

Malove Lambone lamwâmba Yesu Kilisto lalembwîje na Luka Luka Ulongoledi

Chitabu achino cha Malove Lambone lamwâmba Yesu Kilisto lalembwîje na Mako, nni chitabu chimo mmitabu ncheche vya Lilailano Iya Hambi vitânga maisha langa Yesu Kilisto. Kila chitabu mmitabu anevyo ncheche chîchemwa “Injili” mana lake, “Malove Lambone lamwâmba Yesu.” Vitabu anevyo vîlembwije bada ya kuhwa kwanga Yesu. Vanalembile vitabu anevyo nni Matayo na Mako na Luka na Yohana. Luka nanga palembile chihi kwamba maisha langa Yesu bahi, henga nchitabu cha Matendo la Mitume, Luka âlembile na vitukutuku vivavitendile vakuhundwa va Yesu bada ya kuhila na kufufuka kwa Yesu. Na nanga munu aumaîte uhiku walembile Luka chitabu achino, na wala nanga munu apamaite pachinu pachilembwije chitabu achino. Vatalamu vohe va Bibiliya vâtenda kuva chitabu achino chîlembwije mmwaka fulani, pepi na mmwaka wa 70 kutandikila mwaka wawekekwejije Yesu Kilisto.

Luka njo alembîle chitabu achino, na ávele n'ganga. Namuna yake ya ilembi na luga yatu-midile vînamaiha kuva nang'e ávele munu avêle na elimu. Luka ákudungidile alembe saana uhiu wa maisha langa Yesu kwa kutanga saana namuna chilanavele uchinga vanu vanji vapate

faida (Luka 1:1-3). Luka akanavele Nnyahudi (Vakolosayi 4:10-14), na àlembile kwa namuna ya kunnyululiha munu akávele Nnyahudi kumala. Chinu anecho chimaikana mwalehu apala patanga kwamba mihambo ya Chiyahudi (Luka 1:8).

Chitabu cha Luka chilandana na chitabu cha Matayo na Mako, kwa kuva vitabu anevyo vitana vitukutuku uvila kwa namuna ilandana. Mmitabu anevyo vitatu, chitabu cha Luka njo chitabu weka chitâna namene habali dya kuvelekwa kwanga Yohana Nkúbatisa. Na Luka àlonjelela namene habali ya kusamehewa masambi (Luka 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) na habali ya kunnyuwa Nnungu (Luka 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Uinjipihwa wa chitabu cha Luka

1. Sula ya 1:1-4, Luka àtandiliha chitabu chake kwa kunnyaulila Teofili, nkulu wa Chiloma ing'anya intendîle nang'e alembe chitabu achino.
2. Sula ya 1:5-4:13, Luka àtana habali dya kuvelekwa kwanga Yesu na namuna chaandaliwije kwajili ya utumishi wake.
3. Sula ya 4:14-21:38, Luka àtana habali dya madengo lalakodile Yesu, asa-asa masaibu lalatendile na mahundo lahundile.
4. Sula ya 22-24, Luka àtana namuna Yesu chahidile na chasikwije na chafufwike.

¹ Nkulu Teofili,

Vanu vohe vânitumbama kulemba saana habali dya vitukutuku avila vitimiswîje kwetuhwe.

² Na vâlembile uchila muchi chivatusimulidile vanu avala vaviwêne vitukutuku anevyo kutandikila anepo patandi, na vanu uvovo nkujuka kuva vatumishi va Lilove lya Nnungu.

³ Hambi Nkulu, kwa kuva nangu nimwene ñnilitahija uhiu wa vitukutuku anevyo kutandikila anepo patandi, ngùwene kuva ñnikatapala nikulembile uhiu wa vitukutuku vyene chivinavele.

⁴ Ngùtendile uchocho uchinga na wako uumale uhiu wammalele wa vitukutuku vyuhundwije.

Malaika àlauja kuyamba kuvelekwa kwanga Yohana Nkúbatisa

⁵ Mahiku anelo Helode pánaevele nfalume wa chilambo cha ku Yudeya, pávele na kuhani yumo lina lyake Sakaliya, wa nnikuwa lya makuhani va litawa lya Abiya. Na Elisabeti n'jawe nanang'e ávele wa nnitawa lya kuhani uvanchema Haluni.

⁶ Vammalele vavili vátenda àlálá lalalembela Nnungu, na váikala kwa kudikamula amuli na malaijo la Nang'olo bila kwambika.

⁷ Henga nanga pavanavele na mwana ing'anya Elisabeti ávele ntonga, na vammalele vavili vánikongopala namene.

⁸ Liduva limo, Sakaliya ávele pa Ing'ande ya Nnungu wakola madengo lake la chikuhani muyo mwanga Nnungu, kwa kuva, ívele samu ya likuwa lyake.

⁹ Na kupapatana na namuna chunavele nnyambo wa chikuhani, nang'e ánitandolwa kwa indila ya kuyela indingi uchinga ainjile mu Ing'ande ya Nang'olo Nnungu akatutumye ubani.

¹⁰ Sakaliya panavele nkututumya ubani, likuwa lya vanu vanaidile unayuwa, lívele nkuyuwa pawelu.

¹¹ Bahi malaika nkunnyumila, nkuimila m'bali wa kunkono wa chitala cha kututumija ubani.

¹² Sakaliya pammwene ayula malaika nkukambakamba muntima mwake na kuyopa.

¹³ Henga ayula malaika nkunnyaulila kuchidoni,

“Sakaliya, unayope, kwa kuva Nnungu ànipilikana kuyuwa kwako. N'jalo Elisabeti àmbekunyakulila mwana wa chilume, na wako ncheme lina Yohana.

¹⁴ Na wako ùmbehangalala na kulihekela namene, na vanu vohe vàmbehangalala ing'anya ya kuvelekwa kwake.

¹⁵ Kwa kuva, àmbekuwa nkulungwa pameho pa Nang'olo na wala nanga pambekumbila divayi wala wâla, na àmbeumbajwa Umumu Wanaswe kutandikila nnitumbo lya anyokwe.

¹⁶ Nang'e àmbevatenda Vaisilaeli vohe vammuyile Nang'olo Nnungu wavo.

¹⁷ Na àmbelongolela muyo mwa Nang'olo kwa dimongo na isungu muchi mwanavelelee Eliya uchinga avatayalise vanu kwajili ya kwida kwake. Àmbevapatanisa anga atata na vanavao, na kuva-pindikulanya vanu vakápilikana uchinga vâàve na lúnda lwa kumpilikana Nnungu.”

¹⁸ Sakaliya nkummuja ayula malaika kuchidoni, “Chinu ntwani chimbemaîha kuva anelo malove lunguhaulila nni la uhiu? Nangu ñnikongopala, na n'jangu uchocho nanang'e ànikongopala.”

19 Ayula malaika nkuyang'ula kuchidoni, “Nangu njo Gabulieli, nguimîla muyo mwanga Nnungu. Ñnitumwa unalonjela na wako na kukuhaulila malove alano lambone.

20 Lola, kwa kuva wako nanga paulakulupidile malove langu lanikuhaulidile, lambetimîla kwa uhiku wake, bahi kutandikila vino wako ùmbekuva bubu na ukambehulula kutangola mpaka liduva alila palambetimila malove anelo.”

21 Na vanu vanavele pawelu uvanninda Sakaliya, nkuva uvakangana pàvawene watima kuhuma mu Ing'ande ya Nnungu.

22 Pahumile pawelu, nanga panahulwile kutangonavo. Anepo vanu nkumala kuva àlawene maono mu Ing'ande ya Nnungu. Bahi kwa kuva ávele bubu, nkuva watangola navo kwa kuvaolotela kwa makono.

23 Sakaliya pamalidile maduva lake la kukola madengo la chikuhani, nkuuya kukaya kwake.

24 Bada ya maduva anelo, Elisabeti n'jawe nkuva na chitumbo, nkuikala pakaya pake myedi nnyano, nkutangola kuchidoni,

25 “Hambi Nang'olo àngutendeledile lambone kwa kunguusija dihoni dya kuva ntonga, dinnavenadyo pameho pavanu.”

Malaika àmwongela Maliya

26 Mmwedi wa sita wa chitumbo changa Elisabeti, Nnungu nkunnaija malaika lina lyake Gabulieli, ahwene mpaka imanga ichêmwa Nasaleti chilambo cha ku Galilaya,

27 kwanga mwali yumo, akànambimmala nnume. Aneyo mwali áchemwa Maliya, anaposwiye na

munu yumo lina lyake Yusufu, wa nnitawa lyanga Daudi.

²⁸ Malaika nkummwenela, nkunnyaulila kuchidoni, “Disalamu dyako, wako ujaliwîje na Nnungu! Nang'olo àvele pamo na wako.”

²⁹ Maliya papilikene malove anelo muntima mwake nkukambakamba, nkuva waliuja kuva, “Disalamu anedyo dîvele na mana ntwani?”

³⁰ Ayula malaika nkunnyaulila kuchidoni, “Maliya unayope, kwa kuva, Nnungu ànikatapaliwa na wako.

³¹ Lola, ùmbekuva na chitumbo, na ùmbemmeleka mwana wa chilume, na lina lyake ùmbenchema Yesu.

³² Nang'e àmbekuva nkulu na àmbechemwa Mwana wa Nnungu Nkulu. Na Nang'olo Nnungu àmbemwing'a chiteng'u cha chifalume changa Daudi, anakuluwe.

³³ Àmbevatawala Vaisilaeli vyaka na vyaka, na ufalume wake nanga paumbekuva na ntululilo.”

³⁴ Maliya nkummuja malaika kuchidoni, “Anelo mambo làmbehululika dachi, na nangu nikàmmaîtè nnume?”

³⁵ Malaika nkunnyang'ula kuchidoni, “Umumu Wanaswe àmbekuidila, na dimongo dya Nnungu Nkulu dîmbekuhunika muchi mmbweha. Bahi ing'anya ya anelyo, Mwana ambevelékwa àmbekuva Wanaswe na àmbechemwa Mwana wanga Nnungu.

³⁶ Lola, ata nnanga wako Elisabeti àvele na chitumbo na àmbemmeleka mwana wa chilume ikànavà ànikongopala. Vanu vàmmaite kuva nang'e ntonga, henga vino àvele na chitumbo cha mwedi wa sita.

³⁷ Kwa kuva, nanga chinu chikáhululika kwanga Nnungu.”

³⁸ Maliya nkuchidoni, “Nangu ni ntumishi wanga Nang'olo, bahi ngutendewe muchi chuhawile.” Anepo aneyo malaika nkuuka.

Maliya àmwongela Elisabeti

³⁹ Mmaduva ulolo Maliya nkupanganika, nkupiyanya kuhwena kuimanga imo ivêle kumachinga la chilambo cha ku Yudeya.

⁴⁰ Pakamwele aneko, Maliya nkuhwena kukaya kwanga Sakaliya, nkuinjila nng'ande, nkunsalimila Elisabeti.

⁴¹ Bahi Elisabeti papilikene chihi disalamu dya Maliya, nkanunu avêle nnitumbo mwanga Elisabeti, nkupikitanga namene kwa kuhangalala. Anepo Elisabeti nkuumbajwa Umumu Wanaswe,

⁴² nkunonoha lidi wachidoni, “Ûnijaliwa kupunda amahe vammalele, na mwana umbemmelêka ànijaliwa!

⁴³ Henga nangu ni nani mpaka anyokwe Nang'olo wangu aide kwang'une?

⁴⁴ Lola, pangupilikene chihi disalamu dyako, mwana nkanunu nkupikitanga namene kwa kuhangalala nnitumbo lyangu.

⁴⁵ Henga wasa wako ukulupidîle kuva, àlálá lákuhaulidìlè Nang'olo lachilatimiswe!”

Maliya ànnombolela Nnungu

⁴⁶ Maliya nkuchidoni,

“Ntima wangu ùnnombolela Nang'olo,

⁴⁷ na isungu yangu ìnnyangalalila Nnungu Mpohi wangu.

48 Kwa kuva, ànguvikidile chididi nangu nintumishi wake ngulisulupûha.

Na kutandikila vino mpaka vyaka na vyaka, vívelêkwa vyammalele vimbenguchema ngujaliwîje,

49 kwa kuva, Nnungu Avêle na Dimongo àngutendedile mambo makulu, na lina lyake nni wanaswe.

50 Nang'e àvavikila chididi vanu vamwesîmu va vívelêkwa vyammalele.

51 Àtendile mambo makulungwa kwa dimongo dyake, na ànivapalang'anya vanu avala valyôna mmitima yavo.

52 Àvasulupusije vafalume mmiteng'u vyavo vya chifalume, na kuvatumbyanga vanu vaonekâna kuva vakee va mana.

53 Àvasibihije amahuvani vavêle na indala kwa vitukutuku vyambone, henga vakúpata àvavingenge chihi makono weka.

54 Àvayangete vanu va Isilaeli vatumishi vake, kwa kukumbukila ahadi yake ya kuvavikila chididi,

55 malinga chanavaahidite anyakala vetu, Iblahimu na lukolo lwake, vyaka na vyaka!"

56 Bahi Maliya nkuikala na Elisabeti malinga myedi mitatu, anepo nkuuya kukaya kwake.

Kuvelekwa kwanga Yohana Nkúbatisa

57 Palahwikile mahiku la Elisabeti kunyakula, bahi nkummeleka mwana wa chilume.

58 Avandikani mwave chalumo na alangavake pavapilikene kuva Nang'olo àmmikilidile chididi chikulungwa, vammalele nkuhangalala nawe pamo.

59 Mwana pahwikihije maduva nane, vanu nkwidang'ana unannyalula, nkulembela vamwing'e lina Sakaliya, lina lya atatake.

60 Henga anyokwe nkuchidoni, “Nanga! Akee uchocho, lina lyake àmbechemwa Yohana.”

61 Anevo vanu nkuchidoni, “Mbona nnitawa lyenu nanga munu avêle na lina anelyo!”

62 Anepo vanu nkummuja atatake mwana kwa kumwolotela uchinga vamale àlembenchema lina ntwani.

63 Sakaliya nkuyuwa chibao cha kulemba, nkulemba uvila, “Lina lyake Yohana.” Vanu vammalele nkukangana!

64 Bahi upala lulimi na kanya ya Sakaliya nkuhunguliwa, nkutandilika kavila kutangola akuno wannombolela Nnungu.

65 Avandikani mwave vammalele nkuyopa, na vanu vammalele nkuva uvatangola habali anedyo kila pachinu nchilambo cha machinga-machinga cha ku Yudeya.

66 Vanu vammalele vapilikêne habali anedyo, nkudivika mmitima yavo akuno uvaliuja kuchidoni, “Ayu mwana àmbekuva munu wa namuna ntwani?” Kwa kuva, dimongo dyanga Nang'olo dínanchunga.

Sakaliya àhumya unabii

67 Sakaliya, atatake Yohana, nkuumbajwa Umumu Wanaswe, nkutandilika kuhumya unabii wachidoni,

68 “Alombolewe Nang'olo, Nnungu wa Isilaeli, kwa kuva, àidile unavayangata vanu vake na kuvakombola.

69 Nang'e àtwing'ile Mpohi avêle na dimongo, avelekwejije nnitawa lyanga Daudi, ntumishi wake,

70 malinga chanatangwele anepo kala, kupitila manabii vake vanaswe.

71 Na vino tumbepohwa mmakono la amongo vetu, yani vanu avala vatuvênga.

72 Nnungu àvavikidile chididi anyakala vetu, kwa kulikumbukila lilailano lyake lyanaswe,

73 lyanamwapilidile anakulwetu Iblahimu.

74 Tùniphwa mmakono la amongo vetu, bahi tûnahulula kuntumikila bila kuyopa,

75 kwa hali ya uwanaswe na haki pameho pake, mmaduva lammalele la umi wetu.

76 Na wako mwanangu, ùmbechemwa nabii wa Nnungu Nkulu,

kwa kuva, ùmbennongolelela Nang'olo, uchinga unkatapajije indila yake,

77 kwa kuvamaiha vanu vake upohi wa kusamehewa masambi lavo.

78 Bahi ing'anya ya chididi chikulu changa Nnungu wetu,

nng'anje wa upohi kuhaloka kulihunde ùvele pepi kutulangajija,

79 hwetu tuikâla nnupi na mummbweha wa kuhwa,

uchinga atulodye tupate kuipapata indila ya amani.”

⁸⁰ Aneyo mwana nkuhweneha kukulumuka na kuyenjejeke dimongo muisungu yake. Nkuhwena unaikala kulilanga mpaka palihwikile liduva alila lyatandilike utumishi wake pameho pa vanu va Isilaeli.

2

Kuvelekwa kwanga Yesu (Matayo 1:18-25)

¹ Mmaduva anelo, Nfalume Agosto, ánavele nfalume nkulu wa Loma*, álaijije vanu vammalele va vilambo víchitawaliwa na ufalume wa Loma, valembe malina lavo mmitabu.

² Na auno wávele mwanda ntandi wa kuvalangwa kwa vanu mmahiku álalá Kuleniyo panavele nkulu wa chilambo cha ku Siliya.

³ Kila munu nkuhwena kuimanga yavelekwejije unalembwa lina lyake.

⁴ Yusufu nanang'e nkuuka kuimanga ya ku Nasaleti chilambo cha ku Galilaya, nkuhwena kuimanga ya ku Beselehemu ivêle nchilambo cha ku Yudeya, imanga yanavelekwejije Nfalume Daudi. Yusufu ápite aneko kwa kuva, ávelekwejije nnitawa lyanga Daudi.

⁵ Yusufu ápite unalembwa pamo na Maliya mmahe wachimposa, ánavele na chitumbo.

⁶ Pavanavele aneko ku Beselehemu, uhiku wa Maliya kunyakula nkukamola,

---

* **2:1** Nsitali auno ùlembwije Kaisali, kuyamba lina lya cheo cha Nfalume nkulu wa Loma.

⁷ nkummaleka mwana wa chilume, chihungu-mikova. Nkun'dingilija dinguwo dya chikanunu, nkunannaja nchombo cha kuvalisija ang'ombe, kwa kuva, nanga pavanapete nafasi muing'ande ya vayeni.

Malaika àvahumila vachunga

⁸ Chilo uchocho, pepi na imanga aneyo pávele na vachúnga vachicheja kulilanga chilo uvavalolihija angandolo vao.

⁹ Upala malaika wanga Nang'olo nkuvahumila, na nng'anje wa ukulu wa Nang'olo nkuvalangajija kila m'bali, vachúnga nkuyopa namene.

¹⁰ Malaika nkuvahaulila kuchidoni, “Munayo-pe, kwa kuva, nangu nìmpелеkejijije mwenu mal-ove lambone lambevahangalâja namene vanu vammalele.

¹¹ Kwa kuva, nelo muimanga yavelekwejije Nfalume Daudi, àvelekwejije Mpohi kwajili yenu, aneyo njo Kilisto† na Nang'olo.

¹² Na achino njo chimbekûva chimaiho kwenu mwenu kuva, pamumbehwena mùmbenkoja nkannu adingilijjwè dinguwo dya chikanunu akuno alajjwè nchombo cha kuvalisija ang'ombe.”

¹³ Upala nkuhumila likuwa likulungwa lya malaika, nkulundana na aneyo malaika, nkuva uvannombolela Nnungu uvachidoni,

¹⁴ “Atumbyangwe Nnungu avêle muha kulihunde, na apano pachilambo pâàve na amani kwa vanu vákatapaliwìjè navo!”

---

† **2:11** Kilisto mana lake, “atondwelejje na Nnungu.” Na Nnungu ániahidi myanda yohe kwa indila ya manabii vake kuva achi-avapohe vanu vake kupitila aneyo Kilisto.

15 Anevo malaika pavaukile kuhwena kuli-hunde, vachúnga nkuhulanila kuchidoni, “Tuhweneng'ane ku Beselehemu tukalole chinu chihumidíle, chatuhaulidile Nang'olo.”

16 Bahi vanang'o nkutumanuma kuhwena, nkunkoja Maliya na Yusufu na ayula nkanunu, alajjwè nchombo cha kuvalisija ang'ombe.

17 Avala vachúnga pavammwene ayula nkanunu, nkuhwena unavahaulila‡ vanu vammalele malove lanavahaulidile ayula malaika kunnyamba aneyo mwana.

18 Vanu vammalele vanapilikene anelo, nkukangana namene habali anedyo divachitanga anevo vachúnga.

19 Henga Maliya nkulavika anelo lammalele muntima mwake akuno walahimukila.

20 Bahi avala vachúnga nkuuyananga, akuno uvantumbyanga na kunnombolela Nnungu kwajili ya mambo lammalele lavalapilikene na kulona, kwa kuva, lammalele láhumidile muchi chanavahaulidile ayula malaika.

Mwana àchemwa lina

21 Palikamwele liduva lya nane, liduva lya kunnyalula ayula mwana, nkunchema lina Yesu. Lina anelyo áhumije malaika kabla Maliya akànambikuva na chitumbo.

Yesu àkamujwa kwa Nang'olo

22 Palamalilike maduva la luhuko kupapatana na Sheliya ya Musa chiinalajije, Yusufu na Maliya

---

‡ 2:17 Apano Luka àlembile, “vánihaula,” bila kuhaula kuva, vávahaulidile vanani. Kwa kuva, Chigiliki chake nanga pachimaikana sana kama anevo vachúngà vávahaulidile vammaléke Yesu au vanu vanji.

nkuntwala mwana nkumpelekeja ku Yelusalemu, unankamuja kwanga Nang'olo uchinga antumikile.

²³ Vápite unatenda uchocho kupapatana na Sheliya yanga Nang'olo ihaûla kuva, “Kila chihungumikova wa chilume, àmbekamujwa kwanga Nang'olo ààve wake.”§

²⁴ Na vápite unahumya na sadaka malinga chilaijije Sheliya ya Nang'olo kuva, “madeya mavili au makanda mavili la dimunda.”**

²⁵ Na pa Yelusalemu pávele na munu yumo lina lyake Simeoni. Munu aneyo átenda àlalá lalalembela Nnungu na kumweshimu. Simeoni álolela kwa hamu ing'ulu kuida kwa upohi wa vanu va Isilaeli, na Umumu Wanaswe ávele pamo nanang'e.

²⁶ Umumu Wanaswe ánimmaiha kuva, akambekuhwa mpaka amwone Kilisto†† wa Nang'olo Nnungu.

²⁷ Anepo Umumu Wanaswe nkunnodya Simeoni kuinjila pa Ing'ande ya Nnungu. Vammelêke Yesu pavampelekejije mwana pa Ing'ande yanga Nnungu uchinga atendewe muchi chiilaijije Sheliya ya Musa,

²⁸ Simeoni nkumpwechelela aneyo mwana mmakono lake na kunnombolela Nnungu, wachidoni,

²⁹ “Nang'olo Nkulu, nangu ni ntumishi wako, vino nguluhusu nguhwe kwa amani, kwa kuva, ùniitimisa ahadi yako.

---

§ 2:23 Kuuka 13:2,12   ** 2:24 Valawi 12:8   †† 2:26 Mana la Kilisto, lola Luka 2:11.

³⁰ Kwa kuva, kwa meho langu ñniyona indila yako yumbevapohija vanu.

³¹ Na indila aneyo ùniitayalisha uchinga vanu vam-malele vayone.

³² Indila aneyo njo imbevalangajîja vanu vakávele Vayahudi,

na kuida na ukulu kwa vanu vako Vaisilaeli.”

³³ Atatake Yesu pamo na anyokwe nkukangana namene pavapilikene malove lachitangola Simeoni kumwamba Yesu.

³⁴ Simeoni nkuvabaliki, nkunnyaulila Maliya anyokwe Yesu kuchidoni, “Ayu mwana ànivelekwa kuva ing'anya ya kuyahika na kupohwa kwa Vaisilaeli vohe. Na nang'e àmbekuva chimaiho kuhaloka kwanga Nnungu, henga vanu vohe vàmmentahuka,

³⁵ uchinga mitima ya vanu vohe imaikane. Na wako Maliya ntima wako ùmbepwateka muchi ùhomwije upanga ukôla akuno na akuno.”

³⁶ Anepo pa Ing'ande yanga Nnungu pávele na nabii yumo wa chikongwe anakongopele namene. Mmahe aneyo lina lyake vánchema Ana, mwana wanga Fanuweli, wa nnitawa Iwa Asheli. Ana pánavele mwali áikalene na ntwave myaka saba, anepo ntwave nkuhila.

³⁷ Pahiliwijije na ntwave nkuva chihi waikala weka mpaka kuhwikila kuva na myaka samanini na ncheche. Maduva anelo lammalele akáchiuka pa Ing'ande ya Nnungu wantumikila Nnungu chilo na muhi, wafunga na kunnyuwa Nnungu.

³⁸ Aneyo mmahe nkuhaloka, nkutandilika kun-nombolela Nnungu na kutanga habali dya aneyo

mwana kwa vanu vammalele vachilolêla kupohwa kwa imanga ya Yelusalemu.

³⁹ Yusufu pamo na Maliya, pavamalidile kutenda mambo lammalele lalaijîjwe mu Sheliya yanga Nang'olo, nkuukananga pa Yelusalemu nkuhwena kuchijiji chavo cha ku Nasaleti, chilambo cha ku Galilaya.

⁴⁰ Aneyo mwana nkukulumuka na kuyenjejeka dimongo na kuumbalwa na lúnda, na inema ya Nnungu ívele pamo nanang'e.

Yesu pa Ing'ande yanga Nnungu

⁴¹ Kila mwaka atatake na anyokwe Yesu vánayomboka kuhwena ku Yelusalemu kusikukuu ya Vayahudi ya Pasaka.

⁴² Yesu pahwikihije changa cha myaka kumi na mbili, nkuyomboka navo kuhwena kusikukuu kupapatana na nnyambo wa sikukuu aneyo.

⁴³ Na paimalilike sikukuu, nkutandilika mwanda wa kuuya kwavo, henga Yesu nkuisalila ku Yelusalemu. Anyokwe na atatake vakáchimala kuva àniisalila,

⁴⁴ vanang'o vátenda kuva àvele nnikuwa lya amwanda. Anepo nkuhwena mwanda wa liduva limo, nkutandilika kuntaha mmakuwa la alan-gavao na ayanjavao.

⁴⁵ Bahi kwa kuva nanga pavanammwene, nku-uyananga ku Yelusalemu unantaha.

⁴⁶ Nniduva lya tatu lya kuntaha, nkunankoja nnuwani lwa Ing'ande ya Nnungu aikèlè ching'ati vakúhunda Sheliya ya Musa, wavapilikanila na kuvauja maswali.

47 Vanu vammalele vachimpilikanîla vânikangana namene ing'anya ya ding'ano dyake na mayang'udi lake.

48 Vammalêke pavammwene nkukangana namene. Anyokwe nkummuja kuchidoni, “Mwanangu, ing'anya ntwani ùtutendedile uchocho? Nangu na atatako twavele na lipamba patuchikutaha.”

49 Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Mwadachi mungutahe? Dachi, mukámayite kuva ngùlebelewa ngùùve mu Ing'ande ya Atatangu?”

50 Henga vammalêke, nanga pavanakameke chilachiyamba malove lavahaulidile.

51 Bahi Yesu nkuuya ku Nasaleti chalumo na anyokwe na atatake, nkuva wavapilikana. Anyokwe nkulavika anelo lammalele muntima mwake akuno walahimukila.

52 Yesu nkuhweneha kuyenjejeka lúnda na changa, na kuhalija kunkatapolila Nnungu pamo na vanu.

3

Yohana Nkúbatisa ávahunda vanu (Matayo 3:1-12, Mako 1:1-8, Yohana 1:19-28)

1 Bahi mmwaka wa kumi na nnyano wa utawala wanga Tibeliyo Nfalume wa Loma, Pontio Pilato ávele nkulu wa chilambo cha ku Yudeya. Na Helode ávele nkulu wa chilambo cha ku Galilaya na Filipo nkuluwe Helode ávele nkulu wa chilambo cha ku Ituleya na ku Talakoniti, na Lusaniya ávele nkulu wa chilambo cha ku Abilene,

2 Anasi na Kayafa vávele Makuhani Vakulu. Bahi mmahiku anelo Yohana mwana wanga Sakaliya

nkupwechelela ujumbe wa lilove lya Nnungu pánavele aneko kulilanga.

³ Anepo Yohana nkupita waonga mmilambo vyammalele vivêle pepi na muto wa Yoludani wavahubilila vanu valeke masambi na kubatiswa uchinga Nnungu avasamehe masambi lavo.

⁴ Bahi anepo njo palatimidile malove alano lalembwîje nchitabu changa nabii Isaya kuchidoni,

“Munu ànonoha lidi aneko kulilanga wachidoni,
‘Nkatapajije Nang’olo indila yake,
nyoshanga dihengo dyambepita.

⁵ Kila luhunde lùmbehuhuliwa,
na kila lichinga na kila chisulu vimbetingilivanywa,
na sehemu dingongomêne òimbenyoshwa,
na dindila divêle na mapondo òimbehang’anijwa.

⁶ Na kila munu achiawone upohi uhalôka kwa Nnungu!’ ”*

⁷ Bahi Yohana nkuva wavahaulila vanu vamalele vachiîda unabatiswa kuchidoni, “Mwenu nni mmana mma nachihungo! Nnani an’dumênge mwenu muitile gasabu yanga Nnungu îda?

⁸ Bahi tendanga matendo lalangûja kuva mùnilaleka masambi lenu. Mùnatan dilike chihi kulihaulila mmene kwa mmene kuva, ‘Iblahimu nni anakulwetu.’ Nangu nînyaulilanga kuva, Nnungu ànahulula kulapindikulanya mayanga alano lààve udukulu vanga Iblahimu.

⁹ Bahi vino imbedo ìnivikwa tayali kucheketa mahina la milandi. Kila nnandi ukápa vihepo vikatapele umbecheketwa na kuyahwa mmoto.”

---

* **3:6** Isaya 40:3-5

10 Likuwa Iya vanu nkummuja Yohana kuchidoni, “Vino tutende dachi?”

11 Yohana nkuvayang'ula kuchidoni, “Kila munu avêle na mikogo mivili, atwale umo annyavile nnyake akávenawo, na avêle na chakulya nanang'e avayavile vakávenacho.”

12 Na vakútwala kodi navanang'o nkummwenela uchinga vabatiswe, nkummuja Yohana kuchidoni, “Nkúhunda, nkee hwetu tutende dachi?”

13 Nang'e nkuvayang'ula kuchidoni, “Nnatwale kodi kupunda chimulaijijwe.”

14 Matiyala navanang'o nkummuja Yohana kuchidoni, “Nkee hwetu tutende dachi?” Yohana nkuvayang'ula kuchidoni, “Mwenu munansulumu munu chinu chohecho, na wala munansitaki munu kulukumbi kwa kunnambilila. Mwenu tolejwa chihi na misahala yenu.”

15 Vanu vammalele vachilolêla kuida kwa Kilisto, nkuva uvaliuja mmitima yavo kuva, panjika Yohana njo Kilisto.

16 Bahi Yohana nkuvahaulila vanu vammalele kuchidoni, “Nangu nim'batisa mwenu kwa medi, henga ànipwawa aída, avêle na dimongo ding'ulu kungupunda nangu, na nangu wala nikáfala kuntumikila kananga kwa kuhungula mididi ya vilatu vyake. Nang'e àmbem'batisa mwenu kwa Umumu Wanaswe na kwa moto.

17 Nang'e ànyakwile chihelo cha kupembulila mmakono mwake uchinga apepetele ngano yake. Àmbeilapola ngano na kuivika nnikangala, henga makadakada àmbelayocha mmoto ukádimika.”

18 Yohana ánivahubilila avala vanu Malove Lambone akuno wavahaulila malove lohe la kila namuna la kuvaduma.

19 Uchocho, Yohana ánin'duma Nfalume Helode ing'anya ya kunnomba Helodiya, n'jawe Filipino nnung'une mwene Helode, na ing'anya ya mambo lanji mabaya lanatendile.

20 Anepo Helode nkuhalija kutenda lahakalenge kwa kuntaya Yohana nnilungu.

Kubatiswa kwanga Yesu

(Matayo 3:13-17, Mako 1:9-11)

21 Vanu vammalele pavachibatiswa, Yesu nanang'e nkubatiswa. Yesu pachinnyuwa Nnungu, kulihunde nkuhunukuka,

22 na Umumu Wanaswe ánavele muchi umunda nkunsulupukila. Anepo nkupilikanika lidi kihaloka kulihunde ulichidoni, “Wako njo mwanangu unikutamwa, ñnikatapaliwa na wako.”

Litawa lyavelekwejije Yesu

(Matayo 1:1-17)

23 Yesu patandilike kukola madengo lake ávele na myaka malinga salasini, na vanu vátenda kuva nang'e ni mwana wanga Yusufu. Yusufu ávele mwana wanga Heli.

24 Heli ávele mwana wanga Masati, na Masati ávele mwana wanga Lawi, na Lawi ávele mwana wanga Meliki, na Meliki ávele mwana wanga Yanayi, na Yanayi ávele mwana wanga Yusufu,

25 na Yusufu ávele mwana wanga Matatiya, na Matatiya ávele mwana wanga Amosi, na Amosi ávele mwana wanga Nahumu, na Nahumu ávele

mwana wanga Hesili, na Hesili ávele mwana wanga Nagayi,

²⁶ na Nagayi ávele mwana wanga Maasi, na Maasi ávele mwana wanga Matatiya, na Matatiya ávele mwana wanga Semeyi, na Semeyi ávele mwana wanga Yoseki, na Yoseki ávele mwana wanga Yuda,

²⁷ na Yuda ávele mwana wanga Yohanani, na Yohanani ávele mwana wanga Lesa, na Lesa ávele mwana wanga Selubabeli, na Selubabeli ávele mwana wanga Shealitieli, na Shealitieli ávele mwana wanga Neli,

²⁸ na Neli ávele mwana wanga Meliki, na Meliki ávele mwana wanga Adi, na Adi ávele mwana wanga Kosamu, na Kosamu ávele mwana wanga Elimadamu, na Elimadamu ávele mwana wanga Eli,

²⁹ na Eli ávele mwana wanga Yoshuwa, Yoshuwa ávele mwana wanga Eliaseli, na Eliaseli ávele mwana wanga Yalimu, na Yalimu ávele mwana wa Masati, Masati ávele mwana wanga Lawi,

³⁰ na Lawi ávele mwana wanga Simeoni, na Simeoni ávele mwana wanga Yuda, na Yuda ávele mwana wanga Yusufu, na Yusufu ávele mwana wanga Yonamu, na Yonamu ávele mwana wanga Eliakimu,

³¹ Eliakimu ávele mwana wanga Meleya, na Meleya ávele mwana wanga Mena, na Mena ávele mwana wanga Matasa, na Matasa ávele mwa wa Nasani, na Nasani ávele mwana wanga Daudi,

³² na Daudi ávele mwana wanga Yese, na Yese ávele mwana wanga Obedi, na Obedi ávele mwana wanga Boasi, na Boasi ávele mwana wanga Salu-

moni, na Salumoni ávele mwana wanga Nashoni,
³³ na Nashoni ávele mwana wanga Aminadabu, na Aminadabu ávele mwana wanga Adimini, na Adimini ávele mwana wanga Alini, na Alini ávele mwana wanga Hesiloni, na Hesiloni ávele mwana wanga Pelesi, na Pelesi ávele mwana wanga Yuda,
³⁴ na Yuda ávele mwana wanga Yakobo, na Yakobo ávele mwana wanga Isaka, na Isaka ávele mwana wanga Iblahimu, na Iblahimu ávele mwana wanga Tela, na Tela ávele mwana wanga Naholi,
³⁵ na Naholi ávele mwana wanga Selugi, na Selugi ávele mwana wanga Lewu, Lewu ávele mwana wanga Pelegi, na Pelegi ávele mwana wanga Ebeli, na Ebeli ávele mwana wanga Sela,
³⁶ na Sela ávele mwana wanga Kenani, na Kenani ávele mwana wanga Alifakisadi, na Alifakisadi ávele mwana wa Shemu, na Shemu ávele mwana wanga Nuhu, na Nuhu ávele mwana wanga Lameki,
³⁷ na Lameki ávele mwana wanga Mesusela, na Mesusela ávele mwana wanga Henoko, na Henoko ávele mwana wanga Yaledi, na Yaledi ávele mwana wanga Mahalaleli, na Mahalaleli ávele mwana wanga Kenani,
³⁸ na Kenani ávele mwana wanga Enoshi, na Enoshi ávele mwana wanga Seti, na Seti ávele mwana wanga Adamu, na Adamu ávele mwana wanga Nnungu.

*Kulingwa kwanga Yesu
(Matayo 4:1-11, Mako 1:12-13)*

¹ Anepo Yesu nkuuya kuhaloka kumuto wa Yoludani akuno aumbajijwè Umumu Wanaswe. Aneyo Umumu nkunnodya Yesu kuhwena kulilanga.

² Aneko kulilanga Yesu nkulingwa na Ibilisi kwa maduva alubaini. Mmaduva anelo, Yesu nanga panalile chinu chohecho, na palamalidile maduva anelo, nkuva na indala.

³ Ibilisi nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Ikàva wako Mwana wanga Nnungu, lihaulile alino liyanga liive nkate.”

⁴ Yesu nkunnyang'ula kuchidoni, “Inilembwa Mmalemba Lanaswe kuva, ‘Munu akambelama chihi kwa kulya nkate.’*”

⁵ Anepo Ibilisi nkumpelekeja Yesu kudedu lichinga lilehu, nkunnanguja kwa pamo ufalume wa kila chilambo.

⁶ Ibilisi nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nangu nguchinikwing'e mamulaka la kutawala ufalume anewo wammalele na ukulu wake, kwa kuva, vyammalele vivele mmakono mwangu, na nangu nahulula kumwing'a munu woheyo unintamwa.

⁷ Bahi ukàngwabudu nangu nguchinikwing'e anevyo vyammalele.”

⁸ Yesu nkunnyang'ula kuchidoni, “Inilembwa Mmalemba Lanaswe kuva, ‘Mwabudu Nang'olo Nnungu wako, na kuntumikila chihi nang'e weka.’†”

---

* **4:4** Makumbuso 8:3 † **4:8** Makumbuso 6:13

⁹ Bahi Ibilisi nkumpelekeja Yesu ku Yelusalemu, nkunammika kuchisweswe cha muha namene cha Ing'ande ya Nnungu, nkunyaulila kuchidoni, “Ikàva wako Mwana wa Nnungu, liyahe pahi,

¹⁰ kwa kuva, ìnilembwa Mmalemba Lanaswe kuva,

‘Nnungu àmbekulaijija malaika vakuchunge,

¹¹ na vanang’o vàmbe kunyakula mmakono lavo, uchinga unalihumbule kananga madodo lako mmayanga.’‡”

¹² Henga Yesu nkunyang’ula kuchidoni, “Ìnilembwa, ‘Unanninge Nang’olo, Nnungu wako.’\$”

¹³ Bahi Ibilisi pamalidile kunninga Yesu kwa kila namuna, nkunneka kadiki mpaka pánapàtà wasa unji wa kunninga.

Yesu àtandilika madengo lake nchilambo cha ku Galilaya

(Matayo 4:12-17, Mako 1:14-15)

¹⁴ Anepo Yesu nkuuka kulilanga, nkuhwena kwave ku Galilaya akuno aumbajìwè dimongo dya Umumu Wanaswe, habali dyake nkuyanjala kila pachinu nchilambo anecho.

¹⁵ Yesu nkuva wavahunda vanu n'ding'ande dyavo dya kunnyuwila Nnungu, na vanu vam-malele nkuva uvannombolela.

Kuhitwa kwanga Yesu aneko ku Nasaleti

(Matayo 13:53-58, Mako 6:1-6)

¹⁶ Anepo Yesu nkuhwena ku Nasaleti, chijiji chavelekwejije. Palihwikile Liduva lya Kuyewelela, Yesu nkuinjila muing'ande

‡ **4:11** Sabuli 91:11-12   § **4:12** Makumbuso 6:16

ya kunnyuwila Nnungu, malinga chiunavele nnyambo wake. Nkuimila uchinga avasomele vanu Malemba Lanaswe.

¹⁷ Nkupewa chitabu changa nabii Isaya. Nkuchihunukula, nkutaha pachinu palembwîje uvila,

¹⁸ “Umumu wa Nang'olo àvele pamo na nangu.

Kwa kuva, àningutandola nivahubilile amahuvani Malove Lambone.

Na àningutuma nivahaulile vafungwa kuva vâmbekombolewa, na vanu vaputêle meho kuva vachivalole.

Àningutuma unaveng'a uhulu vanu vabanîhwa,

¹⁹ na kuvahaulila vanu kuva mahiku la Nang'olo kulanguja uwambone kwa vanu lànikamola.”**

²⁰ Anepo Yesu nkuchihinika achila chitabu, nkumwing'a ntumishi wa muing'ande aneyo, nang'e nkuikala. Vanu vammalele vanavele muing'ande ya kunnyuwila Nnungu nkumpalambahija meho.

²¹ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Alano Malemba, nelo lànitimila pamuchipilikanila.”

²² Anepo vanu vammalele nkunombolela na kukangana ing'anya ya malove la inema lachilatangola, nkuva uvachidoni, “Kwani ayu akee mwana wanga Yusufu?”

²³ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu nikee na lipamba kuva muchimunguhaulile nlili auno, ‘N'ganga lilamye umwene!’ Uchocho muchimunguhaulile kuva, ‘Lammalele

---

** 4:19 Isaya 61:1-2, Isaya 58:6

latupilikene kuva ùnilatenda ku Kapelinaumu, latende na apano penu.’ ”

²⁴ Yesu nkuhweneha kutangola wachidoni, “Nangu nìnyaulila uhiu kuva, nanga nabii akubalika nkaya yake.

²⁵ Nangu nìnyaulilanga uhiu kuva, mmahiku langa Eliya, nchilambo cha Isilaeli kúvele na anan-nidi vohe. Na mmahiku anelo imbula ínihungwa uchinga inatonye kwa uhiku wa vyaka vitatu na myedi sita, bahi nkuva na indala nchilambo chammalele.

²⁶ Pamo na anelo, Eliya nanga panatumwije kwa anannidi anevo va nchilambo cha Isilaeli. Henga átumwije chihi kwa nannidi wa ku Salepta, nchilambo cha ku Sidoni.

²⁷ Na mmahiku langa nabii Elisha, nchilambo cha Isilaeli kúvele na amangundula vohe. Henga álamijwe chihi mmangundula yumo uvanchema Namani wa nchilambo cha ku Siliya.”

²⁸ Vanu vammalele vanavele muing'ande ya kunnyuwila Nnungu, nkuvisa namene pavapilikene malove anelo.

²⁹ Nkuimilanga, nkunyumya Yesu pawelu imanga yavo inadengwije muha lichinga. Nkumpelekeja mpaka nnyenje likobikobi uchinga vammotohije.

³⁰ Henga Yesu nkupita ching'ati likuwa, nkuh-wena.

*Yesu àmmusa nanndenga
(Mako 1:21-28)*

³¹ Bahi Yesu nkuhelela mpaka kuimanga ya ku Kapelinaumu, chilambo cha ku Galilaya. Aneko

Yesu nkuva wavahunda vanu kila Liduva lya Kuyewelega.

³² Vanu vammalele nkukangana namene namuna chachivahunda, kwa kuva, ávahunda muchi munu avêle na mamulaka.

³³ Na amula muing'ande ya kunnyuwila Nnungu múvele na munu anavele na nanndenga, nkukuta ing'uto wachidoni,

³⁴ “Aaa! Wako Yesu wa ku Nasaleti ùtulembela chani hwetu? Dachi, ùidile unatuwalala? Nangu ñnikumala wako. Wako nni Wanaswe wanga Nnungu!”

³⁵ Yesu nkunkalipila ayula nanndenga wachidoni, “Nyalala! Mmuke munu ayuno!” Bahi nanndenga nkummatohija ayula munu pahi, muyo mwa vanu, nkummuka bila kummumisa.

³⁶ Vanu vammalele nkukangana namene, nkuva uvahaulanila kuchidoni, “Malove alano la namuna ntwani? Kwa kuva, kwa dimongo na mamulaka àvaamulisa anamindenga vauke, na vanang'o vânauka!”

³⁷ Bahi habali dyanga Yesu nkupilikanika kila pachinu nchilambo cha ku Galilaya.

Yesu àvalamyá vanu vohe

(Matayo 8:14-17, Mako 1:29-34)

³⁸ Yesu nkuhuma amula muing'ande ya kunnyuwila Nnungu, nkuhwena kukaya kwanga Simoni uvanchema Petulo. Nkawake Simoni ánaauula namene chidumba, bahi nkunnyuwa Yesu annamyé mmahe aneyo.

³⁹ Yesu nkunnyengelekela ayula mmahe, nkuchiamulisa chidumba chimmuke, na

chidumba nkummuka. Upala ayula mmahe nkuimila, nkutandilika kuvahudumila.

⁴⁰ Liduva palichiswa, vanu vammalele vánavele na alangavao vánavele na magonjo la kila namuna, nkumpelekejija Yesu anevo vagonjo. Na Yesu nkuvavikila makono lake vagonjo vammalele, nkuvalamya.

⁴¹ Anamindenga vánivauka vanu vohe akuno uvataya lwasu uvachidoni, “Wako nni Mwana wanga Nnungu!”

Henga Yesu nkuvakalipila anevo anamindenga, na kuvadivila vanatangole kwa kuva, vánimmala kuva nang'e njo Kilisto^{††}.

Yesu àvayanjajija Malove Lambone vanu va ku Yudeya

(Mako 1:35-39)

⁴² Liduva lipapete ulyamba na mambumbu, Yesu nkuuka paimanga nkuhwena pachinu pakávele na vanu. Likuwa likulungwa lya vanu nkutandilika untaha. Pavammwene nkulinga kun'divila uchinga anauke.

⁴³ Henga Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Ngùlembelwa nguhwene na n'dimanga dinji nikavahubilile vanu Malove Lambone la Ufalume wa Nnungu, kwa kuva, ñnitumwa kwajili ya anelyo.”

⁴⁴ Bahi Yesu nkuva wavayanjajija vanu Malove Lambone n'ding'ande dya kunnyuwila Nnungu, nchilambo cha ku Yudeya.

---

^{††} **4:41** Mana la Kilisto lola Luka 2:11.

5

*Yesu àvatandola vakuhundwa vatandi
(Matayo 4:18-22, Mako 1:16-20)*

¹ Liduva limo, Yesu áimidile nnyenje Litanda lya Galilaya, akuno likuwa lya vanu lin'dingwike uvagumanagumana uchinga vapilikanile lilove lya Nnungu.*

² Yesu nkudyona dingalava dimbili divèlè nnyenje litanda. Dingalava anedyo dílekwije na akúupa dihomba vachiûsa miswani n'dinjawu dyavo.

³ Yesu nkuinjila muingalava imo ínavele yanga Simoni uvanchema Petulo, nkunnyaulila Simoni aitukuhije mmedi, kulehu kadiki na kunnyangi. Yesu nkuikala, nkuva wahunda likuwa lya vanu akuno aikèlè mwingalava.

⁴ Pamalidile kuvahunda vanu, nkunnyaulila Simoni kuchidoni, “Ihengeleje ingalava mpaka pachinu pavêle medi lohe, mukataye dinjawu dyenu, muupe dihomba.”

⁵ Simoni nkunnyang'ula Yesu kuchidoni, “Nang'olo, tùnitumbama kuupa chilo chammalele ila nanga patupete chinu. Henga kwa kuva ùhawile wako, bahi nguchingutaye dinjawu.”

⁶ Pavatadile dinjawu, nkuupa dihomba dy-ohe namene, mpaka dinjawu dyavo kutandilika kukaduka.

⁷ Bahi nkuvakapila avao vanavele muingalava inji uchinga vaide vakavayangate. Vanang'o nkuidananga, nkuumbajanga dihomba

---

* **5:1** Munsitali auno Luka àlembile “Litanda lya Genesaleti” kwamba Litanda lya Galilaya.

n'dingalava dyammalele dimbili, mpaka dingalava kutandilika kutitimila.

⁸ Bahi Simoni uvanchema Petulo palawene anelo lahumidile, nkuhunama muyo mwa Yesu nkuchidoni, “Nang'olo, linyemye na nangu! Kwa kuva, nangu nni munu nguvêle na masambi!”

⁹ Simoni átangwele uchocho ing'anya nang'e na avake vammalele vánikangana namene ing'anya ya kuupa dihomba dyohe.

¹⁰ Yakobo na Yohana vana vanga Sebedayo, vanavele vakúupa avake Simoni, na vanang'o vánikangana. Yesu nkunnyaulila Simoni kuchidoni, “Unayope, kwa kuva kutandikila vino wako ùmbekuva uvaupilà vanu kwanga Nnungu.”

¹¹ Anepo nkuutangila dingalava dyavo mpaka kunyenje litanda, nkulekanga kila chinu, nkumpapata Yesu.

*Yesu ànnamya mmangundula
(Matayo 8:1-4, Mako 1:40-45)*

¹² Yesu pánavèlè muimanga imo ya chilambo cha ku Galilaya, nkuida munu yumo anavele na mangundula mmili wammalele. Pammwene Yesu, nkuhunama pamadodo langa Yesu nkunnyuwa wachidoni, “Nang'olo, wako ukàlembela unahulula chihi unguhahulanga kwa kungulamya.”

¹³ Yesu nkunyoloja nkono wake nkun'gusa, nkunnyaulila kuchidoni, “Elo nalembela, lama. Hahuka mwalehu!” Upala mangundula nkum-muka.

¹⁴ Bahi Yesu nkumwamulisa ayula munu kuchidoni, “Unannyaulile munu woheyo, henga hwena

ukalilanguje kwa kuhani na uhumye sadaka ya kuhahulwa kwako malinga chalaijije Musa, uchinga vanu vamale kuva ùnihahulwa.”

15 Henga habali dyanga Yesu nkuhaliya kuyanjala kila pachinu. Makuwa lohe la vanu nkuidang'ana unampilikanila na kulamywa magonjo lavo.

16 Henga myanda yohe Yesu ánalinyemya na anevo vanu wahwena pachinu pakavele vanu, wayuwa.

*Yesu ànnamya munu adidimênge na kunsamehe
(Matayo 9:1-8, Mako 2:1-12)*

17 Liduva limo Yesu ávenkuhunda. Mafalisayo na vakúhunda Sheliya vánahaleke mmijiji vyam-malele vya nchilambo cha ku Galilaya na ku Yudeya na imanga ya Yelusalemu, vammalele vávele upala. Na Yesu ávalamya vagonjo kwa di-mongo dya Nang'olo.

18 Upala nkwiida vanu vannyakwilè munu adidimênge, akuno alèlè nchinanda. Nkulinga kutaha nafasi ya kumwingija uchinga vakammike pachinu pávèlè Yesu.

19 Bahi ing'anya vanu vávele vohe, nanga pa-vanapete nafasi ya kumwingija nkati. Vanu anevo nkukwela nawe muha ing'ande, nkuvim-bula pachinu, nkunsulupusa nchinanda mpaka ching'ati likuwa lya vanu, pachinu pávèlè Yesu.

20 Yesu paiwene ing'ulupa yavo, nkunyaulila ayula munu adidimênge kuchidoni, “Nnyan-jawangu, ùnismehewa masambi lako.”

21 Vakúhunda Sheliya na Mafalisayo nkutandilika kuujana vene kwa vene uvachidoni,

“Ayu ni munu wa namuna ntwani ankufûlu Nnungu? Nnani ahulûla kunsamehe munu masambi ikà nave chihi Nnungu weka?”

²² Henga Yesu ánilamala lavachitangodikanga, nkuvauja kuchidoni, “Ing'anya ntwani mùtangodikanga uchocho mmitima yenu?”

²³ Lilida lipeyapeya namene, kuhaula kuva, ‘Ûnisamehewa masambi lako,’ au kuhaula, ‘Imila uhwene?’

²⁴ Bahi nangu ngùlebela ngumaihe kuva, Mwana wa Munu àvele na mamulaka la kuvasamehe vanu masambi lavo apano pachilambo.” Anepo nkunnyaaulila ayula adidimênge kuchidoni, “Nìkuhaulila, imila, utwale chinanda chako, uhwene kukaya!”

²⁵ Upala ayula munu adidimênge nkuimila muyo mwavo, nkutwala chinanda chake, nkuhwena kukaya kwake, akuno wannombolela Nnungu.

²⁶ Vanu vammalele nkukangana namene! Nkuyopa na kunnombolela Nnungu uvachidoni, “Nelo tùviwene vitukutuku vya kukanganya.”

Yesu ànchema Lawi, uvanchema lina linji Matayo (Matayo 9:9-13, Mako 2:13-17)

²⁷ Palamalilike anelo, Yesu nkuhuma pawelu nkumwona nkùtwala kodi yumo lina lyake Lawi aikèlè paing'ande ya kulipila kodi. Yesu nkunnyaaulila kuchidoni, “Ngupapate!”

²⁸ Lawi nkuimila, nkuleka kila chinu, nkumpapata.

²⁹ Bahi Lawi nkuntendela Yesu ing'ole ing'ulu kuing'ande yake. Na likuwa likulu lya vakùtwala

kodi pamo na vanu vanji nkuikala pamo na Yesu uvalya nawe.

³⁰ Henga Mafalisayo na vakúhunda vao va She-liya, nkuva uvavatongodikila vakuhundwa vanga Yesu uvachidoni, “Ing'anya ntwani múnalya na kukumbila pamo na vakútwala kodi na vanu vavêle na masambi?”

³¹ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Vanu vakáuula nanga pavannembela n'ganga, ila vanu vauûla njo vannembêla n'ganga.

³² Nangu nikáidile unavachema vanu vatênda àlalá lalalembela Nnungu, henga ngùidile unavachema vanu vavêle na masambi uchinga vapate kulaleka masambi lavo.”

*Vanu fulani vàmмуja Yesu habali dya kufunga
(Matayo 9:14-17, Mako 2:18-22)*

³³ Vanu fulani nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Vakuhundwa vanga Yohana Nkúbatisa myanda yohe vanafunga na kuyuwa, ata vakuhundwa va Mafalisayo navanang'o vátenda uchocho, henga vakuhundwa vako, vâlya chihi na kukumbila!”

³⁴ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Dachi, ìnahululika kuvatenda vanu vakumbuliwîjwe kuing'ole ya ulombi vafunge wakati mwene nnombi avenavo pamo? Ikáhululika.

³⁵ Henga mahiku lachilakamole nnombi pambetwaliwa muvanang'o, anepo njo pavambefunga.”

³⁶ Yesu nkuvahaulila nfano kuchidoni, “Nanga munu apapûla chilaka muinguwo yahambi nku-totela muinguwo yatangu. Akátenda uchocho, àmbeyondonga inguwo yahambi, na chilaka cha

inguwo yahambi chikambekwendana na inguwo aneyo yatangu.

³⁷ Uchocho, wala nanga munu atâya divayi dyahambi mmipatila ya tangu ya limbende. Akâtenda uchocho, anedyo divayi dyahambi ðimbeipapula aneyo mipatila, na divayi ðimbemwadilika, na mipatila ðimbekwondongeka.

³⁸ Henga divayi dyahambi dilembelewa ditaywe mmipatila yahambi.

³⁹ Na wala nanga munu akumbîla divayi dya tangu koka nkulambela kavila divayi dyahambi. Kwa kuva, àhaua kuva, adila dya tangu nni dyambone namene.”

6

Yesu njo Nang'olo avêle na mamulaka ata Nniduva lya Kuyewelega

(Matayo 12:1-14, Mako 2:23-3:6)

¹ Liduva limo lya Kuyewelega, Yesu nkuva wapita n'dindila dya mmawelu la ngano chalumo na vakuhundwa vake. Vakuhundwa vake nkutandilika kupulula ngano, uvaitinginda na makono lavo na kutang'una.

² Henga Mafalisayo vanji nkuvauja kuchidoni, “Mwadachi mûtenda vitukutuku vikâluhusiwa na Sheliya ya Musa kutendwa Nniduva lya Kuyewelega?”

³ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Dachi, mwenu nanga pamusomile chanatendile Nfalume Daudi na vavake pavanavele na indala?”

⁴ Daudi áingidile pa Ing'ande ya Nnungu, nkutwala mikate ihumîjwe kwa Nnungu nkulya, nkuveng'a na avake navanang'o nkulya, wakati Sheliya ya Musa ìlulusu chihi mikate aneyo kuliwa chihi na makuhani weka.”

⁵ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Mwana wa Munu njo Nang'olo avêle na mamulaka ata Nniduva lya Kuyewelega.”

⁶ Liduva linji lya Kuyewelega, Yesu nkuhwena muing'ande ya kunnyuwila Nnungu, nkuva wahunda. Na amula nkati múvele na munu anadidimenge nkono wa kunkono.

⁷ Vakúhunda Sheliya pamo na Mafalisayo vátaha ing'anya ya kunsitaki Yesu. Bahi nkuva uvanoleha uchinga vamale ikáva àmbennamya munu Nniduva lya Kuyewelega.

⁸ Henga kwa kuva Yesu ánimala lavachiliuja avala vanu, nkunnyaaulila ayula munu avêle na nkono udidimênge kuchidoni, “Takatuka, ida uimile muyo.” Ayula munu nkutakatuka, nkunaimila muyo mwa vanu.

⁹ Anepo Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu nimmujanga mwenu kuva, dachi Sheliya yetu ìnatululusu kutenda lambone au lahakalenge Nniduva lya Kuyewelega? Dachi, ìnatululusu kumpoha munu au kummwalala?”

¹⁰ Yesu nkuvapalambahija meho vanu vamalele vanapwawije apala, koka nkunnyaaulila ayula munu kuchidoni, “Nyoloja nkono wako.” Nang'e nkunyoloja, na nkono wake nkuva umi.

¹¹ Henga vanu nkusunala namene, nkuujana ding'ano namuna chivambentendela Yesu.

*Yesu àvatandola mitume kumi na mbili
(Matayo 10:1-4, Mako 3:13-19)*

¹² Mmaduva ulolo, Yesu nkuhwena kulichinga unayuwa, aneko nkucheja wannyuwa Nnungu.

¹³ Ulyamba wake, Yesu nkuvachema vakuhundwa vake, nkuvatandola vanu kumi na mbili kuhaloka nnikuwa lya vakuhundwa, nkuvachema kuva mitume.

¹⁴ Vanu anevo vanavatandwele Yesu nni Simoni wananchemile Petulo, na Anduleya nnung'une Simoni na Yakobo na Yohana na Filipino na Batolomayo,

¹⁵ na Matayo na Tomaso na Yakobo mwana wanga Alufayo na Simoni achichemwa Nselote*,

¹⁶ na Yuda mwana wanga Yakobo chalumo na Yuda Isikaliote, anantengeleke Yesu.

*Yesu àvahunda vanu na kuvalamyá vagonjo
(Matayo 4:23-25)*

¹⁷ Bahi Yesu nkusulupuka nnichinga chalumo na mitume vake, nkunaimila pachinu pavêle tam-balale. Na pachinu anepo pávele na likuwa liku-lungwa lya vakuhundwa vake pamo na mmu-luku wa vanu vanahaleke nchilambo chammalele cha ku Yudeya na kuimanga ya Yelusalemu, na kuhaloka nchilambo cha Tilo na Sidoni, chilambo chivêle nnyenje bahali.

¹⁸ Vanu anevo váidile unampilikanila Yesu na kulamywa magonjo lavo. Na vanu vachibaníhwa na anamindenga, navanang'o vániida nkulamya.

---

* **6:15** Vaselote lívele likuwa lya Vayahudi vachichitamwa namene chilambo chavo, na vakáchitamwa kutawaliwa na Valoma.

19 Na kila munu ánatumbama uchinga an'guse Yesu, ing'anya dimongo dya Nnungu dínannyuma na kuvalamyá vanu vammalele.

*Wasa na ole
(Matayo 5:1-12)*

20 Yesu nkuvalola vakuhundwa vake, nkuchidoni,

“Wasa mwenu mmamahuvani,
kwa kuva, Ufalume wanga Nnungu ni wenu!

21 Wasa mwenu muvêle na indala hambí,
kwa kuva, muchimusibe!

Wasa mwenu mukûta hambí,
kwa kuva, muchimuheke kwa khangalala.

22 Wasa mwenu, vanu pavambemmenganga na kulinyemya na mwenu, pavambentangolelanga malove lahakalenge na kuhakajanga malina lenu ing'anya yanga Mwana wa Munu.

23 Mambo anelo palambhumila, hangalala na kuvina, ing'anya inujo yenu ing'ulungwa ñivikwa kulihunde. Kwa kuva, uvila nni anyakala vao chivanavatendile manabii.

24 Henga ole wenu mwenu mmakupata,
kwa kuva, tayali mùnitujwa mitima yenu!

25 Ole wenu mwenu musibîle hambí,
kwa kuva, mùmbekuva na indala.

Ole wenu mwenu muhêka hambí,
kwa kuva, mùmbekuta na kulikutangila.

26 Ole wenu vanu vammalele vakànnombolelanga!
Kwa kuva, uvila njo anyakala vao chivanavatendile manabii va kulambila!”

*Kuvatamwa amongo mwenu
(Matayo 5:38-48, 7:12a)*

27 “Henga nangu nĩnyaulilanga mwenu mungupilikanĩla kuva, vatamwange amongo mwenu. Na muvatendele lambone vanu vammengãnga.

28 Vayuwile lambone avala vanlãni mwenu, na muvayuwile avala vantendelãnga lahakalenge.

29 Munu akàkupanya likofi nnibuda limo, uchocho nneke akupindikulile na libuda lya vili. Na munu akàkupakanyola likoti lyako, uchocho nneke atwale na nkogo wako mwalehu.

30 Munu woheyo akàkuyuwa chinu mwing'e, na munu akàkupakanyola vitukutuku vyako, unayuwe akuuyihije.

31 Chimulembela vanu vantendele mwenu, na mwenu vatendele vanang'o uchocho.

32 Ikãva mùvatamwa chihi vanu vantamwãnga mwenu, dachi, mùmbepata inujo ntwani kwa Nnungu? Kwa kuva, ata vanu vavêle na masambi vãvatamwa vanu vavatãmwa vanang'o.

33 Na mwenu mukãvatendela chihi lambone vanu avala vantendêla mwenu lambone, dachi mùmbepata inujo ntwani kwa Nnungu? Kwa kuva, ata vanu vavêle na masambi navanang'o vâtenda uchocho avao.

34 Na ikãva mùvakopesa chihi avala vamuvalolela kuva vachivannipange, dachi mùmbepata inujo ntwani kwa Nnungu? Kwa kuva, ata vanu vavêle na masambi navanang'o vãvakopesa avao akuno uvalolela kuuyihijwa achila chivavakopesije.

35 Henga mwenu vatamwange amongo mwenu, vatendele lambone, na mukãvakopesa munalolele kuuyihijwa achila chimuvakopesije. Anepo njo inujo yenu paimbekuva ing'ulu kwa Nnungu,

na njo pamumbekuva mmana mma Nnungu Nkulu, kwa kuva, nang'e nni wambone kwa vanu vakávele na shukulani na vatênda lahakalenge.

³⁶ Bahi mùùve na chididi muchi Atata wenu chavele na chididi.”

*Munavahukùmù vanji
(Matayo 7:1-5)*

³⁷ “Munavahukùmù vanu vanji na Nnungu akambennyukumu mwenu. Munavaambe vanu vanji, na Nnungu akambemwamba mwenu. Muvasamehe vanu vanji, na Nnungu achiansamehe mwenu.

³⁸ Veng'ange vanu vanji vitukutuku vivasikikidile, na Nnungu achiamwing'ange mwenu. Muchimupwechele chipimo chambone namene, chichinyiwîje na kutikwa, chiombêle mpaka kupakatika. Kwa kuva, chipimo uchila chimupimila kuveng'a vanu vanji, njo uchocho chambetumila Nnungu kumpimila mwenu.”

³⁹ Anepo Yesu nkuvahaulila nfano auno kuchidoni, “Dachi, munu aputêle meho ànahulula kunnodya nnyake aputêle meho? Dachi, vammalele vavili vakambematokela nnipondo?

⁴⁰ Nkúhundwa akáva nkulu kumpunda nkúhunda wake, henga kila nkúhundwa akàmalila kulihunda kwake, ààva muchi nkúhunda wake.

⁴¹ Mwadachi ùuloleha nswani uvêle nniso lya nnung'uno, akuno lukongolo luvêle nniso lyako ukalwònà?

⁴² Au ùmbehulula dachi kunnyaulila nnung'uno kuchi, ‘Nnung'unwangu, nahoti nikuuse chipatu nniso lyako,’ akuno umwene ukálwònà lukongolo luvêle nniso lyako? Nkúlilambilila wako! Tandilika

kuluusa lukongolo luvêle nniso lyako nahoti, na anepo njo pumbelola saana na kuchiusa chipatu chivêle nniso lya nnung'uno.”

*Nnandi ùmaikana kwa vihepo vyake
(Matayo 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ “Wala nanga nnandi wambone ûpa vihepo vikee vyambone, na wala nanga nnandi ukee wambone ûpa vihepo vyambone.

⁴⁴ Na kila nnandi ùmaikana kwa vihepo vyake. Vanu nanga pavahepa tini n'diheya, na wala nanga pavahepa zabibu mmbigili.

⁴⁵ Munu wambone àhumya vitukutuku vyambone kuhaloka muvyambone vyakondije muntima wake wambone, na munu akávele wambone àhumya vitukutuku vikee vyambone kuhaloka muvitukutuku vikee vyambone vyakondije muntima wake ukee wambone. Kwa kuva, munu àtangola àlalá laombêle muntima wake.”

*Nfano wa vakúdena vavili va ing'ande
(Matayo 7:24-27)*

⁴⁶ “Mwadachi mùnguchema nangu, ‘Nang'olo, Nang'olo,’ akuno mukatèndà àlalá laninnyaulila mulatende?

⁴⁷ Munu woheyo aîda kwang'une, nkupilikanila mahundo langu na kutenda chalembelewa atende,

⁴⁸ munu aneyo àlandana na munu adengîle ing'ande yake saana. Áhimbile lipondo lilehu lya nsingi mpaka nniyanga likulungwa, nkudenga nsingi wa ing'ande aneyo nniyanga anelyo. Pali-idile livambwe, medi nkuiguma namene aneyo

ing'ande henga nanga palanahulwile kananga kuitikinya ing'anya ínitandeka.

⁴⁹ Henga munu apilikâna mahundo langu koka anatende chalembelewa atende, aneyo àlandana na munu akádengile saana ing'ande yake. Nang'e nanga panahimbile lipondo lya nsingi, ila ádengile chihi muha ulongo. Livambwe paliidile, medi nkuiguma aneyo ing'ande, upala nkulinduka na kwondongeka mwalehu!”

7

Yesu ànnamya ntumishi wanga nkulu wa matiyala

(Matayo 8:5-13)

¹ Yesu pamalidile kutangola anelo kwa vanu, nkuhwena ku Kapelinaumu.

² Aneko kúvele na nkulu yumo wa matiyala myamoja la Valoma, ánavele na ntumishi wake wachimweshimu namene, na aneyo ntumishi ánapwateka namene pepi na kuhwa.

³ Ayula nkulu wa matiyala papilikene habali dyanga Yesu, nkuvalaija vasele va Vayahudi vakannyuwe Yesu aide akannamye ntumishi wake.

⁴ Pavakamwele kwanga Yesu, nkunnyuwa namene uvachidoni, “Ayu munu ànavaikila wako unnyangate,

⁵ ing'anya ànavatamwa namene vanu vetu na njo atudengedile ing'ande ya kunnyuwila Nnungu.”

⁶ Bahi Yesu nkuuka chalumo na anevo vanu. Henga pánavele pepi na ing'ande yanga nkulu wa matiyala, ayula nkulu nkuvalaija ayanjavake

vakannyaulile Yesu kuchidoni, “Nang'olo unalihopeje kwida akuno. Nangu wala nikáfala kukupwechelela wako nng'ande mwangu,

⁷ na ngùlyona kuva nikáfala kukwidila wako. Henga wako tangola chihi lilove na ntumishi wangu achialame.

⁸ Kwa kuva, ata nangu nimwene nni munu nguvêle pahi pa mamulaka la vakulu, na pàvele na matiyala vavêle pahi pangu. Nikànyaulila yumo kuchi, ‘Hwena!’ ànahwena. Na nikànyaulila yunji kuchi, ‘Ida!’ ànaida. Na nikànyaulila ntumishi wangu kuchi, ‘Tenda achino!’ ànatenda.”

⁹ Bahi Yesu papilikene anelo malove, nkunkangana namene ayula munu, nkupindikuka nkulilola likuwa lya vanu lichinnondola nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu nìnyaulilanga uhiu kuva, nikánambimwona munu muvanu va Isilaeli avêle na ing'ulupa ing'ulungwa malinga ayi!”

¹⁰ Bahi avala vanu vanatumwije kwanga Yesu, pavauyite kukaya kwanga nkulu wa matiyala, nkunkoja ayula ntumishi avèlè mumi.

Yesu ànfulula mwana wanga nannidi

¹¹ Bada ya anelo, Yesu nkuhwena imanga imo ivachema Naini, vakuhundwa vake na likuwa lya vanu nkunnondola.

¹² Pánavele pepi na nnango wa kuinjilila muimanga aneyo, nkuhaloka vanu vanyakwilè ntuhi wa kijana ánavele mwana wa weka wa nannidi. Na likuwa lya vanu vohe va imanga aneyo vávele chalumo na mmahe aneyo.

13 Nang'olo Yesu pammwene ayula nannidi nkummikila chididi, nkunnyaulila kuchidoni, “Unakute.”

14 Anepo Yesu nkuhengelekela, nkuchigusa chinanda chivanyakulidile ntuhi, na avala vanachinyakwile nkuimila. Yesu nkuchidoni, “Kijana, nikuhaulila takatuka!”

15 Bahi ayula kijana anahwile nkutakatuka, nkuikala na kutandilika kutangola. Anepo Yesu nkunkamuja ayula kijana kwa anyokwe.

16 Vanu vammalele nkuyopa, nkunnombolela Nnungu, uvachidoni, “Nabii nkulu wanga Nnungu àidile kwetuhwe. Nnungu àidile unavayangata vanu vake.”

17 Habali dya kijana aneyo nkupilikanika nchilambo chammalele cha ku Yudeya, na vilambo vyammalele vya pepi.

*Vatumishi kuhaloka kwanga Yohana Nkúbatisa
(Matayo 11:2-19)*

18 Vakuhundwa vanga Yohana Nkúbatisa nkunnyaulila Yohana habali dya vitukutuku vyammalele vyachitenda Yesu. Anepo Yohana nkuvachema vakuhundwa vake vavili,

19 nkuvalaija vahwene kwanga Nang'olo Yesu vakammuje kuchidoni, “Dachi, wako njo ayula Mpohi ahaulika kuva àvenkwida au tunnolele yunji?”

20 Avala vanu pavahwikile kwanga Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Yohana Nkúbatisa ànitulaija tukakuje kuva, ‘Dachi, wako njo ayula Mpohi ahaulika kuva àvenkwida au tunnolele yunji?’ ”

21 Uhiku uwowo, Yesu ávenkuvalamya vanu vohe vánavele na magonjo na vachihuvanga na vachibanihwa na anamindenga, na kuvalamya vanu vaputêle meho.

22 Bahi Yesu nkuvayang'ula vakuhundwa vanga Yohana kuchidoni, “Hwena mukannyaulile Yohana lammalele lamulawene na kulapilikana, vanu vaputêle meho vâvenkulola na vikwavi vîvenkuhwena na amangundula vânalama na anammwidi hambî vâvenkupilikana na vanu vahwîle vânafufuka na amahuvani vânahubiliwa Malove Lambone.

23 Wasa munu ayula akáleka kungukulupila nangu ing'anya ya àlálá langulatenda!”

24 Vakuhundwa vanga Yohana pavaukile, Yesu nkutandilika kuhaulila makuwa la vanu habali dyanga Yohana wachidoni, “Dachi, pamupite kulilanga unannola Yohana, múlolela muchone chani? Dachi, mútenda àmbekuva muchi imbalu itikînywa na mpapa? Nanga!

25 Bahi ikà nave uchocho, vino mwapite unalola chani? Dachi, mwapite unannola munu awête dinguwò dikatapêle? Nanga akee uchocho! Vanu vawâla dinguwò dikatapêle na kupoka, vâikala n'ding'ande dya chifalume.

26 Bahi nguhaulile, mwapite unalola chani? Dachi, mwapite unannola nabii? Elo! Henga nangu nînnnyaulilanga kuva, umummwene ni nkulu kumpunda nabii.

27 Yohana njo n'jumbe achiyambwa Mmalemba Lanaswe, Nnungu pachihaula kuchidoni, ‘Nangu nîmbentuma n'jumbe wangu akulon-golelee,

aneyo njo ambekukatapajîja indila yako.’*”

28 Yesu nkuyenjeja kutangola kuchidoni, “Muvanu vavelekwejîje na mmahe, nanga munu nkulu kumpunda Yohana Nkúbatisa. Henga ayula avalangîwa kuva n'joko kupunda vammalele mu Ufalume wanga Nnungu, aneyo njo nkulu kumpunda Yohana Nkúbatisa.”

29 Vanu vammalele na ata vakútwala kodi pavapilikene malove la Yesu, nkukubali kuva, makudungilo la Nnungu nni lambone kwa kubatiswa na Yohana.

30 Henga Mafalisayo na vakúhunda Sheliya vánilahita makudungilo la Nnungu kwamba vanang'o kwa kuhita kubatiswa na Yohana.

31 Yesu nkuhweneha kutangola kuchidoni, “Ni-valandanye na chani vanu va chivelèkwà achino? Vanu ava vàvele muchi chinu ntwani?”

32 Vàlandene na vavana vaikalênge kusakoni uvahaulanila vene kwa vene kuva, ‘Twanim-wombelanga vimbeta, henga nanga pamunavinite! Twaniimba dihimu dya kulikutangila, henga nanga pamunakutile!’

33 Kwa kuva, Yohana Nkúbatisa àniida, nang'e àjukile chihi munu wa kufunga-funga na wala akákumbila divayi, henga mwenu mùhauula kuva, ‘Yohana àvele na nanndenga!’

34 Henga Mwana wa Munu àniida, analya na kukumbila, henga mwenu mùhauula kuva, ‘Ayu munu nni nkúlya uwamba na nkúkalewa, nnyanjawavo vakútwala kodi na vanu vavêle na masambi!’

---

* 7:27 Malaki 3:1

35 Henga lúnda Iwa Nnungu lùmai hwa kuva lwambone kupitila vitendo vya vanu vammalele vavêle na lúnda anelwo.”

*Mmahe avêle na masambi àmpaka Yesu mahuta
(Matayo 26:6-13, Mako 14:3-9, Yohana 12:1-8)*

36 Munu yumo Nfalisayo nkunkumbula Yesu kukaya kwake akalye chakulya cha lyulo chalumo nanang'e. Bahi Yesu nkuhwena kuing'ande kwanga ayula Nfalisayo, nkuikala na kulya chakulya.

37 Muimanga aneyo múvele na mmahe yumo nkútenda masambi. Mmahe aneyo papilikene kuva Yesu àvenkulya muing'ande yanga ayula Nfalisayo, ániida akuno anyakwìlè chupa chikatapele namene chikatapajîjwe kwa mayanga la alabasta cha mahuta lanung'ila namene.

38 Nkuhwena unahunamila mmadodo langa Yesu wakuta, akuno mihodi yake uimatokela mmadodo langa Yesu, na kulapukutanga madodo langa Yesu kwa ulindo wake na kulabusu na kulapaka mahuta lanung'ila namene.

39 Ayula Nfalisayo ankumbwîle Yesu palawene anelo latendêka, nkuva watangola chimunda-munda kuva, “Ayu munu akàchiva nabii wa Nnungu akanimmala ayu mmahe ankwâha kuva nni munu wa namuna ntwani. Akanimala kuva nni munu avêle na masambi.”

40 Yesu nkunnyaulila aneyo Nfalisayo kuchidoni, “Simoni, ngúvele na chinu cha kukuhaulila.” Simoni nkuyang'ula kuchidoni, “Aya nkúhunda, nguhaulile.”

41 Yesu nkutandilika kutangola wachidoni, “Pávele na vanu vavili vanayadike dihela kwanga

munu ayadikîsa dihela. Munu yumo áyadike dihela dihwikîla nshahala wa mwaka umo na myedi sita, na munu yunji áyadike dihela dihwikîla nshahala wa mwedi umo na majuma matatu.†

42 Vammalele vavili wala yumo anahulwile kulipa dihela dyanayadike, nang'e nkuvasamehe. Dachi, kati ya anevo vanu vavili, alida ambentâmwawa namene ayula munu anavayadikisije dihela?"

43 Simoni nkuyang'ula kuchidoni, "Nangu ngwòna kuva, ayula uvansamehite dihela dyohe njo ambientâmwawa namene."

Yesu nkunnyaulila kuchidoni, "Elo, ùnyang'ula saana."

44 Anepo Yesu nkunnaukila ayula mmahe, nkunnyaulila Simoni kuchidoni, "Ûvenkumwona ayu mmahe? Nangu ngùidile nng'ande mwako, henga ukáning'ile medi la kukalava mmadodo langu, ila ayu mmahe ànilakalavya madodo langu kwa mihodi yake na kulayumya kwa ulindo wake.

45 Wako ukángupwechedile kwa kungubusu nnibuda, henga ayu mmahe, kutandikila panguingidile, akánaleka kulabusu madodo langu.

46 Wako nanga paungupakile mahuta mmuti mwangu, henga ayuno mmahe àningupaka mahuta la kunung'ila mmadodo langu.

47 Bahi ing'anya ya anelyo, nangu nikuhaulila kuva, itamwi ing'ulu yalangujije ayu mmahe ìmaiha kuva Nnungu àninsamehe masambi lake

---

† 7:41 Mmalemba la nsitali auno ìlembwije, dinali 500 na dinali 50. Dinali imo yávele sawa na nshahala wa kawaida wa liduva limo.

lohe. Henga munu ayula uvansamehite mambo kadiki, àtamwa chihi kadiki.”

⁴⁸ Anepo Yesu nkunnyaaulila ayula mmahe kuchidoni, “Masambi lako lànisamehewa.”

⁴⁹ Bahi vanu vanji vanavele pachakulya chalumo na Yesu nkutandilika kuujana vene kwa vene uvachidoni, “Ayu munu ntwani mpaka ahulule kusamehe masambi?”

⁵⁰ Yesu nkunnyaaulila ayula mmahe kuchidoni, “Ing’ulupa yako ìnikupoha. Hwena kwa amani.”

8

Amahe vachipapatâna na Yesu

¹ Bahi palamalilike anelo, Yesu nkuhwena n'dimanga na mmijiji wayanjaja Malove Lambone layâmba Ufalume wa Nnungu. Na vakuhundwa vake kumi na mbili vânipapatana nawe.

² Na amahe vanji vanausijwe anamindenga na Yesu na kulamywa magonjo navanang’o vânipapatana nawe. Amahe anevo nni chalumo na Maliya wa imanga ya ku Magidala anausijwe anamindenga saba,

³ na Susana na Yoana n’jawe Kusa, Kusa ánavele nkwímilila dimali dyanga Helode, na amahe vanji vohe. Amahe anevo vânyyudumila Yesu na vakuhundwa vake kwa dimali dyavo.

Nfano wanga nkúpanda

(Matayo 13:1-9, Mako 4:1-9)

⁴ Vanu vohe kuhaloka kila imanga nkummwenela Yesu. Likuwa lya vanu palikojene pamo, Yesu nkuvahaulila nfano auno wachidoni,

⁵ “Nkúpanda ápite unapanda dimbeyu. Pánavèlè nkumyaya dimbeyu mmwelu, dinji nkumatokela nndila. Vanu nkudilivata, na vyuni nkudidadola.

⁶ Dimbeyu dinji nkumatokela mmayanga movêle ulongo kadiki, padimedile mitipu nkuyuma ing'anya muulongo mukanavele medi.

⁷ Dinji nkumatokela ching'ati miva. Mitipu nkukulumuka chalumo na miva. Miva nkuidingila aila mitipu na kuiwalala.

⁸ Dimbeyu dinji nkumatokela pavêle ulongo wa matapata, mitipu nkumela na kukulumuka, nkupundiha kupa, myanda myamoja kupunda adila dipandwêje.”

Bahi Yesu pamalidile kuvahaulila anelo lam-malele, nkunonoha lidi wachidoni, “Munu avêle na makutu la kupilikana, apilikane!”

Chiuchilanda nfano

(Matayo 13:10-23, Mako 4:10-20)

⁹ Vakuhundwa vake nkummuja Yesu mana la aula nfano.

¹⁰ Nang'e nkuvayang'ula kuchidoni, “Mwenu mùnjaliwa kudimala disili dya Ufalume wa Nnungu. Henga kwa vanu vanji ngùtangola kwa mifano uchinga, ‘Ikànavà vànalola, vanachone chinu, na ikànavà vànapilikana, vanamale chinu.’* ”

¹¹ Bahi aino njo mana ya anewo nfano. Adila dimbeyu dipândwa dilandanywa na lilove lya Nnungu.

¹² Vanu vanji vâlandanywa na hali ya nndila, amula mudimatokedile adila dimbeyu. Vanu

---

* **8:10** Isaya 6:9

anevo v`analipilikana lilove lya Nnungu, henga Ibil-isi `anaida nkuliusa anelyo lilove mmitima yavo, wachinga vanakulupile nkupohwa.

¹³ Na vanu vanji v`alandanywa na hali ya pachinu pav`ele mayanga-mayanga, apala padimatokedile adila dimbeyu. Vanu anevo v`analipilikana lilove lya Nnungu na kulipwechelela kwa kuhangalala, henga nanga palitita mmitima yavo muchi chiditita dinyiya muulongo. V`alikulupila chihi kwa uhiku kadiki lilove anelyo, henga pavalingwa, v`analileka.

¹⁴ Na vanu vanji v`alandanywa na hali ya mmiva, amula mudimatokedile adila dimbeyu. Anevo vanu vanalipilikana lilove lya Nnungu, henga ing'anya ya kukambikambila namene mambo la maisha na kupoka na dimali dya pachilambo, mambo anelo l`anavabana na nanga pavapa vihepo vitand`eke.

¹⁵ Na vanu vanji v`alandanywa na hali ya pachinu pav`ele ulongo wa matapata. Vanu anevo v`avele na ntima wambone na wa kupilikana. V`analipilikana na kulikamulila anelyo lilove na kupa vihepo kwa kupililila.”

*Chibatali chihinikw`ije
(Mako 4:21-25)*

¹⁶ “Nanga munu ach`acha chibatali nkuchihinika na chombo fulani au kuchivika paliungu chinanda. Henga `achivika muha chipanda uchinga vanu vainj`ila nng'ande vawone nng'anje.

¹⁷ Kwa kuva, chinu chohecho chipih`ijwe ch`imbepihuliwa, na chinu chohecho chihinikw`ije ch`imbehunukulwa na kuvikwa palangele.

18 Bahi lyongolelange saana namuna chimupilikanila lilove lya Nnungu. Kwa kuva, munu avêle na chinu àmbeyenjejwa vinji, henga munu akávele na chinu ata achila chátëndà kuva ànivanacho àmbepokonyolwa.”

*Anyokwe Yesu pamo na vanung'unuvake Yesu
(Matayo 12:46-50, Mako 3:31-35)*

19 Anyokwe Yesu chalumo na anung'unuvake vániida unannola, henga nanga pavanahulwile kuhwika pepi nanang'e ing'anya ya likuwa lya vanu.

20 Munu yumo nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Anyoko chalumo na anung'unuvako vaimidile pawelu, valembele vakwone.”

21 Henga Yesu nkuvahaulila vanu vammalele kuchidoni, “Ayuvangu nangu na anung'unuvangu nni vanu vammalele vapilikâna lilove lyanga Nnungu na kutenda chililembela.”

*Yesu ànyalaja chibunga
(Matayo 8:23-27, Mako 4:35-41)*

22 Bahi liduva limo Yesu ávahaulidile vakuhundwa vake kuchidoni, “Tuyomboke litanda, tuhwene m'bali wavili.” Nkukwelanga muingalava, nkutandilika mwanda.

23 Pavanavele mmwanda, Yesu nkulala luwono. Upala chibunga nkulindamuka kupunga, medi nkwenda muingalava, vammalele nkuva vavèlè muhatali ing'ulungwa.

24 Bahi vakuhundwa vake nkummwenela Yesu nkumwimula uvachidoni, “Nang'olo, Nang'olo! Tùvenkuhwa!”

Yesu nkuimuka, nkuliamulisa lipungo na mawimbi vinyalale. Vyammalele nkunyalala, litanda nkutungamana.

²⁵ Anepo Yesu nkuvauja vakuhundwa vake kuchidoni, “Ing’ulupa yenu ìvele kwachi?”

Henga vanang’o nkukangana, nkuyopa akuno uvaujana kuva, “Ayu munu wa namuna ntwani? Àliamulisa mpaka lipungo na mawimbi, na vyammalele vìnampilikana!”

Yesu àmmusa munu nanndenga nchilambo cha ku Gelasi

(Matayo 8:28-34, Mako 5:1-20)

²⁶ Yesu na vakuhundwa vake nkuhwena na mwanda wavo, nkunahwika chilambo cha Vagelasi† chivêle kung’ambo Litanda lya Galilaya.

²⁷ Yesu pasulupwike kunnyangi, munu yumo ánavele na anamindenga nkumwidila. Aneyo munu kwa maduva lohe nanga pachiwala dinguvo na wala akáchiikala nng’ande, henga áikala chihi kumisati.

²⁸ Aneyo munu pammwene Yesu, nkukuta, nkunamatokela muyo madodo langa Yesu akuno watangola kwa lidi likulu wachidoni, “Yesu Mwana wanga Nnungu Nkulu! Dachì, ùndambela chani nangu? Nakuyuwa unangubanihe!”

²⁹ Munu aneyo átangwele uchocho ing’anya Yesu ámwamulisije nanndenga ammuke. Myanda yohe aneyo nanndenga ànambebelua. Pamo na kuva vanu vánintava makono na madodo kwa mididi

---

† **8:26** Malemba lanji la kala vanji vèlèmbile Vagadala va vanji vèlèmbile Vagelasi na vanji vèlèmbile Vagelagesi.

ya chitale, henga ánihulula kuikadulanga, na nanndenga nkuntutukutihija kulilanga.

³⁰ Yesu nkummuja ayula munu kuchidoni, “Lina lyako nnani?” Nang'e nkuyang'ula kuchidoni, “Lina lyangu Jeshi.” Aneyo munu átangwele uchocho ing'anya vámwingidile anamindenga vohe.

³¹ Anevo anamindenga nkunnyuwa Yesu anavapelekeje nnipondo livêle na ulehu ukee na ntululilo.

³² Pepi na pachinu apala pávele na likuwa likulu lya anguluve vanavele nkulya nnichinga. Avala anamindenga nkumpembeja Yesu avaluhusu vakavaingile avala anguluve. Yesu nkuvaluhusu vahwene vakavaingile.

³³ Anamindenga nkummuka ayula munu, nkunavaingila anguluve. Likuwa lyammalele lya anguluve nkuhelelekela kumakobikobi, nkutubukila nnitanda na vammalele nkuhwa mmedi.

³⁴ Vachúngà va anguluve pavalawene anelo lahumidîle, nkutukuta, nkuhwena kumanga na mmawelu unavahaulila vanu kuyamba àlalá lavakojêje.

³⁵ Vanu nkuhweneng'ana unalola lahumidîle. Pavahwikile kwanga Yesu, nkumwona munu ausîjwe anamindenga aikèlè pamadodo langa Yesu, akuno awètè dinguwo, na ding'ano dyake dimmuyidilè. Bahi vanu vammalele nkuyopa.

³⁶ Vanu vammalele valawêne anelo, nkuvahaulila vanu vanji habali dyanga ayula munu ánavele na nanndenga namuna chalamijwe.

³⁷ Bahi vanu vammalele va chilambo cha Vage-lasi, nkunnyuwa Yesu auke, ing'anya vánayopa

namene. Anepo Yesu nkukwela ingalava nkuuka.

³⁸ Ayula munu anausijwe anamindenga nkunyuwa namene Yesu apapatane navo.

Henga Yesu nkuhita kupapatana nawe, nkunyaulila kuchidoni,

³⁹ “Uya uhwene kukaya ukavahaulile vanu vitukutuku vyammalele vyakutendeledile Nnungu.” Ayula munu nkuuka nkuhwena imanga yammalele, wavahaulila vanu habali dya vitukutuku vyammalele vyatendewije na Yesu.

Kulamywa kwa mmahe yumo na kufufulwa kwa piti Yailo

(Matayo 9:18-26, Mako 5:21-43)

⁴⁰ Yesu pauyite kuhaloka m'bali unji wa litanda, likuwa lya vanu nkumpwechelela kwa kuhangalala, kwa kuva, vanu vammalele vávele nkunnindilila.

⁴¹ Upala nkuida munu yumo lina lyake Yailo, nkulungwa wa ing'ande ya kunnyuwila Nnungu. Nkulimatoha pamadodo langa Yesu, nkunyuwa Yesu apapatane nawe ahwene kukaya kwake,

⁴² ing'anya nahaku wake ánavele na vyaka malinga kumi na mbili ánauula na ávele pepi na kuhwa.

Yesu pachihwena, likuwa lya vanu nkuva uvan'gumaguma kila m'bali.

⁴³ Nnikuwa anelyo múvele na mmahe ánavele na ugonjo wa kuhuma myadi vyaka kumi na mbili. Mmahe aneyo ánisumisa vitukutuku vyake vyammalele na kuveng'a vaganga, henga nanga anahulwile kunnanya.

44 Ayula mmahe nkumwidila Yesu nnyuma mwake nkugusa lupepe lwa lijoho lyawete Yesu. Upala myadi nkunyalala kuhuma.

45 Yesu nkuuja kuchidoni, “Nnani angugusîje?” Vanu vammalele nkukana. Petulo nkuchidoni, “Nang'olo, lola mmuluku wa vanu ukudingwîke na kukubana-bana.”

46 Henga Yesu nkuchidoni, “Pàvele munu angugusîje, kwa kuva, ngwòna dimongo dyangu ònitumika.”

47 Ayula mmahe pawene kuva ànimaikana, nkulihumija akuno watetemela, nkulimatohija pamadodo langa Yesu, nkulihaulanga muyo mwa vanu vammalele ing'anya intendîle nang'e an'guse Yesu na kuva, nkulamywa upala.

48 Yesu nkunnyaulila ayula mmahe kuchidoni, “Mwanangu, ing'ulupa yako ìnikulamyà, hwena kwa amani.”

49 Yesu pánavele nkupwahika, nkwida munu yumo kuhaloka kukaya kwanga Yailo. Nkunnyaulila Yailo kuchidoni, “Nahaku wako ànihila, unamkambye-kambye nkúhunda.”

50 Yesu papilikene anelo nkunnyaulila Yailo kuchidoni, “Ùnayope, wako kulupila chihi na mwanalo achialamywe.”

51 Yesu pahwikile kukaya kwanga Yailo, nkualimbija vanu vanji vanaingile nng'ande pamo na nang'e, henga áingidile chihi na Petulo na Yohana na Yakobo pamo na atatake na anyokwe mwana ahidîle.

52 Vanu vammalele vánakuta na kunkutangila ayula mwana. Yesu nkuvahaulila kuchidoni,

“Nyalala, munakute, kwa kuva, ayu mwana nanga pahidile ila àlele chihi luwono!”

⁵³ Anevo vanu nkunnyeka Yesu ing'anya vánimala kuva mwana ànihila.

⁵⁴ Yesu nkukamula nkono wanga ayula mwana ahwîle nkunonoha lidi wachidoni, “Mwanangu, imuka!”

⁵⁵ Upala dimumu dyake nkummuila, nkutakatuka. Anepo Yesu nkuvahaulila vamwing'e chakulya.

⁵⁶ Bahi atatake na anyokwe ayula mwana nkukangana namene, Yesu nkuvahaulila vanannyaulile munu woheyo kwamba achila chihumidîle.

9

*Yesu àvatuma mitume kumi na mbili
(Matayo 10:5-15, Mako 6:7-13)*

¹ Yesu nkuvachema pamo vakuhundwa vake kumi na mbili, nkuveng'a dimongo na mamulaka la kuvausa anamindenga vammalele na kuvalamya vagonjo.

² Bahi nkuvatuma vakavayanjajije vanu habali dya Ufalume wanga Nnungu na kuvalamya vagonjo.

³ Nkuvahaulila kuchidoni, “Munanyakule chinu chohecho mmwanda, ata kuiva isimbo au mpatila au chakulya au dihela au nkogo wa akiba.

⁴ Ing'ande yoheyo imumbepwechelewa, ikalanga anemwo mpaka pamumbeukananga muimanga aneyo.

5 Na vanu va imanga fulani vakàhita kumpwechelanga, pamumbeuka paimanga aneyo vakanange vanu anevo kwa kulipumunanga litutunga mmadodo lenu ilangule kuva vene vànitanbola kulahita malove langa Nnungu.”

6 Bahi vakuhundwa nkutandilika mwanda, nkuhwena ya kuvijiji uvayanjaja Malove Lambone na kuvalamya vagonjo kila pachinu.

*Kupuwanyika kwa Helode ing'anya yanga Yesu
(Matayo 14:1-12, Mako 6:14-29)*

7 Nfalume Helode ánipilikana habali dya vitukutuku vyammalele vyachitenda Yesu. Bahi nkupuwanyika ding'ano ing'anya vanu vanji váhaua kuva, “Yohana ánífufuka kuhaloka kwa vanu vahwîle!”

8 Na vanu vanji váhaua kuva, Eliya àniida, na vanu vanji váhaua kuva, yumo wa manabii va machedo ánífufuka.

9 Henga Helode nkuhaua kuchidoni, “Yohana nínchekete muti, hambí aneyo nnani ungumpilikana habali dyake?” Bahi Helode nkutaha namene kumwona Yesu.

*Yesu àveng'a chakulya vanu vohe
(Matayo 14:13-21, Mako 6:30-44, Yohana 6:1-14)*

10 Bahi mitume pavauyite, nkunnyaulila Yesu kuyamba mambo lammalele lavatendile. Yesu nkuvatwala nkuhwena navo pachinu pakávele na vanu kuimanga ya ku Betisaida.

11 Henga likuwa lyammalele lya vanu pavamayite kwapite Yesu, nkumpapata. Yesu nkuvapwechelanga, nkuvahaulila habali dya

Ufalume wanga Nnungu na nkuvalamya vammalele vachilembela kulamywa.

¹² Liduva palichiswa, avala vakuhundwa kumi na mbili nkummwenela Yesu nkunnyaaulila kuchidoni, “Valaile vanu vahweneng'ane ya kuvijiji na kumawelu vakalitahije chakulya na pachinu pakulala, kwa kuva, apano patuvele palilanga.”

¹³ Henga Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Veng'e mwenu chakulya.”

Vanang'o nkuchidoni, “Tùvele chihi na mikate nnyano na ahomba vavili bahi. Dachi, wako ùlembela hwetu tukavasumile chakulya vanu ava vammalele?”

¹⁴ Na pachinu anepo pávele na valume vahwikîla malinga alufu nnyano.

Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Vahaulile vanu vaikale matunji la vanu malinga amsini-amsini.”

¹⁵ Vakuhundwa nkutenda uchocho, na vanu vammalele nkuikala pahi.

¹⁶ Yesu nkuitwala aila mikate nnyano na avala ahomba vavili, nkulola muha kulihunde, nkuvibaliki na kuvimeyanya, nkuveng'a vakuhundwa vavayavanyije vanu.

¹⁷ Vanu vammalele nkulya nkusiba, nkulokotanya vibeduli vya maisalilo la mikate na ahomba nkuumbajanga makalala kumi na mbili.

Yesu njo Kilisto, na nni lasima abanihwe na kuhwa

(Matayo 16:13-28, Mako 8:27-9:1)

¹⁸ Liduva limo Yesu pánavele nkuyuwa weka, vakuhundwa vake vávele pamo nanang'e. Yesu

nkuvauja kuchidoni, “Dachi, vanu vâhaua kuva nangu nnani?”

¹⁹ Vakuhundwa nkunyang'ula kuchidoni, “Vanu vanji vâhaua kuva wako nni Yohana Nkúbatisa, na vanji vâhaua kuva wako nni Eliya na vanji vâhaua kuva wako nni yumo wa manabii va machedo afufwîke.”

²⁰ Henga Yesu nkuvauja kuchidoni, “Na mwenu muchidachi, nangu nnani?”

Petulo nkuyang'ula kuchidoni, “Wako njo Kilisto* uhalêke kwanga Nnungu.”

²¹ Yesu nkuvaduma vakuhundwa vake vanan-nyaulile munu woheyo habali aneyo.

²² Nkuvahaulila kuchidoni, “Mwana wa Munu àmbebanika namene na kuhitwa na vasele va Vayahudi na makuhani vakulu na vakúhunda She-liya. Vàmbe mmwalala, na liduva lya tatu lya kuhwa kwake àmbefufuka.”

²³ Anepo nkuvahaulila vanu vammalele kuchidoni, “Munu woheyo akàlembela kungupapata nangu, lasima alishukulu mwene, koka alitike nsalaba wake kila liduva, angupapate.

²⁴ Kwa kuva, munu alembêla kuupoha umi wake àmbeuyaha, henga munu ambeuyâha umi wake ing'anya yang'une, àmbeupoha.

²⁵ Dachi, munu àmbepata faida ntwani akâpata kila chinu cha pachilambo akuno auyahîtè au awondongèngè mwalehu umi ukee na ntululilo?

²⁶ Kwa kuva, munu woheyo angwonêla nangu dihoni na mahundo langu, Mwana wa Munu àmbemwonela dihoni munu aneyo pambeida,

---

* **9:20** Mana la Kilisto lola Luka 2:11

akuno avèlè na ukulu wake na ukulu wa Atatake na ukulu wa malaika vake.

²⁷ Nangu nìnyaulilanga uhiu kuva, vanu vanji vaimidìle apano vakambekuhwa mpaka vawone Ufalume wanga Nnungu.”

*Kubadilika kwanga Yesu
(Matayo 17:1-8, Mako 9:2-8)*

²⁸ Bada ya maduva nane kutandikila liduva lyanatangwele malove anelo, Yesu nkuntwala Petulo na Yohana na Yakobo, nkuhwena navo kulichinga unayuwa.

²⁹ Yesu pánavele nkuyuwa, kumeho kwake nkubadilika, na inguwo yake nkung'anyima namene muchi nng'anje wa ing'uva.

³⁰ Upala, nkuhumila vanu vavili, Musa na nabii Eliya.

³¹ Vanu anevo váonekene muukulu wa kulihunde uvalonjela na Yesu kuyamba kuhwa kwake kwambekutimisa aneko ku Yelusalemu mmaduva kadiki laîda.

³² Muuhiku anewo Petulo na vavake vávele nnuwono, pavatakatwike, nkuwona ukulu wanga Yesu, na vanu vavili vaimidilè nawe.

³³ Anevo vanu pavachilekana na Yesu, Petulo nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nang'olo, nni chinu chambone namene hwetu tupwawe apano. Leka tudenge migongwe mitatu, umo wako na umo wanga Musa na umo wanga Eliya.” Henga Petulo akáchimala chachitangola.

³⁴ Petulo pánavele nkutangola, nkuhaloka lihunde nkuvahinika. Vakuhundwa nkuyopa namene palichivahinika lihunde anelyo.

³⁵ Nkupilikanika lidi kuhaloka nnihunde ulichidoni, “Ayuno njo Mwanangu unintandwele.† Mpi-likanile nang'e.”

³⁶ Palinyalalike anelyo lidi, Yesu nkwonekana avèlè chihi weka. Vakuhundwa vake nkulavika chihi munda anelo lavalawene na nanga pavanannyaulidile munu woheyo mmaduva anelo.

*Yesu ànnamya nnemba avêle na nanndenga
(Matayo 17:14-18, Mako 9:14-27)*

³⁷ Ulyamba wake, Yesu na avala vakuhundwa vake vatatu pavasulupwike nnichinga, nkulikoja likuwa likulungwa lya vanu.

³⁸ Munu yumo nnikuwa alila lya vanu nkunonoha lidi wachidoni, “Nkúhunda, chonde ndolele mwanangu, kwa kuva nang'e nni mwanangu wa weka!

³⁹ Myanda yohe nanndenga ànam'bebelua. Upala pam'bebelua, àntenda akute ding'uto na kukwijula na kuhuma chihulu nkanya. Aneyo nanndenga ànam'baniha namene na ànatima kunneka.

⁴⁰ Nnivayuwa vakuhundwa vako vammuse nanndenga, henga nanga pavahulwile.”

⁴¹ Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Mwenu mmanu mma chívelèkwà chikákulupila na chihochedile! Dachì, nímbeikala pamo na mwenu ungumpililila mpaka chakani?” Anepo nkunnyaulila ayula munu kuchidoni, “Idanawe apano mwanalo.”

---

† **9:35** Unintandwele ìvele na mana kuva, vanu vánnolela Kilisto, na vino Nnungu àvenkumaiha kuva, Yesu njo Kilisto atondwelejje na Nnungu.

⁴² Ayula nnemba pachihwena pávèlè Yesu, nanndenga nkummatoha nnemba na kuntenda akwijule. Yesu nkunkalipila ayula nanndenga, nkunnamya aneyo nnemba, nkummuyiha kwa atatake.

⁴³ Na vanu vammalele nkukangana namene kwa kudyona dimongo ding'ulu dya Nnungu.

*Yesu àlonjelela kavila kuyamba kuhwa kwake
(Matayo 17:22-23, Mako 9:30-32)*

Vanu pavanavele nkukangana vitukutuku vyatendile Yesu, Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni,

⁴⁴ “Pilikanila sana alano malove lanimbenyaulila kuva, Mwana wa Munu àvele pepi uhwena unakamujwa mmakono la vanu.”

⁴⁵ Henga vakuhundwa vake nanga pavanamayite chilachiyamba malove latangwele, kwa kuva lánipihwa kwa vanang'o uchinga vanalammale. Vanang'o nkuyopa kummuja Yesu mana lake.

*Alida nkulu?
(Matayo 18:1-5, Mako 9:33-37)*

⁴⁶ Bahi vakuhundwa nkutandilika kutahukana vene kwa vene kuva, alida nkulu nnikuwa lyavo.

⁴⁷ Yesu palamaite àlalá lavachiliuja mmitima yavo, nkuntwala mwana n'joko nkummika pepi nanang'e.

⁴⁸ Anepo nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Munu woheyo ampwechelêla mwana n'joko malinga ayuno ing'anya yang'une, aneyo àngupwechelela nangu, na munu woheyo angupwechelêla nangu, aneyo àmpwechelela ayula angutumîle. Kwa kuva, munu woheyo n'joko

kupunda vammalele, aneyo njo nkulu kupunda vammalele.”

Munu akátahukana na mwenu aneyo àvele m'bali wenu

(Mako 9:38-40)

⁴⁹ Yohana nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nang'olo, tummwene munu yumo wavausa anamindenga kwa lina lyako, hwetu nkunnimbija, kwa kuva nang'e akávele wa nnikuwa lyetu lya vakuhundwa.”

⁵⁰ Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Munannimbije, kwa kuva, munu woheyo akátahukana na mwenu, aneyo àvele m'bali wenu.”

Vasamaliya vàhita kumpwechelela Yesu

⁵¹ Maduva la kutwaliwa kwa Yesu kuhwena kulihunde palanavele pepi kukamola, Yesu nkukudungila namene kuhwena ku Yelusalemu.

⁵² Bahi nkuvatuma vajumbe vannongolelee. Avala vajumbe nkuukananga, nkuhwena kuchijiji chimo cha Vasamaliya uchinga vamwandalile kila chinu nchijiji anecho.

⁵³ Henga vanu va chijiji anecho nanga pavanampwacheledile ing'anya vánimala kuva Yesu àkudungidile kuhwena kuimanga ya ku Yelusalemu.

⁵⁴ Henga Yohana na Yakobo vakuhundwa vanga Yesu, pavalawene anelo, nkummuja Yesu kuchidoni, “Nang'olo, dachi ùnalembela tuuchemehije moto kuhaloka kulihunde uvapije vammalele?”

55 Yesu nkuvalaukila vakuhundwa vake, nkuvakalipila.‡

56 Bahi nkuukananga nkuhwena kuchijiji chinji.

*Galama ya kunnondola Yesu
(Matayo 8:19-22)*

57 Pavanavele mmwanda, munu yumo nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nìmbekulondola kwoheko kumbehwena.”

58 Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Macheta làvele na vivava, na vyuni vivele na vitehi, henga Mwana wa Munu akávele na pachinu pakuyewelega.”

59 Yesu nkunnyaulila munu yunji kuchidoni, “Ngupapate.” Henga aneyo munu nkuhauka kuchidoni, “Nang'olo, nguleke hoti nguhwene kukaya nikansike atatangu.”

60 Henga Yesu nkunnyang'ula kuchidoni, “Valeke vanu vavêle muchi vânihwa vavasike vahwile vao, henga wako hwena ukauyanjaje Ufalume wanga Nnungu.”

61 Munu yunji nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nang'olo, nangu nguchinikupapate, henga nguleke nahoti nikavalaile vanu va nng'ande mwangu.”

62 Henga Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Munu woheyo atandilika kulima koka nkulola kunyuma, aneyo akálembelwa mu Ufalume wa Nnungu.”

---

‡ 9:55 Malemba lanji la kala làniyenjeja kutangola kuva, “Mukámayite isungu imuvenayo, kwa kuva, Mwana wa Munu akáidile unaondonganga umi wa vanu, henga unaupoha.”

10

Yesu àvatumá vakuhundwa sabini na mbili

¹ Bada ya anelo, Nang'olo Yesu nkuvatandola vanu vanji sabini na mbili* nkuvatuma vavili-vavili vannongolele kila imanga na kila pachinu pachilambela ahwene.

² Nkuvahaulila kuchidoni, “Mafuno làvele lohe, henga vakúfuna vâvele kadiki. Hambi, nnyuwange Nang'olo wa mafuno avatume vakúfuna mmwelu wake.

³ Bahi hweneng'ana! Lola, nangu nìntumanga mwenu muchi angandolo ching'ati vanu vayôha muchi mahoha.

⁴ Munanyakule dihela wala mpatila wala vilatu. Na nndila munalitinike umuvasalimila vanu.

⁵ Pamuinjila muing'ande yoheyo ivambem-pwechelela, tandilika kuvabaliki kwa kuhaula kuchidoni, ‘Mmanu mma ing'ande aino mùùve na amani!’

⁶ Akâpwawa munu wa amani, bahi amani yenu ichiive pamo nanang'e, henga akânapwawe, amani yenu ìmbemmulanga mwenu mmene.

⁷ Ikalanga muing'ande aneyo, umulya na kukumbila chohecho chivambemwing'a, kwa kuva, kila munu akôla madengo àlembelewa apwechele nshahala wake. Ikalanga muing'ande imukamoledile, na munahame-hame kuuka ing'ande imo kuhwena ing'ande inji.

⁸ Imanga yoheyo imumbeinjila na vanu nkumpwachelela, mwenu ilya chakulya chohecho chivambemwing'a.

---

* **10:1** Malemba lanji la kala vâlembile kuva, vakuhundwa vâvele sabini.

⁹ Valamyé vagonjo vavelênge muimanga aneyo na muvahaulile kuchidoni, ‘Ufalume wa Nnungu ùvele pepi na mwenu.’

¹⁰ Na imanga yoheyo imumbeinjila alafu vanu vake vanampwachelele, mwenu hweneng'ana n'dindila dya imanga aneyo mukahaule kuchidoni,

¹¹ ‘Litutunga lya imanga yenu livêle mmadodo letu tuvenkulipumunanga uchinga liive chimaiho kuva, mukávele na chinu mu Ufalume wa Nnungu. Henga mùlembelewa mumale kuva, Ufalume wa Nnungu ùvele pepi na mwenu!’

¹² Nangu nìnyaulila kuchidoni, liduva anelyo lya hukumu, vanu va imanga aneyo vàmbejata asabu ing'ulungwa namene kupunda vanu va imanga ya ku Sodoma.”

*Dimanga dihitîle Malove Lambone
(Matayo 11:20-24)*

¹³ Yesu nkuhweneha kutangola kuchidoni, “Ole wenu mwenu mmanu mma imanga ya Kolasini! Ole wenu mwenu mmanu mma imanga ya Betisaida! Kwa kuva, ikàchiva masaibu latendêke kwenu mwenu ulatendeka kuimanga ya Tilo na ku Sidoni, vanu vake vakaniikala pahi na kuwala magunila na kulipakalanga liu, kulanguja kuva vànileka kutenda masambi.

¹⁴ Bahi nniduva lya hukumu, mwenu mùmbepata asabu ing'ulungwa namene kupunda vanu va ku Tilo na ku Sidoni.

¹⁵ Na mwenu mmanu mma imanga ya Kapelin-aumu, dachi mùtenda kuva mùmbekwejwa mpaka muha kulihunde? Nanga! Mùmbesulupuhwa mpaka pachinu pavanu vahwîle!”

16 Anepo Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Munu ampilikanîla mwenu, àngupilikanila nangu, na munu annyîta mwenu, ànguhita nangu. Na munu anguhîta nangu, munu aneyo ànnyita ayula angutumîle nangu.”

Kuuya kwa vanu sabini na mbili

17 Bahi avala vakuhundwa sabini na mbili nkuuya akuno uvahangalala, uvahaula kuchidoni, “Nang'olo, ata anamindenga vânatupilikana patuvaamulisa kwa lina lyako.”

18 Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Nîmmwene Nanchindenga wamatoka kuhaloka kulihunde muchi nng'anje wa ing'uva.

19 Lola, nangu nîmpele mwenu mamulaka la kulivata mihongo na vivalavala na kudilema dimongo dya mmongo wenu Nanchindenga, na nanga chinu chohecho chimbemmenga.

20 Bahi munahangalale ing'anya anamindenga vânampilikana, henga hangalala kwa kuva, malina lenu lânilembwa kulihunde.”

Kuhangalala kwa Yesu (Matayo 11:25-27, 13:16-17)

21 Upala, Yesu nkuumbajwa ihangaladi kwa dimongo dya Umumu Wanaswe, nkuhula kuchidoni, “Atata, Nang'olo wa kulihunde na pachilambo, nakulombolela kwa kuva vitukutuku anevyo ùvapihite vanu vavêle na lúnda na vavêle na elimu, nkuvahunukulila vanu vavêle na mitima ivêle muchi vana vajoko. Elo Atata, kwa kuva, njo chiukatapaliwije wako.”

22 Yesu nkuhweneha kuvahaulila vanu kuchidoni, “Atatangu àngupele nangu vitukutuku vyam-malele. Nanga munu ammaîte Mwana ikà nave chihi Atata, na wala nanga munu ammaîte Atata ikà nave chihi Mwana chalumo na munu woheyo wanatandwele Mwana kunnyunukulila.”

23 Anepo Yesu nkuvalaukila vakuhundwa vake akuno vavèlè chihi vanang'o weka kuvahaulila kuchidoni, “Wasa mwenu muvyòna vitukutuku vimuvelyona.

24 Kwa kuva, nangu nìnyaulilanga kuva, manabii na vafalume vohe vánilembela kulona lamulona mwenu, henga nanga pavanalawene, na vánilembela kulapilikana alano lamupilikana mwenu, henga nanga pavanalapilikene.”

Nfano wanga Nsamaliya wambone

25 Bahi nkúhunda yumo wa Sheliya nkuimila nkummuja Yesu wachinga anninge, nkuchidoni, “Nkúhunda, ngutende dachi uchinga ngupate umi ukee na ntululilo?”

26 Yesu nkummuja kuchidoni, “Dachi, Sheliya yanga Musa ichidachi? Dachi, wako ùiyelewa dachi?”

27 Ayula munu nkuyang'ula kuchidoni, “Ntamwe Nang'olo Nnungu wako kwa ntima wako wammalele, na kwa isungu yako yammalele, na kwa dimongo dyako dyammalele, na kwa ding'ano dyako dyammalele. Na ntamwe nnyako malinga chulitamwa umwene.”

28 Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Ùnyang'ula saana, bahi tènda uchocho nawako uchiuve na umi ukávele na ntululilo.”

29 Henga ayula nkúhunda Sheliya álembela aliyavile haki, bahi nkummuja Yesu kuchidoni, “Dachi, nnyangu njo nnani?”

30 Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Pávele na munu yumo achihelela kuhaloka ku Yelusalemu wahwena ku Yeliko. Pánavèlè nndila, vakúpalaula nkunkamula, nkummulanga dinguvo dyake na kumpanya, nkunneka avèlè pepi na kuhwa.

31 Kwa bahati nkuhumila kuhani yumo achihelela muindila uila, henga pammwene ayula munu uvampanyile, nang'e nkupita kunyenje.

32 Uchocho nkuida na Mlawi yumo, pahwikile apala nkumwona ayula munu, uchocho nanang'e nkupita kunyenje.

33 Henga Nsamaliya yumo ánavele mmwanda, nkuhwika pachinu anepo, pammwene ayula munu nkummikila chididi.

34 Nkunnyengelekela, nkuhahulanga vilonda kwa mahuta na divayi, nkuvihunga. Nkunkweja munnyama wake, nkumpelekeja kuing'ande ya kulala vayeni, nkummuuja.

35 Liduva lya vili, ayula Nsamaliya nkutwala dihela malinga dya nshahala wa maduva mavili nkumwing'a nkwímilila ing'ande ya vayeni. Nkunnyaulila kuchidoni, ‘Mmuuje ayuno munu, na chohecho chumbeyenjeja muha, nakuuihija panimbeuya.’ ”

36 Bahi Yesu nkummuja ayula nkúhunda Sheliya kuchidoni, “Wako wona dachi, muanevo vanu vatatu, alida ánavele nnyake ayula munu uvampanyile vakúpalaula?”

37 Ayula nkúhunda Sheliya nkuyang'ula kuchidoni, “Ayula ammikidîle chididi na kunnyangata

njo nnyake.”

Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Na wako hwena ukatende uchocho.”

Yesu àvaongela Masa na Maliya

³⁸ Yesu na vakuhundwa vake pavanavele mmwanda wa ku Yelusalemu, nkuhwika pachijiji chimo. Nchijiji anecho nkupwechelewa na mmahe yumo uvanchema Masa.

³⁹ Masa ávele na nnung'une uvanchema Maliya, anaikela pamadodo langa Nang'olo walapilikanila mahundo lake.

⁴⁰ Henga Masa ávenkudumba-dumba na madengo lohe. Bahi nkummwenele Yesu nkummuja kuchidoni, “Nang'olo, wako ukona kuva nnung'unwangu àndekedile madengo lohe ungutenda weka? Nnyaulile anguyangate.”

⁴¹ Nang'olo nkunyang'ula kuchidoni, “Masa, Masa, wako ùnadumba-dumba na kuva na lipamba ing'anya ya vitukutuku vyohe.

⁴² Henga chilembelewa chihi chitukutuku chimo bahi. Na Maliya àtandwele chitukutuku chambone namene chakambepakanyolwa.”

11

*Yesu àvahunda vakuhundwa vake kuyuwa
(Matayo 6:9-13, 7:7-11)*

¹ Liduva limo Yesu ávele pachinu fulani àvenkuyuwa. Pamalidile kuyuwa nkuhundwa yumo nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nang'olo, tükuyuwa utuhunde kuyuwa muchi Yohana Nkúbatisa chavahundile vakuhundwa vake.”

2 Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Pamuyuwa tangola uvila,

‘Atata wetu wa kulihunde,
lina lyako litumbyangwe,
Ufalume wako uide.

3 Kila liduva utwing'e chakulya chimbetutoleja.

4 Utusamehe masambi letu,
kwa kuva, na hwetu tûnavasamehe vanu
vatukosêla,

na patulingwa, unatuleke ututenda masambi.’*”

5 Anepo Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Ikàva munu yumo nnikuwa lyenu àvele na nnyanjawake, nkummwenela kukaya kwake ching'ati chilo nkunnyaaulila kuchidoni, ‘Nnyanjawangu, chonde njadike mikate mitatu nakuiihija,

6 kwa kuva, nnyanjawangu ánavele mmwanda ànikamola kukaya kwangu na nangu nikávele na chakulya cha kumwing'a.’

7 Bahi ikàva aneyo nnyanjawake àmbeyang'ula chihi avèlè chihi nng'ande kuchi, ‘Unangukambye-kambye! Nnango ùnichimwa, nangu na vanavangu tûnilala, nikachinguhulule kutakatuka nikwing'e chakulya.’

8 Nangu nînyaulilanga uhiu kuva, pamo na kuva akambetakatuka ing'anya ya kuva nang'e nnyanjawake, henga àmbetakatuka na kumwing'a vyamalele vyasikikidile kwa kuva, ànitumbama kunnyuwa.

9 Bahi nangu nînyaulilanga kuva, yuwanga na Nnungu achiamwing'ange, tahanga na

---

* 11:4 Pàvele Malemba lanji làhaua kuva, “henga utupohe mmakono mwanga ayula nkútenda lahakalenge.”

mwenu muchimupate, hodikanga na mwenu muchimuchimuliwe.

¹⁰ Kwa kuva, kila munu ayûwa ànapewa, na atâha ànapata, na ahodîka ànachimuliwa.

¹¹ Na mwenu anga atata, alida mmwenu mwanawe akànyuwa ihomba àmbemwing'a nnyongo?

¹² Au akànyuwa liye, àmbemwing'a chivalavala?

¹³ Ikàva mwenu mmakutenda masambi, mùnimala kuveng'a vana venu vitukutuku vikatapele, dachi, Atata wenu wa kulihunde akambepunda namene kuveng'a Umumu Wanaswe vanu vannyûwa?"

Yesu na Nanchindenga

(Matayo 12:22-30, Mako 3:20-27)

¹⁴ Liduva limo Yesu ámmusa nanndenga anantendile munu ààve bubu. Nanndenga pammukile ayula munu nkutandilika kutangola, likuwa lya vanu nkukangana.

¹⁵ Henga vanu vanji nkuchidoni, "Nanchindenga†, nkulu wa anamindenga njo annyululîha nang'e kuvausa anamindenga."

¹⁶ Vanu vanji nkunninga Yesu kwa kunnyuwa alanguje chimaiho cha lisaibu chilangûja kuva dimongo dyake dihaloka muha kulihunde.

¹⁷ Akuno Yesu alamaîtè lavachiliuja mmitima yavo, nkuvahaulila kuchidoni, "Kila ufalume ulumbâna wene kwa wene ùmbematoka, na vanu va ing'ande imo vakâlumbana, ing'ande aneyo ìmbeondongeka.

---

† **11:15** Luka àlemBILE Belisabuli, lina litumîke kumwamba Nanchindenga.

18 Dachì, ikàva Nanchindenga àlilumbanya mwene, ufalume wake ùmbekwimila dachi? Nangu ngùtangola uchocho ing'anya mwenu mùhaua kuva ngùusa anamindenga kwa dimongo dya Nanchindenga‡.

19 Mwenu mùhaua kuva nangu ngùvausa anamindenga kwa kuhululihwa na Nanchindenga, dachi, nnani avêng'a vanu venu dimongo dya kuvausa anamindenga? Bahi vanu venu mmene njo vambennyukûmu mwenu ing'anya ya malove lamutangwele.

20 Henga ikàva nangu ngùvausa anamindenga kwa dimongo dyanga Nnungu, bahi mumale kuva Ufalume wanga Nnungu ùnimwidilanga.

21 Munu avêle na dimongo pailolihija ing'ande yake kwa vikomanilo, vitukutuku vyake vikátwaliwa.

22 Henga akàida munu avêle na dimongo kumpunda nang'e nkupanyana nawe ing'ondo na kunnema, àmbempakanyola vikomanilo vyake vyachilisingila na kutwala litwala vitukutuku vyake.

23 Munu woheyo akávele pamo na nangu, aneyo ànangutahuka, na munu woheyo akákunganya pamo na nangu, aneyo ànamwadilihanya.”

*Kuuya kwa nanndenga kwa munu
(Matayo 12:43-45)*

24 “Nanndenga pammuka munu, àpita wadinguka-dinguka pachinu pakávele medi wataha pachinu pakuyewelega, henga nanga

‡ 11:18 Mana la Belisabuli lola Luka 11:15.

papata. Anepo àlihaulila mwene muntima kuva, 'Nimbeuya kavila kuing'ande yangu inguilekile.'

²⁵ Páùyà, àikoja aila ing'ande ipyailiwjè na kila chinu chivikwìjè saana.

²⁶ Anepo ànauka, nkunavatwala anamindenga avake saba vabaya kumpunda nang'e, na vam-malele vànahwena nkumwenda aneyo munu. Na hali ya kuntululilo ya munu aneyo ìiva ibaya kupunda hali yake inandi.”

Wasa vanu valikamulîha lilove lya Nnungu

²⁷ Yesu pachitangola uchocho, mmahe yumo nnikuwa alila lya vanu, nkunonoha lidi wachidoni, “Wasa mmahe ayula akuvalêke na kukuyong'eja!”

²⁸ Henga Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Wasa vanu avala vapilikâna lilove lyanga Nnungu na kulikamuliha.”

*Chimaiho cha Yona
(Matayo 12:38-42)*

²⁹ Likuwa lya vanu palichihalija kuyenjejeka, Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Mwenu nni mmanu mma chívelèkwà cha vanu vakútenda masambi, njo mana mùlembela ninnangujange chimaiho cha lisaibu, henga nanga pamumbelangujwa chimaiho chohecho ikànave chihi achila cha nabii Yona.

³⁰ Malinga nabii Yona chanavele chimaiho kwa vanu va ku Ninawi, njo uchocho Mwana wa Munu chambekuva chimaiho kwa vanu va chívelèkwà achino.

³¹ Na liduva lya hukumu malukiya wa kusini, wa chilambo cha Sheba àmbeimila na kuvasitaki vanu va chívelèkwà achino kuva vànikosela. Kwa

kuva, nang'e ániida kuhlaloka chilambo cha kulehu kwida unapilikanila malove la lúnda la Nfalume Selemani, na apano pàvele munu yumo nku-lungwa kumpunda Nfalume Selemani.

³² Nniduva anelyo lya hukumu vanu va ku Ninawi vàmbeimila na kuvasitaki vanu va chívelèkwà achino kuva vànikosela. Kwa kuva, vanu va ku Ninawi vánilekanga kutenda masambi ing'anya ya mahubili la nabii Yona, na apano pàvele munu yumo nkulungwa kumpunda nabii Yona!”

*Meho njo chibatali cha mmili
(Matayo 5:15, 6:22-23)*

³³ Yesu nkuhweneha kutangola wachidoni, “Nanga munu achâcha chibatali nkuchivika pachinu palipihite, au nkuchihinika lidebe, henga àchivika muha chipanda wachinga vanu vainjîla nng'ande vawone nng'anje.

³⁴ Meho lako njo chibatali cha mmili. Meho lako lakàva lumi, mmili wako wammalele ùmbeumbala nng'anje. Henga meho lako lakàondongeka, mmili wako wammalele ùmbeumbala lupi.

³⁵ Bahi lyongolele, uchinga nng'anje uvêle nkati mwako unapindikuke kuva lupi.

³⁶ Ikàva wako ùumbelwe na nng'anje nkati mwako bila kupwawa pachinu pohepo pavêle na lupi, anepo wako ùmbelola saana malinga pachikulangajija chibatali.”

*Yesu àvasitaki Mafalisayo na Vakúhunda Sheliya
(Matayo 23, 1-36, Mako 12:38-40)*

³⁷ Yesu pamalidile kutangola, Nfalisayo yumo nkunkumbula Yesu kukaya kwake akalye

chakulya. Yesu nkuhwena, nkuikala kulya chakulya.

³⁸ Nfalisayo aneyo ánikangana namene kumwona Yesu walya bila kukalava.

³⁹ Bahi Nang'olo nkunnyaaulila kuchidoni, “Mwenu Mafalisayo mûhahula chihi mwawo na nkungu pannima, henga nkati mwenu mwòmbele chihi kupakanyola na kutenda lahakalenge.

⁴⁰ Mavelu mwenu! Dachi, Nnungu akatapajîje pawelu akee njo uyoyo akatapajîje nkati?

⁴¹ Bahi hahulanga nkati mwenu kwa kuvayangata amahuvani, na mwenu muchimuhahuke mwalehu.

⁴² Ole wenu mwenu Mmafalisayo! Kwa kuva, mwenu mûnajali namene kuhumya asilimiya kumi ata kwa vitukutuku vijoko malinga vitakilo vya kukoleja muimbowa, akuno umulekanga vitukutuku vya muhimu vya Sheliya, yani kuvatendela vanji haki na kuntamwa Nnungu. Anelo njo lamulembelewa kulakamula bila kuleka kulatenda na anelo lanji.

⁴³ Ole wenu mwenu Mmafalisayo! Kwa kuva, mûnatamwa namene kuikala nafasi dya kweshimika n'ding'ande dya kunnyuwila Nnungu na kusalimiwa kwa eshima kusakoni.

⁴⁴ Ole wenu! Kwa kuva, mûlandene na misati ikávele na alama, iluvâtwa na vanu bila kumala kuva chinu chivêle nkati nni chibaya.”

⁴⁵ Nkúhunda yumo wa Sheliya nkunnyaaulila Yesu kuchidoni, “Nkúhunda, pautangola uchocho, ututangolela na hwetu lahakalenge.”

⁴⁶ Yesu nkunyang'ula kuchidoni, “Ole wenu mwenu mmakuhunda Sheliya! Kwa kuva,

mùvatika vanu misigo iidôpa, akuno mmene mukàhulula kuinyakula. Mweni mmene mukányoloja kananga chala kuvayangata.

⁴⁷ Ole wenu! Kwa kuva, mwenu mùdengela misati ya manabii uvanavawalele anyakala venu.

⁴⁸ Mweni mmene nni mmashahidi mma àlálá lavanatendenge anyakala venu na mùnakubaliana navo, kwa kuva vanang'o vánívawalala manabii na mwenu mùvadengela misati yavo.

⁴⁹ Bahi ing'anya ya anelyo, Nnungu kwa lúnda lwake átangwele kuchidoni, 'Nìmbevapelekeja manabii na mitume, henga vanji vàmbevawalala na vanji vàmbevabaniha.'

⁵⁰ Bahi vanu va chívelèkwà achino vèlembelewa vahukumiwe asabu ing'anya ya kuwalalwa kwa manabii vammalele kutandikila pachiumbwije chilambo,

⁵¹ kutandikila kuwalalwa kwa Habilu mpaka kuwalalwa kwa Sakaliya anawalelwe nnuwani lwa Ing'ande ya Nnungu, ching'ati Ing'ande ya Nnungu na chitala cha kuhumija sadaka. Nangu nìnyaulilanga uhiu kuva, vanu va chívelèkwà achino vàmbehukumiwa asabu ing'anya ya kuwalalwa kwa vanu anevo vammalele.

⁵² Ole wenu mwenu Mmakuhunda Sheliya! Kwa kuva, mùvapakanywele vanu ntukulo wa pachinu pakulihunda elimu. Na mwenu mmene mukáinjidile, na avala vachiinjila mùnivadivila vanainjile.”

⁵³ Yesu paukile apala, Mafalisayo na Vakúhunda Sheliya nkulindamuka kunnyongahonga kwa kumuja vitukutuku vyohe,

⁵⁴ uvachinga vapate kunkamula kwa lilove lyohelyo libaya lyambetangola.

12

Alembelêwa kuyopwa
(*Matayo 10:26-33, 12:32, 10:19-20*)

¹ Muuhiku uwowo mmuluku wa maelufu la vanu vákojene pamo mpaka kutandilika kukadambana. Yesu nkutandilika kutangola na vakuhundwa vake nahoti wachidoni, “Lyongolelange na hamila ya Mafalisayo, yani ulamba wavo.

² Kila chinu chihinikwîje chîmbehunukuliwa, na kila chinu chipihîjwe chîmbepihuliwa.

³ Bahi malove lamutangwele nnupi, vanu vâmbelapilikana chihi panng'anje, na achila chimunyinyite nng'ande, chîmbeyanjajwa chihi palangele.

⁴ Nangu nînnyaulilanga mwenu mmayanjavangu kuva, munavayope avala vahulûla chihi kuuwalala mmili na lukoto nanga chinji chívahulûlà kuchitenda.

⁵ Henga nguchininnanguje ayula alembelêwa kuyopwa, nnyopange Nnungu avêle na dimongo dya kummwalala munu, na akâmalila kummwalala ànahulula kunnyaha munu mmoto wa Jihannamu. Nangu nînnyaulilanga kuva, nnyopange nang'e.

⁶ Dachî, vyuni vijoko nnyano vikâsumiswa chihi kwa dihela kadiki? Henga wala nanga chuni kananga chimo chilivalîwa na Nnungu.

⁷ Henga mwenu ata isabu ya ulindo wa myuti yenu Nnungu àniimala. Bahi munayope, kwa

kuva, mwenu nni mma maana namene kupunda vyuni vyohe!

⁸ Nangu nĩnyaulilanga mwenu kuva, munu woheyo anguyambukĩla nangu muyo mwa vanu kuva nang'e nni wang'une, Mwana wa Munu achiannyambukile munu aneyo muyo mwa malaika vanga Nnungu.

⁹ Henga munu angukĩna nangu muyo mwa vanu, Mwana wa Munu achiankane munu aneyo muyo mwa malaika vanga Nnungu.

¹⁰ Na munu woheyo antangolĩla malove lahakalenge Mwana wa Munu, aneyo achiasamehewe. Henga munu ambenkufũlu Umumu Wanaswe, aneyo akambesamehewa.

¹¹ Pavambenkamulanga na kumpelekejanga unansitaki n'ding'umbi dya ing'ande ya kunnyuwila Nnungu na muyo mwa vajumbe na akũtawala, munave na lipamba namuna chimumbehwena unayang'ula au chimumbetangola.

¹² Kwa kuva, uhiku uwowo Umumu Wanaswe achiannyunde chimulembelewa kutangola.”

Nfano wa nkũpata livelu

¹³ Munu yumo nnikuwa alila lya vanu, nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nkũhunda, nnyaulile nkulwangu tuyavane mapala latulekedile atata wetu.”

¹⁴ Yesu nkunnyang'ula kuchidoni, “Nnyanjawangu, nnani anguvikĩle nangu kuva nkũhukumu au kuva munu wa kunnyavanyija vitukutuku vyenu?”

15 Yesu nkuhweneha kuvahaulila vanu vam-malele kuchidoni, “Lyongolelange na mulinyemye na tama ya dimali, kwa kuva, umi wanga munu ukáhalokana na dimali dyohe dyavenadyo.”

16 Anepo Yesu nkuvahaulila nfano auno wachidoni, “Pávele na munu yumo nkúpata ána vele na welu uvêle vilyo vyohe.

17 Aneyo nkúpata nkuva waliuja chimundamunda kuchidoni, ‘Vino ngutende dachi na nangu nikávele na pachinu pakuvika vilyo vyangu vyammalele?’

18 Anepo aneyo munu nkulihaulila kuchidoni, ‘Nìmbetenda uvila, nìmbehadulanga makangala langu, koka ngudenge lanji makulungwa namene, koka anemwo ngutaye vilyo vyangu na vitukutuku vyangu vyammalele.

19 Koka anepo niuhaulile ntima wangu kuva, hambi ùvele na vitukutuku vyohe vyulivikidile akiba kwa vyaka vyohe, vino yewelega, ilya, kumbila na uhangelale.’

20 Henga Nnungu nkuchidoni, ‘Livelu wako, chilo chanelo umi wako ùmbetwaliwa. Dachi, vitukutuku anevyo vyulivikidile akiba vimbekuva vyanga nnani?’ ”

21 Yesu nkumalilila kwa kutangola kuchidoni, “Uvila njo chava munu alivikîla akiba ya vitukutuku vyohe, henga pameho panga Nnungu akávalangiwa kuva nkúpata.”

*Tandilika kuukambi-kambila Ufalume wa Nnungu nahoti
(Matayo 6:19-21,25-34)*

²² Anepo Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Bahi ing'anya ya anelyo, nangu nĩnyaulilanga kuva, munààve na lipamba ing'anya ya maisha lenu, kuva mũmbekulya chani au mũmbewala chani.

²³ Kwa kuva, maisha lenu nni la mana namene, akee chihi kwajili ya chakulya weka. Na miili yenu nni ya mana namene akee chihi kwajili ya dinguwo weka.

²⁴ Valolange anamikonda, nanga pavapanda wala nanga pavafuna na wala nanga pavavele na lichehe wala likangala. Henga Nnungu ànavalisa. Mwenu ni mma mana namene kupunda vyuni!

²⁵ Alida mmwenu kwa kulikambya-kambya namene ànahulula kuyenjeja kananga lisaa limo mmaisha lake?

²⁶ Na ikàva mukáhulula kutenda chinu chijoko malinga anecho, mwadachi munalikambyakambya ing'anya ya vitukutuku vinji?

²⁷ Lalolange namuna mauwa chilakulumuka. Wala nanga palakola madengo na wala nanga palalitotela lene dinguwo. Henga nangu nĩnyaulilanga kuva, ata Nfalume Selemani pamo na ukulu wake wanavele nawo, henga nanga panawahite kuwajwa saana muchi liuwa limo mmauwa anelo.

²⁸ Mwenu mmanu muvêle na ing'ulupa inyoko, ikàva Nnungu àlawaja uchocho mauwa la kumawelu lapwâwa chihi nelo, nundu nkuyahwa mmoto, dachi, Nnungu akambepunda kummwajanga mwenu saana?

²⁹ Bahi munalikambyekambye namene kutaha chakulya au chikumbilo.

³⁰ Kwa kuva, anevyo vyammalele njo vivátàhà namene vanu va pachilambo. Henga Atata wenu Nnungu ànimala kuva mùnisikikila anevyo.

³¹ Bahi tandilika kuukambi-kambila Ufalume wa Nnungu nahoti, na anelo lammalele Nnungu achiamwing'ange.

³² Mwenu likuwa lijoko, munayope! Kwa kuva, Atata wenu ànikatapaliwa kumwing'a mwenu Ufalume wake.

³³ Sumisanga vimuvenavyo koka dihela muveng'e amahuvani. Likatapajije mipatila ya dihela ikákandika, na kulikondidya dimali kulihunde, kudikambemalilika. Aneko nkwiwa akáingila na wala nanga vakoko vaondongânga.

³⁴ Kwa kuva, apala padivele dimali dyako njo padimbeloleha ding'ano dyako.”

Vatumishi vannolêla nang'olo wavo

³⁵ “Lihungange nkanda mmikundu vyenu uchinga mùùve tayali kutumika, na vibatali vyenu viive uviyaka.

³⁶ Mùùve muchi vanu vannolêla nang'olo wavo auye kuhaloka kuing'ole ya ulombi koka palam-behodika, upopo vanchimulile.

³⁷ Wasa vatumishi avala Nang'olo wavo pambekamola nkuvakoja vavèlè meho! Nangu nìnnyaulilanga uhiu kuva, nang'olo aneyo àmbelihunga nkanda nchikundu na kuvahaulila vaikalange uchinga valye, koka aide avatumikile.

³⁸ Wasa vatumishi anevo, nang'olo wavo akàvakoja vapanganikè ata kwauya ching'ati chilo au kulyamba!

39 Henga mwenu m̀nimala kuva, kuikave mwene ing'ande waumala uhiku wambekwida nkwiva unaiva, akánanneke nkwiva watutumula ing'ande yake.

40 Na mwenu uchocho, lipanganihange kwa kuva, Mwana wanga Munu àmbekwida uhiku umukalolela mwenu.”

*Ntumishi akulupîka na akákulupika
(Matayo 24:45-51)*

41 Petulo nkummuja Yesu kuchidoni, “Nang'olo, nfano anewo ùtwamba chihi hwetu au ùvamba na vanu vanji vammalele?”

42 Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Dachi, ntumishi alida akulupîka na avêle na ding'ano? Nni ayula wammikile nang'olo wake kuvaimilila vatumishi vanji na kunnaija aveng'e chakulya kwa uhiku ulembelêwa.

43 Wasa ntumishi aneyo ikàva pambeida nang'olo wake àmbenkoja watenda chalaijijwe.

44 Nangu nìnyaulilanga uhiu kuva, nang'olo aneyo àmbemmika ntumishi aneyo kuva nkwímilila wa dimali dyake dyammalele.

45 Dachi, ìmbekuva dachi kwa ntumishi aneyo akàlihaulila kuva, ‘Nang'olo wangu ànatima kuuya,’ nkutandilika kuvapanya vatumishi avake akuno walya na kukumbila na kukalewa?

46 Nang'olo wa aneyo ntumishi àmbeuya nniduva lyakalolela na uhiku wakaumaite. Àmbencketanya vibeduli vivili ntumishi aneyo na kummika pachinu pavikwîje kwajili ya vanu vakákulupila.

47 Bahi ntumishi amaîte chalembela nang'olo wake, henga analipanganihe, na anatende chalembela nang'olo wake, aneyo ntumishi àmbeasibiwa namene.

48 Henga ntumishi ayula akámaite saana chalembela nang'olo wake, henga nkutenda mambo lalembelêwa kuasibiwa, aneyo ntumishi àmbeasibiwa chihi kadiki. Kwa kuva, munu apewîje vitukutuku vyohe àmbelongwa vyohe, na munu akamujîjwe vitukutuku vyohe, àmbelongwa vyohe.”

*Yesu àvatenda vanu vahapukane
(Matayo 10:34-36)*

49 “Nangu ngùidile unakumbanya moto pachilambo, na nangu nikanitamwa namene niwone uyakile tayali!

50 Henga ngùvele na ubatiso wa ibanihwi ungulembelewa ngubatiswe, na nangu nauhimukila namene mpaka panimbeutimisa.

51 Dachi, mwenu mùtenda kuva nangu ñniida uchinga nguide na amani pachilambo? Nangu ñnnyaulilanga mwenu kuva, akee amani, henga ñniida uchinga nivatende vanu vayavanyike.

52 Kwa kuva, kutandikila vino, vanu nnyano va ing'ande imo vàmbehapukana, vatatu vàmbehapukana na vavili na vavili vàmbehapukana na vatatù.

53 Atata àmbehapukana na mwanawe wa chilume, na mwana wa chilume àmbehapukana na atatake na mama àmbehapukana na mwanawe wa chimahe na mwana wa chimahe àmbehapukana na anyokwe, na mukwe àmbehapukana na nkawake na mmahe àmbehapukana na mukwe.”

*Kulamala mahiku
(Matayo 16:2-3)*

⁵⁴ Yesu nkuvahaulila vanu kuchidoni, “Pamulona mahunde ulahaloka m’bali wa mangalibi, mūhauila kuva, ‘Imbula ìmbetonya,’ na ìnatonya.

⁵⁵ Na pamulyona lipungo lya kusini ulipunga, mūhauila kuva, ‘Kùmbekuva na chitukuta,’ na njo chiiva.

⁵⁶ Mwenu mmakulilambilila! Mwenu mūnahulula kulauja hali ya hewa kwa kuchiloleha chilambo na kumahunde, vino mwadachi mukáhulula kulamala mahiku alano la vino?”

*Patana na mmongo mwalo
(Matayo 5:25-26)*

⁵⁷ “Mwadachi mwenu mūnalemwa kuchimala chitukutuku chambone cha kuchitenda?”

⁵⁸ Kwa kuva, ikáva mmongo mwalo àkupelekeja kulukumbi unakusitaki, tumbama kupatana nawe kabla mukànambihwika, ukanatende uchocho nkúhukumu àmbekupelekeja kwa litiyala, na litiyala nkunakuchimila nnilungu.

⁵⁹ Nangu ñikuhaulila kuva, anemwo ukambehuma mpaka paumbemalilila ulipa senti ya ntululilo.”

13

Lekanga kutenda masambi munahwa

¹ Mahiku anelo pávele na vanu vanannyaulidile Yesu habali dya vanu va Galilaya vanavawalele Pilato pavachinnyumija Nnungu sadaka.

² Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Dachi, mwenu mùtenda anevo Vagalilaya vávalelwe namuna

aneyo ing'anya vátenda lahakalenge namene kupunda Vagalilaya vanji vammalele?

³ Nanga, akee uchocho! Henga nangu nĩnnyaulilanga mwenu kuva, mukanaleke masambi, uchocho na mwenu muchimwondongwe.

⁴ Dachì, vanu kumi na nane vanamatokewije na nnala wa vakúlohijia aneko ku Siloamu, nkuhwanga, mùtenda kuva vanang'o vátenda lahakalenge kupunda vanu vanji váchiikala ku Yelusalemu?

⁵ Nanga, akee uchocho! Henga nangu nĩnnyaulilanga mwenu kuva, mukànaleke masambi, uchocho na mwenu muchimwondongwe.”

Nfano wa nnandi wa ntini ukápa vihepo

⁶ Anepo Yesu nkuvahaulila auno nfano wachidoni, “Pávele na munu yumo ánavele na nnandi wa ntini mmwelu wake wa mizabibu. Munu aneyo nkuhwena unahepa vihepo munnandi anewo, henga nanga panachikojije chihepo kananga chimo.

⁷ Bahi aneyo munu nkunnyaulila nkúlohijia welu kuchidoni, ‘Lola, achino chaka cha tatu unguida ungulembela nguhepe vihepo munnandi auno, henga níkápata chihepo. Vĩno uchekete! Mwadachi uhwenehe chihi kuutumila ulongo bule?’

⁸ Henga nkúlohijia welu nkunnyang'ula kuchidoni, ‘Nang'olo, namwaka uleke nahoti, niulimile na kuutaila mbolea.

⁹ Na ukápa vihepo mwaka uĩda, ichiikatapale, na ukanape unaucheketa.’ ”

Yesu ànnamya mmahe Liduva lya Kuyewelega

10 Liduva limo lya Kuyewelega, Yesu ávenkuhunda muing'ande ya kunnyuwila Nnungu.

11 Upala, nkuhaloka mmahe anavele na nanndenga anantendile ahuvange kwa vyaka kumi na nane. Mmahe aneyo álamele mongo na ikáchihululika kuudula wala kadiki.

12 Yesu pammwene aneyo mmahe, nkunchema, nkunnyaulila uvila, “Mama, ùnihunguliwa kuhaloka muihuvangi yako!”

13 Yesu nkummikila makono aneyo mmahe, upala mmili wake nkuudukanga kavila, nku-tandilika kunnombolela Nnungu.

14 Nkulungwa wa ing'ande ya kunnyuwila Nnungu nkutunduwila ing'anya Yesu ánnamije aneyo mmahe Nniduva lya Kuyewelega. Bahi nkuvahaulila vanu kuchidoni, “Mwenu mùvele na maduva sita la kukola madengo. Bahi kamolanga mmaduva anelo mukalamywe, henga munaide unalamywa Nniduva lya Kuyewelega.”

15 Anepo Nang'olo nkunnyang'ula aneyo nkulu kuchidoni, “Mwenu mmakulilambilila! Dachì, alida mmwenu akáchimulila ung'ombe wake au punda wake nchitundu Nniduva lya Kuyewelega nkumpelekeja unankumbija medi?”

16 Ayuno mmahe achibanîhwa na nanndenga kwa myaka kumi na nane nni munu wa nnitawa lya Iblahimu, dachi ikáchilembelewa alamywe ikànavá Liduva lya Kuyewelega?”

17 Yesu patangwele anelo, vanu vammalele vachintahuka nkwonanga dihoni, henga vanu vanji nkuhangalala ing'anya ya vitukutuku vyambone vya kukanganya vyatendile Yesu.

*Nfano wa imbeyu inyoko ya haladali
(Matayo 13:31, Mako 4:30-32)*

18 Anepo Yesu nkuvauja kuchidoni, “Dachi, Ufalume wanga Nnungu ùlandana na chani? Dachi, niulandanye na chamani?”

19 Ûvele muchi imbeyu ya haladali yanatwete munu yumo nkuipanda mmwelu wake, nkumela na kukulumuka nkuva nnandi nkulungwa. Vyuni nkudenganga vitehi vyavo n'dinavi dyake.”

*Nfano wa hamila
(Matayo 13:33)*

20 Yesu nkuuja kavila kuchidoni, “Dachi, Ufalume wanga Nnungu niulandanye na chamani?”

21 Ùlandana na hamila yanatwete mmahe yumo, nkuikundanya na uhu wohe wa ngano, na lidonji lyammalele nkuumuka.”

*Nnango uhonene
(Matayo 7:13-14, 21-23)*

22 Yesu nkuhweneha mwanda wake kuhwena ya ku Yelusalemu wapitila n'dimanga na mmijiji, wavahunda vanu.

23 Munu yumo nkummuja Yesu kuchidoni, “Nang'olo, dachi vanu vambepôhwa vâmbekuva chihi kadiki?”

Yesu nkuyang'ula kuchidoni,

24 “Tumbama namene, muinjilile kwa kupitila nnango uhonêne, ing'anya vanu vohe vâmbelebela kwinjila, henga nanga pavambehulula.

25 Mwene ing'ande palembeimila nkunachima nnango, mwenu mùmbeimila chihi pawelu

na kutandilika kuhodikanga, umuchidoni, 'Nang'olo, tuchimulile nnango.' Henga nang'e àmbennyang'ula kuchidoni, 'Nikánkamekenge mwenu wala kumuhalokanga!'

²⁶ Anepo njo pamumbennyaulila kuchidoni, 'Hwetu njo tuvanu tuchilya na kukumbila chalumo na wako, na wako wanihunda n'dindila dya mmijiji vyetu.'

²⁷ Henga nang'e àmbekuchidoni, 'Nikánkamekenge mwenu wala kumuhalokanga! Ukananga apano pang'une, mwenu mmammalele mmakutenda lahakalenge!'

²⁸ Mwenu mùmbekuta na kuhaya meno, kwa kuva, mùmbemwona Iblahimu na Isaka na Yakobo na manabii vammalele vavèlè mu Ufalume wa Nnungu, akuno mwenu muyahijwè pawelu!

²⁹ Vanu vàmbeida kuhaloka mmipata yammalele ya chilambo, nkuikala na kulya paing'ole mu Ufalume wanga Nnungu.

³⁰ Anepo vanu vaonekâna hambu kuva vakulu, vàmbe kuva va pahi, na vanu vohe vaonekâna hambu kuva va pahi, vàmbe kuva vakulu."

Yesu chavatamwa vanu va imanga ya Yelusalemu

(Matayo 23:37-39)

³¹ Upala, Mafalisayo vanji nkummwenela Yesu nkunnyaaulila kuchidoni, "Apano uka uhwene pachinu panji, kwa kuva Nfalume Helode àlambela akuwalale."

³² Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, "Hwena mukannyaulile Helode, akalamwîke muchi nancheta kuva, 'Nelo na nundu nìvausa

anamindenga na kuvalamyā vagonjo, na palyamba nimbemalila madengo langu.’

³³ Nelo na nundu na palyamba, nangu ngùlembelewa nguhwenehe na mwanda wangu wa ku Yelusalemu, kwa kuva, ikáhululika nabii vammwalalile pachinu panji ikà nave chihi ku Yelusalemu.

³⁴ Mwenu mmanu mma ku Yelusalemu, mmanu mma ku Yelusalemu! Mwenu mùvawalala manabii na kuvapanya mayanga avala vatumwìje kwenu mwenu. Myanda yohe ñnilinga kuvalopolela pamo vana venu muchi ung'uku chavautamila vana vake paliungu dimapa dyake, henga mwenu nanga pamutamwije.

³⁵ Lola, Ing'ande yenu ya Nnungu ìmbekuva li-hame.* Na nangu nìnyaulilanga kuva, mukambengwona kavila mpaka pamumbehaula kuva, ‘Ubalikiwe wako uìda kwa lina lya Nang'olo.’ ”

14

Yesu ànnamya munu áchiuula ugonjo wa kuvimbanga

¹ Liduva limo lya Kuyewelega, Yesu ápite un-alya chakulya kukaya kwanga nkulungwa yumo wa Mafalisayo, vanu nkuva uvannoleha namene Yesu.

² Muyo mwanga Yesu, múvele na munu ánavele na ugonjo wa kuvimbanga mmili.

³ Yesu nkuvauja vakúhunda Sheliya ya Musa na Mafalisayo kuchidoni, “Dachi, ìnaluhusiwa

---

* **13:35** Munsitali auno Luka àlèmbile “ing'ande yenu,” ìnahululika àyamba Ing'ande ya Nnungu au imanga ya Yelusalemu.

au ikáluhusiwa kunnamyá munu Nniduva lya Kuyewelega?”

⁴ Henga vanang'o nkunyalala chihi. Yesu nkunkamula ayula n'gonjo, nkunnamyá, nkun-nuhusu ahwene.

⁵ Anepo nkuvauja avala vanu kuchidoni, “Ikàva munu yumo mmwenu, mwanawe au ung'ombe wake àmatokedile nchihima Nniduva lya Kuyewelega, dachi akambemmusa nniduva anelyo?”

⁶ Henga vanang'o nanga pavanahulwile kun-nyang'ula.

Yesu àvahunda vanu kuyamba kulisulupuha

⁷ Yesu pavawene vayeni vakumbuliwîje uvali-tandolela viteng'u vya muyo, nkuvahaulila kuchidoni,

⁸ “Munu akàkukumbula kuing'ole ya ulombi, un-aikale chiteng'u cha muyo, uyopa ànahaloka munu wa kwesimika namene kukupunda wako.

⁹ Mukànatende uchocho, àmbeida ayula ankumbwîle mmammalele mmavili nkukuhaulila kuchidoni, ‘Mpishe ayu aikale.’ Anepo ùlembekwona dihoni paumbekuva uhwena unaikala chiteng'u cha nnyuma.

¹⁰ Wako ukàkukumbulwa kuing'ole, ikala chiteng'u cha nnyuma, uchinga ayula ankumbwîle pambehaloka akuhaulile kuchidoni, ‘Nnyanjawangu, ida uikale mmiteng'u vya muyo.’ Anepo njo paumbetumbyangika pameho pavanu vammalele vavêle anepo.

11 Kwa kuva, kila munu alitumbyânga mwene àmbesulupuswa, na munu alisulupûha, àmbetumbyangwa.”

12 Anepo Yesu nkunnyaaulila ayula munu ankumbwîle kuchidoni, “Pauteleka chakulya cha muhi au nalyulo, unavakumbule ayanjavako wala anung'unuvako wala alangavako wala avandikani mwalo vakúpata, kwa kuva, ukàtenda uchocho navanang'o vàmbekekumbula wako kumakande lavo na kukulipa malinga chunavatendedile vanang'o.

13 Henga wako pauteleka chakulya cha ing'ole, vakumbule amahuvani na vanu valamele na vikwavi na vaputêle meho.

14 Ukàtenda uchocho, uchiubalikiwe, ing'anya vanang'o vakambehulula kukuuihija. Kwa kuva, Nnungu achiakuuihije nniduva alila livambefufuliwa vanu vambone pameho panga Nnungu.”

*Nfano wa ing'ole ing'ulungwa
(Matayo 22:1-10)*

15 Munu yumo anaikete pachakulya pamo na Yesu papilikene malove anelo nkuhaua kuchidoni, “Wasa munu ayula ambekûlya chakulya cha ing'ole mu Ufalume wa Nnungu.”

16 Yesu nkunnyang'ula kuchidoni, “Munu yumo áteleke chakulya cha ing'ole ing'ulungwa nkuvakumbula vanu vohe.

17 Pauhwikile uhiku wa kulya chakulya cha ing'ole, ayula munu nkuntuma ntumishi wake akavahaulile vakumbuliwîje kuva, ‘Idang'ana, kila chinu chîvele tayali.’

18 Henga vammalele nkuhitang'ana ing'anya kila munu ávele na madengo lake. Munu ntandi nkunnyaaulila ayula ntumishi kuchidoni, 'Nangu nikambeida, ing'anya ngùsumile welu, na ngùlebelewa nguhwene nikaulole, chonde ngùyuwa ungosamehe.'

19 Munu wavili nkuchidoni, 'Nangu nikambeida ing'anya nìvasumile ang'ombe kumi va kulimila, vino ngùvele nndila ngùhwena unavalinga, chonde ngùyuwa ungosamehe.'

20 Na munu yunji watatu nang'e nkuhaura kuchidoni, 'Nangu nikambeida, ing'anya ngùlombile uvino.'

21 Ayula ntumishi nkuuya nkunannyaaulila nang'olo wake àlálá malove. Ayula nang'olo papilikene uchocho nkuvisa, nkunnyaaulila ntumishi wake kuchidoni, 'Piyanya kuhwena n'dibalabala na n'dindila dya imanga ukaide na amahuvani na vanu valamele na vaputêle meho na vikwavi.'

22 Ayula ntumishi nkuchidoni, 'Nang'olo, lam-malele lungulaijije ñnilatenda, henga mpaka vino nafasi ya kuikala ìvechinkupwawa.'

23 Ayula nang'olo nkunnyaaulila ntumishi wake kuchidoni, 'Hwena n'dibalabala na n'dindila divêle pawelu imanga ukavakolokohe vanu vaide vainjile, uchinga ing'ande yangu iumbale.'

24 Nangu nìnnyaaulilanga kuva, muvanu avala vanakumbuliwije patandi, wala nanga munu kananga yumo ambeyêja chakulya cha ing'ole yangu.' ”

*Galama ya kumpapata Yesu
(Matayo 10:37-38)*

²⁵ Anepo makuwa makulungwa la vanu nkuva uvalondojana na Yesu. Yesu nkupindikuka, nkuvahaulila kuchidoni,

²⁶ “Munu woheyo alembêla kuva nkuhundwa wangu, henga akávele tayali kuhapukana na atatake na anyokwe na mmahe wake na anavake na anung'unuvake na alumbuvake na ata maisha lake, aneyo akáhulula kuva nkuhundwa wangu.

²⁷ Yani munu woheyo akánatamwe kuunyakula nsalaba wake na kungupapata, aneyo akáhulula kuva nkuhundwa wangu.

²⁸ Dachi, munu ntwani mmwenu alembêla kudenga nnala wa vakúlolihiya, akámbeikala pahi nahoti nkutenda isabu ya galama ya nnala wammalele, uchinga amale ikáva achiave na dihela dya kumalilila?

²⁹ Kwa kuva, akàtandilika chihi kuudenga nsingi koka anahulule kuumalilila nnala anewo, vanu vammalele valôla vàmennyeka,

³⁰ uvachidoni, ‘Munu ayu àtandilike kuudenga nnala, henga nanga pahulwile kuumalilila.’

³¹ Dachi, nfalume alida ahwêna unapanyana ing'ondo na nfalume yunji, akáikala pahi hoti nkukumbukilanya, ikáva matiyala lake alufu kumi lànahulula kupanyana na ayula nfalume annyidîla avèlè na matiyala alufu ishilini?

³² Bahi akàona kuva akambehulula, àmbevatuma vajumbe vake vahwene kwanga ayula nfalume yunji avèlè chihi kulehu, vakannyuwe pààve na amani.

³³ Uchocho, nanga munu mmwenu ambehulûla kuva nkuhundwa wangu, akànaleke kila chinu chavenacho.”

Munyu wondongêke

(Matayo 5:13, Mako 9:50)

³⁴ “Munyu nni chinu chambone. Henga inowi yake ikàhang'uka, dachi, ùmbetaywa chamani uchinga inowi yake iuyile kavila?

³⁵ Ukáfala kavila kananga kuutaya muulongo wala kuukundanya na mbolea. Henga ùyahwa chihi kulehu.

Avêle na makutu la kupilikana, apilikane!”

15

Nfano wa ungangolo ayahîke

(Matayo 18:12-14)

¹ Liduva limo akútwala kodi vohe na vanu vohe vahaulika kuva nni vakútenda masambi, vámmwenedile Yesu uchinga vampilikanile.

² Henga Mafalisayo na vakúhunda Sheliya yanga Musa nkulindamuka kuhinginika uvachidoni, “Nnolange munu ayu àvapwechelela vakútenda masambi na kulya navo!”

³ Yesu nkuvahaulila auno nfano wachidoni,

⁴ “Dachi, alida mmwenu akáva na angangolo myamoja, nkumala kuva ungangolo yumo ànyahika, akambevaleka avala tisini na tisa kulilanga uvalya, nkuhwena unantaha ayula ayahîke mpaka amwone?

⁵ Na akàmwona àmbennyakula mmavala, akuno wahangalala.

⁶ Akàhwika kukaya, àmbevachema ayanjavake pamo na avandikani mwave, avahaulile

kuchidoni, ‘Hangalala pamo na nangu, ing'anya ñnimwona ungangolo wangu anayahike.’

⁷ Uchocho, na mwenu ñnyaulilanga kuva, uvila njo chivambahangalala aneko kulihunde ing'anya ya nkútenda masambi yumo alekîle kutenda masambi. Vambennyangalalila namene aneyo munu kupunda vanu tisini na tisa valyôna kuva vambone, na vakálebelewa kuleka masambi.”

Hela ya nnyoyo iyahîke

⁸ “Dachi, ikàva mmahe yumo àvele na dihela kumi dya nnyoyo, nkunyahika imo, àmbetenda dachi? Àmbechacha chibatali, apyaile ing'ande yammalele waitaha mpaka ayone.

⁹ Akàyona aneyo hela, àmbevachema ayanjavake na avandikani mwave na kuvahaulila kuchidoni, ‘Hangalala pamo na nangu ing'anya hela yangu inayahike ñniyona!’

¹⁰ Uchocho na mwenu ñnyaulilanga kuva, uvila njo chivahangalala malaika va Nnungu ing'anya ya munu yumo alekîle masambi.”

Nfano wa mwana ayahîke

¹¹ Yesu nkuhwenaha kuvahaulila kuchidoni, “Pàvele na munu yumo ànavele na vana vavili vachilume.

¹² Ayula mwana n'joko nkunyahaulila atatake kuchidoni, ‘Atata, ning'e mapala langu.’ Bahi atata wavo nkuvayavanyija.

¹³ Palapite maduva kadiki, ayula n'joko nkusumisanga mapala lake lammalele nkuuka kuhwena chilambo cha kulehu, aneko

nkudyondonga dihela dyake kwa maisha la uwaamba.

¹⁴ Pamalidile kila chinu chanavenacho, nkuhaloka indala ing'ulungwa nchilambo achila chammalele, nanang'e nkulindamuka kubanika.

¹⁵ Bahi nkuhwena kwanga mwenedi yumo wa aneko unayuwa chibaluwa, nanang'e nkumpelekeja kumawelu kwake unavachunga anguluve.

¹⁶ Aneyo mwana ánitamwa namene kulya makahi lavachilya anguluve, henga nanga munu anamwing'ile.

¹⁷ Bahi nkutandilika kulihimukila mwene, nkulihaulila kuchidoni, 'Amadengo vangapi va atatangu vâlya, nkutolejwa na kulekelela, na nangu apano unguhwa na indala?

¹⁸ Nîmbeuka, nguhwene kwa atatangu nikan-nyaulile kuva, atata, nangu nînkosedile Nnungu na wako mwalehu.

¹⁹ Nangu nikálembelwa kavila kuchemwa nimwanalo. Ngûtende muchi yumo wa vatumishi vako.'

²⁰ Bahi nkutakatuka, nkuhwena kwa atatake.

Pánavele kulehu, atatake nkumwona, nkum-mikila chididi, nkuntukutila nkunkumbatila na kum'busu.

²¹ Ayula mwana nkunnyaaulila atatake kuchidoni, 'Atata, nangu nînkosedile Nnungu na wako mwalehu. Nangu nikálembelwa kavila kuchemwa nimwanalo.'

²² Henga atatake nkuvahaulila vatumishi vake kuchidoni, 'Piyanya kwida na inguwo ikatapêle na pete na vilatu mummwajange!

23 Koka muntwale ung'ombe anunîle munsinje, uchinga tulye na kuhangalala!

24 Kwa kuva, kwang'une mwanangu ávele muchi ànihila, henga vino mumi, na ávele muchi ànyahika, henga vino ànioneka.' Bahi nkutandilika kuhangalalila.

25 Palachitendeka anelo, mwanawe nkulungwa ávele kumawelu. Pahwikile pepi na ing'ande, nkupilikana dihimu na vanu uvavina.

26 Nang'e nkunchema ntumishi yumo nkumuja kuchidoni, 'Pávele chinu chihumidîle?'

27 Ayula ntumishi nkunnyang'ula kuchidoni, 'Nnung'uno àniuya, na atatako ànsinjidile ung'ombe anunîle kwa kuva, mwanawe ànimmuila akuno avèlè mumi.'

28 Ayula mwana nkulungwa nkuvisa, nkuhita kwingila nng'ande. Bahi atatake nkuhuma pawelu nkunyuwa aingile nng'ande.

29 Nang'e nkunnyang'ula atatake kuchidoni, 'Lola, nangu ñnikutumikila muchi ntumwa kwa vyaka vyammalele, na ñnidikamula amuli dyako dyammalele. Henga ukánaning'a kananga imbudi yamwana nguhangalale chalumo na ayanjavangu!

30 Henga páidilè ayu mwanalo aondongênge dihela dyako kwa makahaba, ùnsinjidile ung'ombe anunîle.'

31 Atatake nkunnyang'ula kuchidoni, 'Mwanangu, wako ùvele pamo na nangu maduva lammalele, na kila chinu chinguvele nacho, nni chako.

32 Hwetu tùlembelewa tuhangalale na kushangilila kwa kuva, nnung'uno ávele muchi

ànihwa, henga vino mumi na ávele muchi àniyahika, henga vino ànioneka.’ ”

16

Nfano wa nkwímilila akalamwîke

¹ Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Pávele na nkúpata yumo ánevele na nkwímilila wake. Aneyo nkúpata vánnyaulidile kuva nkwímilila wake àondonganga dimali dyake.

² Aneyo nkúpata nkunchema nkwímilila wake nng'ande, nkummuja kuchidoni, ‘Malove ntwani ala langupilikana kukwamba wako? Humya is-abu ya dimali dyangu dyammalele, kwa kuva, wako ukambekuva nkwímilila wangu kavila.’

³ Ayula nkwímilila nkuliuja kuva, ‘Vino ngutende dachi? Kwa kuva, nang'olo wangu àmbenguinganga madengo, na dimongo dya kulima níkávenajo, na kuyuwa-yuwa nangu ngwòna dihoni.

⁴ Vino ònimala chakutenda uchinga panim-bevingangwa madengo vanu vàngupwechelele mmakande lavo.’

⁵ Anepo nkuvachema yumo-yumo vanu vammalele vachivalonga nang'olo wake. Nkutandilika kummuja ntandi kuchidoni, ‘Nguhaulile, nang'olo wangu àkulonga chinu ntwani?’

⁶ Nang'e nkuyang'ula kuchidoni, ‘Milengelo myamoja ya mahuta la seituni.’ Ayula nkwímilila nkunnyaulila kuchidoni, ‘Ikala pahi utwale baluwa yako ya mapatano la lideni, uleembe kuva ùlongwa milengelo amsini.’

⁷ Nkummuja wavili kuchidoni, ‘Wako ùlongwa chinu ntwani?’ Nang’e nkuyang’ula kuchidoni, ‘Magunila myamoja la ngano.’ Ayula nkwímilila nkunnyaulila kuchidoni, ‘Ikala pahí utwale baluwa yako ya mapatano la lideni, uleembe kuva ùlongwa magunila samanini.’

⁸ Bahi ayula nang’olo nkunnombolela namene ayula nkwímilila akákulupika, ing’anya ya lúnda lwake. Kwa kuva, vanu va chilambo achino vátumila namene lúnda pavakola madengo na avao, kupunda vanu va Ufalume wa Nnungu*.”

⁹ Bahi Yesu nkuhwenaha kutangola kuchidoni, “Nangu nínnyaulilanga kuva, tùmilanga dimali dya pachilambo kwa kuvatenda vanu kuva ayanjavenu, uchinga padimbehila, vanang’o vampwechelange mmakao lakávele na ntululilo.

¹⁰ Munu woheyo akulupika kwa lijoko namene, ànahulula kukulupika na kwa likulungwa mwalehu. Na munu woheyo akákulupika kwa lijoko namene, akáhulula kukulupika na kwa likulungwa.

¹¹ Mukànakulupike kwa dimali dya pachilambo, dachi, nnani ambehulûla kunkulupilanga mwenu, nkumwing’anga mali ya uhiu ya kulihunde?

¹² Na ikàva mukáhulula kukulupika n’dimali dya munu yunji, dachi, nnani ambemwing’ânga mali yenu mmene?

¹³ Nanga ntumishi ahulûla kuvatumikila

---

* **16:8** Munsitali auno kwa Chigiliki Luka àlembile, vana va uhiku auno, na vana va nng’anje. Anepo Luka àvayamba vanu vakávele va Nnungu, na vanu va Ufalume wa Nnungu.

anang'olo vavili. Kwa kuva, akàtenda uchocho, àmbemenga yumo na kuntamwa yunji au àmbekamulana na yumo na kunsalau yunji. Mwenu mukambehulula kuntumikila Nnungu akuno umuditumikila na dimali.”

¹⁴ Bahi Mafalisayo pavapilikene malove anelo nkuntendela Yesu mang'wanyu kwa kuva, vanang'o nni vanu vaditâmwa namene dimali.

¹⁵ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Mwenu mùlilanguja kwa vanu kuva mmambone pameho pa Nnungu, henga Nnungu àniimala mitima yenu, kwa kuva, chinu chionekâna kuva chambone pameho pavanu, pameho panga Nnungu nni chinu chichîmwa namene.”

*Sheliya na Ufalume wa Nnungu
(Matayo 11:12-13, 5:31-32, Mako 10:11-12)*

¹⁶ “Sheliya yanga Musa na malemba la man-abii lánihubiliwa mpaka mmahiku langa Yohana Nkúbatisa. Bahi kutandikila mahiku anelo langa Yohana, Malove Lambone la Ufalume wanga Nnungu lànahubiliwa, na kila munu ànatumbama kuinjila muufalume anewo.

¹⁷ Henga ìnipeyapeya namene chilambo na li-hunde kupita kuliko kuuka sehemu inyoko ya lilove mu Sheliya ya Musa.

¹⁸ Nnume woheyo annêka n'jawe, nkunan-nomba mmahe yunji, aneyo àlálá ugoni, na kila nnume annômba mmahe alekwîje, nanang'e àlálá ugoni.”

Nfano nkúpata na Lasalo

19 “Pávele na munu yumo nkúpata, achiwala dinguwo digalíka namene na kupoka maduva lam-malele.

20 Na pávele na munu yunji mmahuvani lina lyake Lasalo. Munu aneyo ávele na vilonda mmili wammalele, na álala chihi pannango wanga ayula nkúpata.

21 Aneyo munu ánatamwa namene kulya makombo lamatwêke pameza yanga ayula nkúpata. Ata ang'avanga vánaida uvannamba vilonda vyake.

22 Bahi ayula mmahuvani nkuhila, malaika nkuntwala nkunammika pachinu pávèlè Iblahimu. Na ayula nkúpata nanang'e nkuhila, nkunsika.

23 Ayula nkúpata pánavele nkubanihwa namene pachinu pavanu vahwíle, nkukusumbula meho, nkumwona Iblahimu kwa kulehu, akuno Lasalo avèlè pamo na Iblahimu.

24 Bahi ayula nkúpata nkunonoha lidi wachidoni, ‘Atata Iblahimu, ngùvikile chididi, ntùme Lasalo àchuvike chala chake mmedi, alupoje lulimi lwangu, kwa kuva, mbènkubanihwa namene mmoto auno.’

25 Henga Iblahimu nkunyang'ula kuchidoni, ‘Mwanangu, kumbukila kuva, wako punavele mumi pachilambo úpete mambo lambone, henga Lasalo ápete mambo lakávele lambone, henga vino àvenkutujwa ntima wake apano na wako ùvenkubanihwa namene.

26 Pamo na anelo, aneko kumuvele mwenu na akuno kutuvelye hwetu paching'ati pàvikwije lipondo likulungwa namene, uchinga vanu

valembêla kuuka akuno kwida aneko vanahulule, na valembêla kwida akuno kuhaloka aneko vanahulule.'

²⁷ Ayula nkúpata nkuchidoni, 'Hambi Iblahimu atatangu, nakuyuwa namene untume Lasalo ahwene kukaya kwa atatangu,

²⁸ aneko kùvele anung'unuvangu nnyano, nnuhusu ahwene akavadume uyopa vånaida pachinu apano pakubanihwa!'

²⁹ Henga Iblahimu nkuchidoni, 'Anung'unuvako vâvele na malemba langa Musa na manabii la kuvaduma, valeke valapilikanile anelo.'

³⁰ Ayula nkúpata nkuchidoni, 'Iblahimu atatangu, anelo weka lakátosa. Henga akâhwena munu kuhaloka akuno kukuhwa vachivaleke masambi layo.'

³¹ Iblahimu nkunnyaulila kuchidoni, 'Vakanalapilikane malemba langa Musa na manabii, ata kwahwena munu kuhaloka kwa vanu vahwîle, vakambempilikana.' ”

17

*Yesu àvahunda vanu kusamehe masambi
(Matayo 18:6-7, 21-22, Mako 9:42)*

¹ Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Mambo lavakuvâja vanu kutenda masambi lasima laide, henga ole wake munu ambetendîha laide.

² Ikâvele wasa munu aneyo ahungwe liyanga likulungwa lya kuhayila muukoti na kuyahwa m'bahali, kuliko kuntenda yumo wa avano vajoko alikuvale kwa kutenda masambi.

³ Bahi ing'anya ya anelyo, lichungange!

Ikàva nnung'uno ànikukosela, n'dume, na akàleka kutenda makosa lake, nsamehe.

⁴ Ata kuiva àkukosedile myanda saba nniduva limo, nkukuidila kwa myanda saba wakuhaulila kuva, 'Ngusamehe,' wako nsamehe."

Mahundo layâmba ing'ulupa

⁵ Mitume nkunnyaulila Nang'olo Yesu kuchidoni, "Tuyenjeje ing'ulupa."

⁶ Nang'olo nkuvayang'ula kuchidoni, "Kuikavele umuva na ing'ulupa inyoko malinga imbeyu ya haladali, mukaniuhaulila nsulufaji auno kuva, 'Daboka ukalipandikije m'bahali,' na unang'o ukanimpilikana."

Madengo la ntumwa

⁷ "Ikàva munu yumo mmwenu àvele na ntumwa wake alîma mmwelu au achûnga dingandolo, dachi, pauya kuhaloka kumawelu ànnyaulila kuva, 'Ida chihi uikale ulye chakulya?'"

⁸ Nanga! Henga àmbennyaulila kuva, 'Tandilika kungutalakela chakulya nahoti, koka ulipanganihe uchinga ungutumikile panimbekuva ungulya na kukumbila, nikàmalila kulya koka ulye wako.'

⁹ Dachi, wako ùtenda aneyo nang'olo achianshukulu ntumwa aneyo ing'anya ya kuva ànilatenda àlalá lannyaulidile alatende?"

¹⁰ Bahi namwenu uchocho, mukàmalila kukola madengo lamutumwije kulatenda kachidoni, 'Hwetu nni tuvatumishi chihi tukálembelewa kutumbyangwa, tûtendile chihi madengo latulembelewa kulatenda bahi.' "

Yesu àvalamya amangundula kumi

11 Yesu pánavele nndila kuhwena ku Yelusalemu nkupita ching'ati chilambo cha ku Samaliya na chilambo cha Galilaya.

12 Pánavele nkuinjila pachijiji fulani, nkunnyidila vanu kumi vánavele na mangundula, nkuimilanga kulehu kadiki na pávèlè nang'e,

13 nkunonohanga lidi uvachidoni, “Yesu, Nang'olo, tùvikile chididi!”

14 Yesu pavawene nkuvahaulila kuchidoni, “Hweneng'ana mukalilanguje kwa makuhani.”

Pavanavele nkuhwena, nkulamyangwa.

15 Munu yumo muavala kumi pawene kuva ànilama, nkuuya kwanga Yesu wanonoha lidi wan-nombolela Nnungu.

16 Nkahunama muyo pamadodo langa Yesu akuno wanshukulu. Na munu aneyo ávele Nsamaliya.

17 Yesu nkuuja kuchidoni, “Dachi, vakanalami-jwe vammalele kumi? Hambi vanji tisa vàvele kwachi?”

18 Dachi, nanga vanu vanji vauyite unanshukulu Nnungu ila uyoyu mmidi bahi?”

19 Yesu nkunnyaaulila ayula munu kuchidoni, “Imila uhwene, ing'ulupa yako ìnikulamya.”

*Kuida kwa Ufalume wa Nnungu
(Matayo 24:23-28,37-41)*

20 Mafalisayo fulani nkummuja Yesu kuchidoni, “Ufalume wa Nnungu ùmbeida chakani?” Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Ufalume wa Nnungu ukáida kwa namuna yonekana kwa meho.

21 Nanga munu ambehaûla kuva, ‘Ûvele apano!’ au, ‘Ûvele apala!’ Kwa kuva, Ufalume wa Nnungu ùvele nkati mwenu*.”

22 Bahi Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Mahiku làvenkwida lamumbelambela namene mumwone kavila Mwana wa Munu, henga mukambemwona mmahiku anelo.

23 Vanu vanji vàmennyaulilanga kuva, ‘Àvele apala!’ au, ‘Àvele apano!’ Henga mwenu munauke na wala munavapapate.

24 Kwa kuva, kwida kwanga Mwana wa Munu kùmbekuva muchi nng'anje wa ing'uva chuhumila gafula kumahunde na kulangaja kuhaloka m'bali umo mpaka unji.

25 Henga àlembelewa atandilike kubanika namene hoti, na kuhitwa na vanu va chívelèkwà achino.

26 Malinga chiinavele mmahiku langa Nuhu, njo chiimbekuva mmahiku la kwida kwanga Mwana wa Munu.

27 Mahiku anelo vanu vánalya na kukumbila, vánalomba na kulombwa mpaka uhiku aula wanaingidile Nuhu musafina†, livambwe nkuida nkuvaondonganga mwalehu vanu vammalele.

28 Mahiku anelo làmbekuva muchi chilanavele mahiku langa Lutu. Vanu vánalya na kukumbila, vánasuma na kusumisa, vánapanda dimbeyu na ku-denga.

29 Henga liduva alila lyanaukile Lutu ku Sodoma, moto na baluti iyâka vínisulupuka muchi

---

* **17:21** Kwa Chigiliki, “Ufalume wa Nnungu ùvele nkati mwenu,” ìnahululika kuva na mana kuva, tayali ùvele mmwenu. † **17:27** Kumala lohe namene kuyamba safina ya Nuhu, soma Ntandiliko 6:7

imbula kuhaloka kulihunde nkuvaondonganga mwalehu vanu vammalele.

³⁰ Bahi uvila njo chiimbekuva nniduva anelyo lyambehunukuliwa Mwana wa Munu.

³¹ Liduva anelyo munu avêle muha ing'ande analitinike kwa kutukutula nng'ande unatwala vitukutuku vyake. Na avêle kumawelu nanang'e uchocho, anauye kukaya.

³² Kumbukilanga àlalá lanankojije n'jawe Lutu!

³³ Munu woheyo alembêla kuupoha umi wake, aneyo achiauyahe, na munu woheyo ambeuyâha umi wake, aneyo achiaupohe.

³⁴ Nangu nìnnnyaulilanga kuva, chilo anecho vanu vavili vâmbekuva valèlè chinanda chimo, yumo àmbetwaliwa na yunji àmbelekwa.

³⁵ Vamahe vavili vâmbekuva pamo uvahaya ntama nniyanga, yumo àmbetwaliwa na yunji àmbelekwa. [

³⁶ Vanu vavili vâmbekuva mmwelu, yumo àmbetwaliwa na yunji àmbelekwa.]‡”

³⁷ Vakuhundwa nkummuja Yesu kuchidoni, “Kwachi Nang'olo?” Nanang'e nkuvayang'ula kuchidoni, “Pauvele ntuhi, njo pavambekojana vipungo.”

18

Nfano wa nkúhukumu na nannidi

¹ Anepo Yesu nkutumila nfano kuvahunda vakuhundwa vake kuvalanguja kuva vâlembelewa vannyuwe Nnungu uhiku wammalele bila kukata tama.

---

‡ 17:36 Malemba lanji la kala lakávele nsitali wa 36.

2 Nkuvahaulila kuchidoni, “Muimanga fulani múvele na nkúhukumu yumo akáchinnyopa Nnungu wala kuvatamwa vanu.

3 Na muimanga uyoyo múvele na mmahe nan-nidi. Mmahe aneyo áhwena-hwena kwanga ayula nkúhukumu bila kukata tama wannyuwa kuchidoni, ‘Chonde nangu ñikuyuwa utende haki kati yangu na mmongo mwangu.’

4 Kwa maduva lohe ayula nkúhukumu nkuva wahita kunnyangata ayula mmahe, henga kuntu-lulilo nkulitango-lela mwene chimunda-munda wachidoni, ‘Pamo na kuva nangu ñikánnyopa Nnungu na wala kuntamwa munu woheyo,

5 henga kwa kuva ayu mmahe ànanguhopeja, nguchinimwing'e chivêle chake, uchinga anaide apano wanguhopeja!’ ”

6 Nang'olo Yesu nkuhweneha kutangola kuchidoni, “Lola namuna chanahawile ayula nkúhukumu akátenda haki.

7 Dachì, Nnungu akambeveng'a haki yavo vanu vake vavatandwêle, vankutíla chilo na muhi? Dachì, achiatime kuvayangata?

8 Nangu ñinnyaulilanga kuva, achiapiyanye kuveng'a haki yavo. Henga dachi, Mwana wa Munu pambeida achiaikoje ing'ulupa pachilambo?”

Nfano wa Nfalisayo na nkútwala kodi

9 Yesu nkuvahaulila nfano auno vanu valyôna kuva vambone na kuvasalau vanu vanji,

10 wachidoni, “Vanu vavili vániyomboka kuhwena ku Ing'ande ya Nnungu unayuwa, yumo ávele Nfalisayo na yunji ávele nkútwala kodi.

11 Ayula Nfalisayo nkuimila, nkuyuwa chimundamunda wachidoni, ‘Wako Nnungu,

nakushukulu kwa kuva nangu nikávele muchi vanu vanji, malinga vakwiva, vatênda lahakalenge na valâla ugoni, na wala nikávele muchi ayu nkútwala kodi.

¹² Nangu ngùfunga maduva mavili kwa lijuma, na nahumya asilimiya kumi ya vitukutuku vyangu vyammalele vîngupàtà.’

¹³ Henga ayula nkútwala kodi nkuimila kulehu, na wala nanga panalingile kananga kulola meho lake kulihunde, henga alipanyile-panyile chihi pachihuva kwa kulihinginikila wachidoni, ‘Nnungu, ngùvikile chididi nangu nguvêle na masambi!’ ”

¹⁴ Yesu nkuchidoni, “Nangu nînyaulilanga kuva, ayula nkútwala kodi ápite kukaya kwake akuno Nnungu wamwona kuva wambone, henga akee ayula Nfalisayo. Kwa kuva, kila munu alitumbyânga mwene, àmbesulupuswa, na munu alisulupûha, àmbetumbyangwa.”

Yesu àvabaliki vana vajoko

(Matayo 19:13-15, Mako 10:13-16)

¹⁵ Vanu vanji nkuvapelekeja vana vajoko kwanga Yesu uchinga avabaliki kwa kuvavikila makono. Vakuhundwa vake pavalawene anelo nkuvakalipila avala vanu.

¹⁶ Henga Yesu nkuvachema vana vajoko vammwenele, nkuhaura kuchidoni, “Valekange anevo vana vajoko vaide kwang'une, wala munavadvile, kwa kuva, Ufalume wanga Nnungu nni wa vanu vavêle muchi vavana ava.

¹⁷ Nangu nînyaulilanga uhiu kuva, munu woheyo akáupwechela Ufalume wanga Nnungu

muchi mwana n'joko, nanga pambeinjila mu Ufalume anewo.”

Kijana nkúpata

(Matayo 19:16-30, Mako 10:17-31)

¹⁸ Nkulu yumo wa Chiyahudi nkummuja Yesu kuchidoni, “Nkúhunda wambone, ngutende chamani uchinga niupate umi ukee na ntululilo?”

¹⁹ Yesu nkunnyaulila kuchidoni, “Ing'anya ntwani ùnguchema wambone? Nanga munu wambone ila Nnungu weka.

²⁰ Wako ùnidimala amuli dya Nnungu dihaûla kuva, ‘Unalale ugoni, unawalale, unaive, unahumye ushahidi wa kulambila na mweshimu atatako na anyoko.’ ”

²¹ Nang'e nkuyang'ula kuchidoni, “Amuli anedyo dyammalele ñnidikamula kutandikila ujoko wangu.”

²² Yesu papilikene anelo nkunnyaulila kuchidoni, “Wako ùisaliwije na chinu chimo chukanambitenda. Hwena ukasumise kila chinu chivena-cho, koka dihela uvayavile amahuvani, anepo unava na dimali kulihunde, koka uide ungupapate.”

²³ Henga ayula munu papilikene anelo, nkupoyoka namene ing'anya ávele na dimali dyohe.

²⁴ Yesu pammwene ayula munu apoyweke nkuchidoni, “Ìnikamajanga namene vakúpata kuinjila mu Ufalume wanga Nnungu!

²⁵ Kwa kuva, ñnipeyapeya namene kwa nnyama uvanchema ungamila kupita nchitonono cha chitotelo kuliko nkúpata kuinjila mu Ufalume wa Nnungu.”

²⁶ Vanu vammalele pavapilikene anelo nkuuja kuchidoni, “Ikàva uchocho, nnani bahi ambe-hulûla kupohwa?”

²⁷ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Lakáhululika kutendeka kwa dimongo dya chimunu, Nnungu ànahulula kulatenda lammalele.”

²⁸ Anepo Petulo nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Lola, hwetu tûlekile vitukutuku vyetu vyam-malele nkukupapata!”

²⁹ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu nînnyaulilanga uhiu kuva, munu woheyo ailekile ing'ande yake au mmahe wake au anung'unuvake au vammalêke au vavana ing'anya ya Ufalume wa Nnungu,

³⁰ àmbepata vyohe namene mmaisha alano la vino, na mahiku laîda àmbepata umi ukee na ntululilo.”

Yesu àtangola mwanda watatu kuyamba kuhwa na kufufuka kwake

(Matayo 19:17-20, Mako 10:32-34)

³¹ Yesu nkuvatwala vakuhundwa vake kumi na mbili nkuhwena navo pannyenje, nkuvahaulila kuchidoni, “Pilikananga! Tuvenkuyomboka kuhwena ku Yelusalemu, aneko kila chinu chilembwîje na manabii kumwamba Mwana wa Munu chimbenatimiswa.

³² Ambekamujwa kwa vanu vakávele Vayahudi koka vantendele mang'wanyu na kuntangolela lahakalenge na kunsunila mata,

³³ na kunsulubula koka vammwalale, henga liduva lya tatu lya kuhwa kwake ambefufuka.”

³⁴ Henga vakuhundwa vake nanga pavana-maite chinu chohecho, kwa kuva, vánípíhwa mana lake na nanga pavanamayite Yesu amba chamani.

*Yesu ànnamya munu aputéle meho
(Matayo 20:29-34, Mako 10:46-52)*

³⁵ Yesu pánavele pepi na imanga ya ku Yeliko, munu yumo anaputéle meho áikele nnyenje indila wayuwa nsada.

³⁶ Papolikene likuwa lya vanu ulipita nkuuja kuchidoni, “Kúvele chamani?”

³⁷ Nkunyang'ula, kuchidoni, “Yesu wa ku Nasaleti àvenkupita.”

³⁸ Nang'e nkunonoha lidi wachidoni, “Yesu, n'dukuluwe Nfalume Daudi, ngùvikile chididi!”

³⁹ Vanu vannongoledíle Yesu nkunkalipila uvannyaulila anyalale, henga nang'e nkunanoha namene lidi wachidoni, “N'dukuluwe Nfalume Daudi, ngùvikile chididi!”

⁴⁰ Yesu nkuimila, nkuvalaija vanu vaidenawe. Ayula munu pahwikile pepi, Yesu nkummuja kuchidoni,

⁴¹ “Ùlembela nikutendele chamani?”

Nang'e nkuyang'ula kuchidoni, “Nang'olo, ngùlembela ngupate kulola.”

⁴² Yesu nkunnyaaulila kuchidoni, “Bahi uloole! Ing'ulupa yako ìnikulamya.”

⁴³ Upala ayula munu anaputele meho nkupata kulola, nkuva wannondola Yesu akuno wantumbyanga Nnungu. Na vanu vammalele pavalawene anelo, navanang'o nkunnombolela Nnungu.

19

Yesu na Sakayo

¹ Yesu painjidile muimanga ya Yeliko, nkuva walumulanya imanga aneyo.

² Muimanga aneyo múvele na munu yumo lina lyake Sakayo, nkulungwa wa vakútwala kodi, na ávele nkúpata.

³ Munu aneyo ánitumbama namene uchinga amwone Yesu kuva nni munu wa namuna ntwani, henga nanga panahulwile kumwona ing'anya ya likuwa likulungwa lya vanu na ániinjipala namene.

⁴ Sakayo nkutukutila muyo, nkunakwela munnandi nkulungwa uchinga amwone Yesu, kwa kuva, njo indila yambepita Yesu.

⁵ Yesu pahwikile apala nkulola muha, nkunyaulila kuchidoni, “Sakayo, sulupuka upehi, kwa kuva, nelo ngùlebelewa nguyewelegele nng'ande mwako.”

⁶ Sakayo nkupiyanya kusulupuka, nkunkalibisa Yesu kukaya kwake kwa khangalala.

⁷ Vanu pavalawene anelo, nkutandilika kutan-godikanga uvachidoni, “Àpíte unakamolela kwa nkútenda masambi.”

⁸ Henga Sakayo nkwymila nkunyaulila Yesu kuchidoni, “Nang'olo, pilikanila! Nusu ya dimali dyangu nìmbeveng'a amahuvani, na ikàva ngùtwete chinu changa munu kwa ulamba, nìmbemmuihija myanda ncheche.”

⁹ Yesu nkunyaulila kuchidoni, “Nelo upohi ùnivakamolela vanu va ing'ande aino, kwa kuva, ayuno nanang'e nni n'dukuluwe Iblahimu.

10 Kwa kuva, Mwana wa Munu àidile unavataha na kuvapoha vanu vayahîke.”

*Nfano wa dihela kumi
(Matayo 25:14-30)*

11 Vanu pavachipilikanila malove anelo, Yesu nkuvahaulila nfano unji kwa kuva ávele pepi na imanga ya ku Yelusalemu, na anevo vanu vátenda kuva Ufalume wa Nnungu ùvele pepi na kukamola.

12 Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Pávele na munu yumo wa nnitawa lya chifalume ánapite chilambo cha kulehu uchinga akatandolwe na nfalume nkulu kuva nfalume wa chilambo chake, koka auye.

13 Bahi kabla akànambiuka, nkuvachema vatumishi vake kumi, nkuvayavanyija dihela kumi dya samani ing'ulungwa namene, nkuvahaulila kuchidoni, ‘Dihela adino tendelanga uchuusi mpaka panimbeuya.’

14 Henga laiya avake vánammenga. Bahi anevo vanu nkuvatuma vanu vakahaule kuchidoni, ‘Ayu munu tukántamwa ààve nfalume wetu.’

15 Pamo na anelo, ayula munu ániuya akuno atandolwejíjè kuva nfalume. Pakamwele kukaya, nkuvatuma vanu vakavacheme avala vatumishi vake vanavayavidile dihela uchinga amale kila munu àpete faida ntwani.

16 Nkuhaloka ntumishi ntandi nkuchidoni, ‘Nang'olo, hela imo yunaning'ile diyenjejeke dihela dinji mpaka kuhwikila dihela kumi.’

17 Nang'olo nkunnyaaulila kuchidoni, ‘Ûtendile sana, wako nni ntumishi wambone. Bahi

kwa kuva ùnikulupika kwa vitukutuku vijoko, nìmbekuvika kuva nkútawala wa dimanga kumi!

18 Nkuhaloka ntumishi wavili nkuchidoni, 'Nang'olo, hela imo yunaning'ile òiyenjejeke dihela dinji mpaka kuhwikila dihela nnyano.'

19 Nang'olo nkunnyaulila kuchidoni, 'Na wako nìmbekuvika kuva nkútawala wa dimanga nnyano.'

20 Nkuhaloka ntumishi yunji nkuchidoni, 'Nang'olo, hela yako yunaning'ile aino. Nangu ñnihutika saana nchitambala na kuikondya,

21 kwa kuva, ñnikuyopa ing'anya wako nni umunu ukalîpa, utwâla lakávele lako na ufûna chukapandile.'

22 Nang'olo wake nkunnyaulila kuchidoni, 'Wako ntumishi nkútenda lahakalenge, nìmbekuhukumu ing'anya ya malove lako umwene! Kumbe wanimala kuva nangu nni munu ngukalîpa, ngutwâla vikávele vyangu na kufuna vinikapandile.

23 Ing'anya ntwani ukanaivikile hela yangu benki uchinga panimbeuya nguipate hela yangu na inji iyenjejeke?'

24 Anepo ayula nang'olo nkuvahaulila vanu vanaimilenge apala kuchidoni, 'Mpakanyolange aneyo hela, mukamwing'e ayula avêle na dihela kumi.'

25 Vanang'o nkuchidoni, 'Nang'olo, aneyo tayali ávele na dihela kumi!'

26 Aneyo nang'olo nkuvayang'ula kuchidoni, 'Nangu ñinnyaulilanga kuva, kila munu avêle na chinu àmbeyenjejwa. Henga munu akávele na chinu ata achila kadiki chavenacho àmbepokonyolwa.

27 Na vino avala amongo vangu vakáchitamwa nangu ngùùve nfalume wavo, idanavo apano, muvawalale pameho pangu.’ ”

*Yesu àinjila pa Yelusalemu kwa kuhangalala
(Matayo 21:1-11, Mako 11:1-11, Yohana 12:12-19)*

28 Yesu pamalidile kutangola anelo, nkutandilika kuyomboka kuhwena ku Yelusalemu.

29 Panavele pepi na kuhwika chijiji cha ku Betifage na ku Besaniya, palichinga lichêmwa Lichinga Iya Miseituni, nkuvatuma vakuhundwa vake vavili,

30 nkuvahaulila kuchidoni, “Hwena mpaka chijiji chivêle muyo mwenu. Pamumbekamola, muchimumwone mwana wa punda akánambiikalwa na munu woheyo vampambilidile. Nnyungulange muide nawe apano.

31 Munu woheyo ambemmûja kuva ing'anya ntwani mùnannyungula, nnyaulile kuva, ‘Nang'olo ànannembela.’ ”

32 Avala vakuhundwa vatumwîje nkuhweng'ana, nkunakoja muchi chavahaulidile Yesu.

33 Pavanavele nkunnyungula ayula punda, vene nkuvauja nkuchidoni, “Ing'anya ntwani mùnannyungula?”

34 Vanang'o nkuyang'ula kuchidoni, “Nang'olo ànannembela.”

35 Vakuhundwa nkuntwala, nkumpelekeja kwanga Yesu, nkulaja dinguvo dyavo muha mwa aneyo punda nkunnyikaja Yesu.

36 Yesu panavele nkuhwena mwanda, vanu nkulaja dinguvo dyavo nndila.

³⁷ Yesu panavele pepi na ku Yelusalemu, pantelemuko wa Lichinga lya Miseituni, likuwa lyammalele lya vakuhundwa vake nkutandilika kuhangalalila na kunnombolela Nnungu kwa kunonoha lidi, ing'anya ya masaibu lavalawene,

³⁸ uvachidoni, “Ubalikiwe wako Nfalume, uîda kwa lina lya Nang'olo. Amani ìive kulihunde na atumbyangwe Nnungu avêle muha kulihunde!”

³⁹ Mafalisayo vanji vanavele nnikuwa alila lya vanu nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nkúhunda, vadume vakuhundwa vako!”

⁴⁰ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Nangu nînnyaulilanga mwenu kuva, ‘Ava vanu vakànyalala, mayanga alano lachilanonohe malidi.’ ”

Yesu àvahinginikila vanu va imanga ya Yelusalemu

⁴¹ Yesu panavele pepi namene na ku Yelusalemu, na kuyona imanga muyo aneyo mwake nkutandilika kuvahinginikila vanu va pa Yelusalemu akuno wakuta,

⁴² wachidoni, “Nangu nikanitamwa namene mwenu mmammalele liduva lya nelo mulamale mambo lambeîda na amani! Henga mambo anelo lànipihwa pameho penu.

⁴³ Kwa kuva, maduva làvenkwida amongo mwenu pavamben'dinguhija lingongo, na kun'dingukanga na kum'bananga kila m'bali.

⁴⁴ Vambenkadambanga mwenu chalumo na vana venu nningongo lyenu, na wala nanga pavambeisalija kananga ing'ande imo ikambe-bamolwa, ing'anya nanga pamunamaite uhiku wanaidile Nnungu unampohanga.”

Yesu àvavinganga vakúsumisa, nnuwani lwa Ing'ande yanga Nnungu

(Matayo 21:12-17, Mako 11:15-19, Yohana 2:13-22)

⁴⁵ Yesu nkuhwena ku Ing'ande yanga Nnungu, nkutandilika kuvavinganga vanu vachisumisa vitukutuku,

⁴⁶ wavahaulila kuchidoni, “Inilembwa Mmalemba Lanaswe kuva, ‘Ing'ande yangu ìmbekuva ing'ande ya kunnyuwila Nnungu.’ Henga mwenu mùniipindikulanya nkuijuha kuva muchi lipanga lya kulipiha vakúpalaula.”

⁴⁷ Kila liduva Yesu nkuva wahunda mu Ing'ande yanga Nnungu. Henga makuhani vakulu na vakúhunda Sheliya yanga Musa pamo na vakulu va vanu nkuva uvataha indila ya kummwalala Yesu,

⁴⁸ henga nanga pavanapete wasa wa kutenda uchocho, ing'anya vanu vammalele vávenkumpilikaniha.

20

Mamulaka langa Yesu làhaloka kwachi?

(Matayo 21:23-27, Mako 11:27-33)

¹ Liduva limo Yesu panavele nkuvahunda vanu ku Ing'ande yanga Nnungu na kuvahubilila Malove Lambone, makuhani vakulu na vakúhunda Sheliya ya Musa pamo na vasele va Vayahudi vánimmwenela,

² nkummuja kuchidoni, “Tuhaulile! Wako ùlatenda alano kwa mamulaka ntwani? Na nnani akupêle mamulaka la kulatenda?”

3 Nang'e nkuvayang'ula kuchidoni, “Nanani nimbemujanga mwenu chinu chimo. Nguhailile,
4 dachi, mamulaka langa Yohana Nkúbatisa la kubatisa láchaleke kulihunde au kwa vanu?”

5 Vanang'o nkutandilika kuujana vene kwa vene uvachidoni, “Tukàyang'ula kuva làhaleke kulihunde, nang'e àmbetuuja kuva, ‘Hambi mwadachi mukánankulupidile?’

6 Na tukàyang'ula kuva láchaleke kwa vanu, vanu vammalele vàmbetuwalala kwa mayanga, ing'anya vanu vammalele vànakulupila kuva Yohana Nkúbatisa ávele nabii wa Nnungu.”

7 Bahi nkunnyang'ula kuchidoni, “Tukámaite kulahaleke.”

8 Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Nanani nikambennyaulila kuva ngùlatenda alano kwa mamulaka ntwani.”

*Nfano wa vakúlima vabaya
(Matayo 21:33-46, Mako 12:1-12)*

9 Yesu nkuhweneha kuvahaulila vanu nfano unji wachidoni, “Munu yumo álimite welu wake wa mizabibu, nkuuyadikisa kwa vakúlima, mwene nkuhwena mwanda wa kulehu, aneko nkuikala vyaka vyohe.

10 Paukamwele nchela wa zabibu nkuntuma ntumishi wake ahwene kwa avala vakúlima uchinga akatwale sehemu ya vihepo vya mmwelu wake. Henga avala vakúlima nkumpanya ayula ntumishi, nkumminganga chihi makono weka.

11 Mwene welu nkuntuma ntumishi yunji wavili, aneyo nanang'e nkumpanya na kuntendela lahakalenge na kumminganga chihi makono weka.

12 Nkuntuma kavila ntumishi yunji watatu, aneyo nanang'e, nkummika vilonda na kummin-ganga.

13 Bahi ayula mwene welu nkuchidoni, 'Hambi ngutende dachi? Nimbentuma mwanangu unin-tamwa namene, panjika vachivamweshimu.'

14 Avala vakúlima pavammwene ayula mwana, nkuhaulanila kuchidoni, 'Ayu njo mwene mapala la auno welu. Bahi leka tummwalale koka welu auno ùùve mapala letu.'

15 Bahi avala vakúlima nkunnyahila kunyenje welu wa mizabibu, nkummwalala."

Anepo Yesu nkuvauja kuchidoni, "Dachi, ayula mwene welu pambeida àmbevatenda dachi avala vakúlima?

16 Àmbeida koka avawalale anevo vakúlima, na anewo welu avayadikise vanu vanji." Bahi vanu pavapilikene anelo malove nkuchidoni, "Chonde inààve uchocho!"

17 Henga Yesu nkuvapalambahija meho, nkuchidoni, "Dachi, Malemba alano Lanaswe làvele na mana ntwani?

'Liyanga lihítwîje na vakúdenga, hambi lìjukile kuva liyanga likulu lya paindumba, lya muhimu kupunda lammalele!'

18 Kila munu ambeyangukîla nniyanga anelyo àmbelumukana, na munu woheyo ulimbemma-tokela, àmbetingindika mwalehu."

*Yesu àujwa kuyamba kulipa kodi
(Matayo 22:15-22, Mako 12:13-17)*

19 Vakúhunda Sheliya yanga Musa na makuhani vakulu nkuva uvataha namuna ya kunkamula

Yesu upala, kwa kuva, vánimala kuva aula nfano ùvamba vanang'o, henga nkuva uvavayopa vanu.

²⁰ Bahi vanang'o nkuva uvannoleha saana na kuvatuma vanu vanalitendile kuva vambone uchinga vankamule Yesu kwa malove lake koka vankamuje muutawala na mamulaka la nkulu wa Chiloma.

²¹ Avala vanu nkunnyaulila Yesu kuchidoni, “Nkúhunda, tùnimala kuva wako ùnatangola na kuhunda vitukutuku vya uhiu, na wala nanga paulola kumeho kwanga munu, henga wako ùhunda chihi kwa uhiu kuyamba indila yanga Nnungu.

²² Hambi tuhaulile, dachi Sheliya ya Musa ìnatuluhusu au ikátuluhusu hwetu kulipa kodi kwa Nfalume wa Loma?”*

²³ Henga Yesu ánilamala lavachikudungila, nku-vahaulila kuchidoni,

²⁴ “Ngulangujange hela.” Anepo Yesu nkuvauja kuchidoni, “Dachi, ing'ope aino na lina alino lilembwîje apano lyanga nnani?”

Vanang'o nkunyang'ula kuchidoni, “Vyanga Nfalume wa Loma.”

²⁵ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Bahi la Nfalume wa Loma mwing'e Nfalume wa Loma na la Nnungu mwing'e Nnungu.”

²⁶ Bahi anevo vanu nanga pavanahulwile kunkamula kananga kwa lilove lyake limo pameho pavanu, henga nkukangana chihi chavayang'wile, nkunyalalanga.

---

* **20:22** Nsitali auno ùlembwije Kaisali, kuyamba lina lya cheo cha Nfalume nkulu wa Loma.

*Yesu àujwa kuyamba kufufuka
(Matayo 22:23-33, Mako 12:18-27)*

²⁷ Masadukayo vanji vahaûla kuva vahwîle vakáfufuka, nkummwenela Yesu nkummuja kuchidoni,

²⁸ “Nkúhunda, Musa átulembidile hwetu uvila, ‘Nnume akàhila nkunneka mmahe wake bila kummelekela vana, nnung’une àlembelewa annombe aneyo mmahe, uchinga ammelekele nkuluwe vana.’

²⁹ Bahi pávele na vana saba va chilume va litumbo limo. Mwana ntandi ánnombile mmahe, henga nkuhila chihi bila kummelekela mwana.

³⁰ Na mwana wavili nkwenda makande, nanang'e nkuhila bila kummelekela mwana,

³¹ na watatu nanang'e nkwenda makande nanang'e nkuhila, vammalele saba nkuhilanga bila kummelekela ayula mmahe mwana.

³² Kuntululilo ayula mmahe nanang'e nkuhila.

³³ Dachi, liduva livambefufuliwa vanu vahwîle ayula nkongwe àmbekuva wanga nnani? Kwa kuva, valume vammalele saba váníikalana nawe.”

³⁴ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Vanu va mahiku alano vânalomba na kulombwa,

³⁵ henga vanu avala vambevalangîwa kuva vânafala kufufulwa na kuva na umi mmahiku laîda, anevo vakambelomba wala kulombwa.

³⁶ Kwa kuva, vanu anevo vakambekuhwa kavila, ing'anya vâmbekuva muchi malaika. Vanu anevo vâmbekuva vana vanga Nnungu, ing'anya vâñifufulwa kuhaloka kwa vanu vahwîle.

³⁷ Ata Musa áñimaiha kuva vanu vahwîle vâmbefufuka. Na mmalemba lake latânga kuyamba chihole chichiyâka moto, Musa àntambulanga

Nang'olo kuva nni, 'Nnungu wa Iblahimu, Nnungu wa Isaka, na Nnungu wa Yakobo.'†

³⁸ Nang'e akávele Nnungu wa vanu vahwîle, henga nang'e ni Nnungu wa vanu vumi, kwa kuva, kwanga nang'e vanu vammalele vâàva vumi.”

³⁹ Vakúhunda fulani va Sheliya yanga Musa nkuchidoni, “Anepo nkúhunda ùniyang'ula sana.”

⁴⁰ Anepo nkuva nanga munu analingile kumuja kavila.

Kilisto ni nnani?

(Matayo 22:41-46, Mako 12:35-37)

⁴¹ Yesu nkuvauja vakuhundwa vake kuchidoni, “Ing'anya ntwani vanu vâhaua kuva Kilisto nni n'dukuluwe Nfalume Daudi?”

⁴² Nfalume Daudi mwene àntangola nchitabu cha Sabuli kuva,

'Nang'olo Nnungu áninnyaulila Nang'olo wangu kuva,

“Ikala mumamulaka langu, m'bali wangu wa kunkono,

⁴³ mpaka panimbevatenda amongo vako kuva muchi viteng'u vya kuvika makumbatu lako.”’

⁴⁴ Hambi ikàva Nfalume Daudi ànchema Kilisto 'Nang'olo,' imbehululika dachi Kilisto ààve n'dukuluwe?”

Yesu àvaduma vanu kuyamba vakúhunda Sheliya yanga Musa

(Matayo 23:1-36, Mako 12:38-40)

⁴⁵ Vanu vammalele pavachimpilikanila Yesu, Yesu nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni,

---

† 20:37 Kuuka 3:6

⁴⁶ “Lyongolelange na vakúhunda Sheliya yanga Musa, vanang'o vânatamwa namene kwonga akuno vawètè dinguvo dindehu na kusalimiwa kwa eshima kusakoni na kuikalanga nafasi dya kwesimika n'ding'ande dya kunnyuwila Nnungu na mmiteng'u vya muyo n'ding'ole.

⁴⁷ Vâvapakanyola dimali dyavo anannidi na kuli-tenda kuva vambone kwa kuyuwa namene! Bahi ing'anya ya anelyo, liduva lya hukumu vâmbepata asabu ing'ulu namene kupunda vanu vanji!”

21

Sadaka yanga mmahe nannidi

(Mako 12:41-44)

¹ Yesu panavele mu Ing'ande ya Nnungu nku-vona vakúpata uvataya sadaka dyavo nnisanduku lya sadaka.

² Uchocho nkumwona nannidi yumo mmahuvani wataya disendi dimbili.

³ Yesu nkutangola kuchidoni, “Nangu nînyaulilanga uhiu kuva, ayuno nannidi mmahuvani àhumije sadaka ing'ulu namene kupunda vanu vammalele.

⁴ Kwa kuva, vanu vanji vammalele vâhumije chihi avila viyenjejêke n'dimali dyavo, henga ayu mmahe pamo na umahuvani wake, àhumije vyam-malele vyavenavyo.”

*Yesu àhaua namuna chiimbekwondongwa
Ing'ande yanga Nnungu*

(Matayo 24:1-21,29-35, Mako 13:1-19,24-31)

⁵ Vakuhundwa vanji nkuva uvalonjelela habali dya Ing'ande yanga Nnungu, namuna chiidengwije kwa mayanga lakatapêle na kuipamba kwa dinujo dihumijwe kwa Nnungu. Henga Yesu nkuvahaulila kuchidoni,

⁶ “Maduva lachilahwike, palambemato hijwa pahi mayanga anelo lammalele lamulona, kwa kuva nanga liyanga limbeisalila muha liyanga linji.”

⁷ Anepo vakuhundwa nkummuja Yesu kuchidoni, “Nkúhunda, vitukutuku anevyo vimbhumila chakani? Na chimaiho ntwani chimbelangûja kuva vitukutuku anevyo vivele pepi kuhumila?”

⁸ Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Lyongolelange uchinga munahochejwe. Kwa kuva, vanu vohe vâmbeida uvalitenda kuva vanang'o njo nangu, uvachidoni, 'Nangu njo Kilisto,' na kuhaula kuva, 'Mahiku làvele pepi.' Mwenu wala munavapapate vanu anevo.

⁹ Pamumbepilikana habali dya ing'ondo na kulumbana, munayo pe, kwa kuva, anelo lasima laide hoti, henga ntululilo ukambepiyanya kwida.”

¹⁰ Yesu nkuhweneha kutangola wachidoni, “Chilambo chimo chimbepanyana na chilambo chinji, na ufalume umo ùmbepanyana na ufalume unji.

¹¹ Sehemu dyohe dya chilambo òmbekuva na ndengendo nkulu, na indala ing'ulu na magonjo la kuwalala vanu vohe, na aneko kumahunde kùmbekwonekana vitukutuku vya kuyoha na vi-maiho vikulu.

12 Henga anelo lammalele kabla lakànambihumila, mùmbekamulwa na kubanihwa. Mùmbekamujwa mmakono mwa vakulu va ding'ande dya kunnyuwila Nnungu na kuntayanga mmalungu. Uchocho, mùmbepelekejwa unasitakiwa kwa vafalume na kwa vakulu ing'anya yang'une,

13 na uhiku anewo ùmbekuva wasa kwenu mwenu kuva mmashahidi vangu muyo mwavo.

14 Henga mwenu kudungilanga mmitima yenu kuva, mukambekambikambila namuna chimumbehwena unavayang'ula,

15 kwa kuva, nangu nguchinimwing'ange malove la kutangola na lúnda luvakambehulula amongo venu kutahukana nalwo wala kuluhita.

16 Mùmbetengelekwa na atata venu na ayuvenu na akuluvenu na alangaveni na ayanjaveni, na vanu vanji mmwenu vàmbevalalwa.

17 Vanu vammalele vàmbeemmenganga ing'anya yang'une.

18 Henga nanga ulindo kananga umo wa myuti yenu umbeyahika.

19 Kwa kuva, kwa kupililila kwenu muchimuupohe umi wenu.

20 Henga pamumbeyona imanga ya Yelusalemu uidingukwa na makuwa la matiyala, bahi mu-male kuva kwondongeka kwake kùvele pepi.

21 Anepo vavêle nchilambo cha ku Yudeya vatukutile kumachinga na avala vambekûva muimanga ya Yelusalemu vauke, na avala vambekûva kumawelu vanauye muimanga aneyo.

22 Kwa kuva, mahiku anelo nni mahiku la

Nnungu kuvahukumu asabu vanu vake Isilaeli uchinga vitukutuku vyammalele vilembwîje Mmalemba Lanaswe vitimiswe.

²³ Ole wavo amahe vavêle na vitumbo na vayong'êja mmahiku anelo! Kwa kuva, kumbekuva na ibaniki ing'ulu pachilambo na asabu ing'ulu kwa vanu va chilambo achino cha Vayahudi.

²⁴ Vanu anevo vambewalalwa kwa upanga, na vanji vambetwaliwa litwala na kumwadilihanywa mmilambo vyammalele, na imanga ya Yelusalemu imbetawaliwa kwa dimongo na vanu vakávele Vayahudi, mpaka palambemalilika mahiku lávapèlè Nnungu kuitawala imanga aneyo.

²⁵ Kumbekuva na vimaiho nniduva na mmwedi na n'dinondwa. Na vanu va pachilambo vambekuva na lipamba ing'anya ya iungulumi na nkuchukuchu wa m'bahali.

²⁶ Vanu vambedilikanga ing'anya ya kuyopa namene, pavambekuva uvalolela kulona àlálá lambehumîla pachilambo, kwa kuva, vitukutuku vyammalele vya kumahunde vivêle na dimongo, vîmbetikinyika.

²⁷ Anepo njo pavambemwona Mwana wa Munu avèlè mmahunde waida, akuno avèlè na dimongo na ukulu nkulu.

²⁸ Pavimbetandilika kutendeka vitukutuku anevyo, changamukanga na munyanyulange myuti yenu, kwa kuva, upohi wenu ùvele pepi.”

²⁹ Anepo Yesu nkuvahaulila nfano auno wachidoni, “Lola nnandi wa ntini na milandi inji yammalele.

³⁰ Pamulona mahamba lake ulahipuka, mùnamala kuva chihuku chivele pepi.

³¹ Na mwenu uchocho, pamumbelona ulahumila anelo laninnyaulidile, bahi mumale kuva Ufalume wanga Nnungu ùvele pepi.

³² Nangu nìnnyaulilanga uhiu kuva, vanu va chívelèkwà achino vakambepita mpaka palambetimila anelo lammalele.

³³ Kumahunde na chilambo vimbepita, henga malove langu lakambepita mwiko.”

³⁴ “Bahi lyongolelange uyopa mitima yenu inatemwa na maisha la uwamba na kukalewa na kukambikambila maisha la apano pachilambo, na anelyo liduva nkunnyidilanga kwa gafula muchi lutambo chiluhatuka.

³⁵ Kwa kuva, liduva anelyo limbevoidila kwa gafula vanu vammalele vaikâla pachilambo.

³⁶ Bahi mùùve meho maduva lammalele akuno umuyuwa, uchinga mupate dimongo dya kulinyemya na vitukutuku vyammalele vimbehumîla, na kuimila muyo mwanga Mwana wa Munu.”

³⁷ Kila liduva Yesu ávahunda vanu ku Ing'ande yanga Nnungu, henga chilo áhwena kulichinga lya Miseituni unalala.

³⁸ Vanu vammalele váyumuka ulyamba na mam-bumbu uhwena ku Ing'ande ya Nnungu unampilikanila Yesu.

22

Ntemelo wa kummwalala Yesu

(Matayo 26:1-5, 14-16, Mako 14:1-2, 10-11, Yohana 11:45-53)

¹ Sikukuu ya Mikate Ikátaijwe Hamila, ichêmwa Pasaka yavele pepi.

² Bahi makuhani vakulu na vakúhunda Sheliya yanga Musa nkuva uvataha indila ya

kummwalala Yesu, henga nkuva uvavayopa vanu.

³ Nanchindenga nkumwingila Yuda uvanchema Isikaliote, yumo wa vakuhundwa vake kumi na mbili.

⁴ Anepo Yuda nkuuka, nkuhwena unatangola na makuhani vakulu na vakulu va vakúlolihija Ing'ande ya Nnungu, namuna chambentengeleka Yesu.

⁵ Vanang'o nkuhangalala namene, nkuyambukilana kuva vambemwing'a dihela.

⁶ Yuda nkukubali, nkutandilika kutaha wasa wa kuntengeleka Yesu pachinu pakávele vanu.

*Yesu na vakuhundwa vake vátayalisha chakulya cha Pasaka
(Matayo 26:17-25, Mako 14:12-21, Yohana 13:21-30)*

⁷ Bahi liduva lya Sikukuu ya Mikate Ikátajwe Hamila nkukamola, liduva lya sinjwa ungangolo wamwana wa Pasaka.

⁸ Yesu nkuntuma Petulo na Yohana, nkuvahaulila kuchidoni, “Hweneng'ana mukatwandalile chakulya cha Sikukuu ya Pasaka tupate kulya.”

⁹ Vanang'o nkummuja kuchidoni, “Dachi, ùlembela tukakwandalile kwachi?”

¹⁰ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Pilikanila! Pamumbekuva umuinjila muimanga, muchimukojane na munu yumo anyakwile chilongo cha medi. Mpapatange munu aneyo mpaka paing'ande yambeinjila.

¹¹ Nnyaulile mwene ing'ande kuva, ‘Nkúhunda ànauja kuva, chivele kwachi chumba chinimbelila

chakulya cha Sikukuu ya Pasaka chalumo na vakuhundwa vangu?"

¹² Nanang'e achiannangujange chumba chikulu cha muha na anecho chivele na kila chinu, na mwenu andalila anemwo chakulya."

¹³ Bahi avala vakuhundwa nkuhwena, nkunakoja kila chinu chivèle muchi chavahaulidile Yesu, na vanang'o nkwandaa chakulya cha Sikukuu ya Pasaka anemwo.

Chakulya cha Nang'olo

(Matayo 26:26-30, Mako 14:22-26, 1 Vakolinso 11:23-25)

¹⁴ Uhiku pauhwikile, Yesu nkuikala pachakulya chalumo na avala mitume vake.

¹⁵ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, "Kutandikila tangu nangu nnalembela namene kulya chakulya cha Pasaka aino pamo na mwenu kabla nikànambibanihwa.

¹⁶ Nangu nìnnyaulilanga kuva, nikambekulya kavila chakulya cha Pasaka mpaka mana ya Pasaka paimbetimiswa mu Ufalume wa Nnungu."

¹⁷ Yesu nkutwala chikombe, nkunshukulu Nnungu, nkuchidoni, "Twalanga chikombe achino mulemejane mmammalele.

¹⁸ Nangu nìnnyaulilanga kuva, kutandikila hambi, nikambekumbila kavila divayi mpaka Ufalume wanga Nnungu paumbeida."

¹⁹ Uchocho, nkutwala nkate, nkunshukulu Nnungu, nkuumeya nkuveng'a wachidoni, "Auno njo mmili wangu uhûmywa kuva sadaka kwajili yenu mwenu. Bahi tendanga uvila kwa kunguhimukila nangu."

20 Pavamalidile kulya, Yesu nkwawala chikombe chivêle divayi nkuhaua kuchidoni, “Chikombe achino nni lilailano lyahambi lya Nnungu, li-maihwa kwa myadi yangu imwadilika kwajili yenu.

21 Henga ayula ambengutengelêka àvenkulya upano pameza pamo na nangu.

22 Kwa kuva, Mwana wa Munu àhwena unahwa malinga chapangile mwene Nnungu, henga ole wake munu ayula antengelêka!”

23 Vakuhundwa vake nkutandilika kuujana vene kwa vene kuva alida nnikuwa lyavo ambentengelêka.

Vakuhundwa vânatasukana kuva alida nkulu

24 Uchocho vakuhundwa nkutandilika kutasukana vene kwa vene kuva alida nkulu nnikuwa lyavo.

25 Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Vafalume va vanu vakávele Vayahudi vâvatawala vanu kwa di-mongo, na vanu vavêle na mamulaka navanang’o vâlichema kuva, ‘Vanu vavayangâta vanu vao.’

26 Henga kwenu mwenu inave uchocho. Ila nkulungwa mmwenu àlembelewa ààve muchi n’joko kupunda mmammalele, na nkútawala àlembelewa ààve muchi ntumishi.

27 Dachi, alida nkulu? Ayula aikêle pameza walya chakulya au ayula annyudumîla ayula âlya? Nkulu nni ayula aikêle pameza. Henga nangu ngûvele nnikuwa lyenu malinga ntumishi.

28 Na mwenu njo muhwenehîje kuva chalumo na nangu muuhiku ungulingwa.

²⁹ Bahi malinga Atata chaning'ile nangu mamulaka la kutawala, nanani uchocho nìmwing'anga mwenu,

³⁰ uchinga mupate kulya na kukimbila chalumo na nangu mu Ufalume wangu. Uchocho, mùmbeikala mmiteng'u vya chifalume umuvahukumu vanu va matawa kumi na mbili la Isilaeli.”

Yesu àlauja namuna chambekanwa na Petulo (Matayo 26:31-35, Mako 14:27-31, Yohana 13:36-38)

³¹ Yesu nkuchidoni, “Simoni, Simoni, ngupilikanile! Nanchindenga àyuwite wasa wa kunninganga mwenu uchinga annyapulanyange mwenu na Nnungu malinga munu chapembula ngano na makadakada.

³² Henga nangu ñnikuyuwila wako Simoni uchinga unaleke kunkulupila Nnungu. Na wako paumbenguuyila kavila nangu, uvahwingihe anung'unuvako.”

³³ Petulo nkuchidoni, “Nang'olo, nangu ngùvele chihi tayali kuhwena na wako kulilungu au ata kuhwa pamo na wako.”

³⁴ Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Petulo nangu nìkuhaulila kuva, chilo uchino cha nelo,* kabla ung'uku akànambikongovela, wako ùmbekuva un-gukanilè myanda mitatu kuva ukáng'ameka.”

Mpatila wa dihela

³⁵ Yesu nkuvauja kuchidoni, “Pangunantumenge bila kunyakula dihela wala mpatila wala vilatu, dachi músikikidile chinu ntwani?”

---

* **22:34** Kwa Vayahudi, liduva lyahambi litandilika paliswa liduva.

Vanang'o nkuyang'ula kuchidoni,
 “Tukanasikikidile chinu chohecho.”

³⁶ Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Henga hambu, munu avêle na dihela aditwale na munu avêle na mpatila nanang'e aunyakule, na munu akávele na upanga asumise lijoho lyake akasume.

³⁷ Kwa kuva, nangu ninnyaulilanga kuva, Malemba Lanaswe lalembwîje kungwamba nangu lasima latimiswe, na làvele pepi kutimiswa. Malemba anelo làhaua kuva, ‘Ávalangiwiye kuva nnitunji limo chalumo na vakútenda lahakalenge.’”

³⁸ Vakuhundwa nkuchidoni, “Nang'olo, lola apano tùvele na mapanga mavili.”

Nang'e nkuchidoni, “Bahi!”

*Yesu ànayuwa aneko ku Lichinga lya Miseituni
 (Matayo 26:36-46, Mako 14:32-42)*

³⁹ Anepo Yesu nkuuka, nkuhwena ku Lichinga lya Miseituni muchi chiunavele nnyambo wake, na vakuhundwa vake nkupapatana nawe.

⁴⁰ Pahwikile aneko nkuvahaulila vakuhundwa vake kuchidoni, “Yuwanga, uchinga pamumbel-ingwa munatende masambi.”

⁴¹ Anepo Yesu nkuvaleka, nkuhwena ulehu wa kuyela liyanga, nkutindivala malundi, nkuyuwa wachidoni,

⁴² “Atata, ukàlambela ngunyemye na ibaniki îda! Henga unatende muchi chingulembela nangu, ila tènnda muchi chulembela wako umwene.”

⁴³ Bahi nkuhaloka malaika wa kulihunde, nkuntaya dimongo.

⁴⁴ Panavele muuchungu, nkutumbama namene kuyuwa, nkuwiduka namene na mandondo la

medi lánavele muchi myadi nkuva ulasululila pahi.†

⁴⁵ Pamalidile kuyuwa, nkuimila, nkuhwena pavavele vakuhundwa vake, nkuvakoja valelèngè luwono kwa kuva, vávele na nnihindambi likulu.

⁴⁶ Yesu nkuvauja kuchidoni, “Mbona mùlalenge luwono? Imukanga muyuwe, uchinga pamumbelingwa munatende masambi.”

Kukamulwa kwanga Yesu

(Matayo 26:47-56, Mako 14:43-50, Yohana 18:3-

11)

⁴⁷ Yesu panavele nkutangola, nkuida likuwa lya vanu ulilojwa na Yuda, yumo wa vakuhundwa vake kumi na mbili. Yuda nkunyengetekela Yesu uchinga àm'busu.

⁴⁸ Henga Yesu nkummuja kuchidoni, “Yuda, dachi, wako ùntengeleka Mwana wa Munu kwa kum'busu?”

⁴⁹ Vakuhundwa vake pavalawene anelo nkuchidoni, “Nang'olo, dachi tuvachekete mapanga?”

⁵⁰ Yumo wa vakuhundwa, nkutwala upanga nkunchejeta likutu lya kunkono ntumwa wanga Kuhani Nkulu.

⁵¹ Henga Yesu nkuchidoni, “Bahi leka.” Nkuligusa likutu lyanga ayula ntumishi, nkunnamya.

⁵² Anepo Yesu nkuvauja makuhani vakulu na vakulu va valinzi va Ing'ande ya Nnungu na vasele va Vayahudi vanaidile unankamula kuchidoni, “Mwadachi mùidile unangukamula akuno munyakulèngè mapanga na dindonga muchi nangu nkúpalaula?”

---

† **22:44** Malemba lanji la kala lakávele na nsitali wa 43 na 44.

53 Maduva lammalele nangu ngúvele pamo na mwenu nnuwani lwa Ing'ande ya Nnungu unguhùndà, henga nanga pamunangukamwile. Henga auno nni uhiku wenu, uhiku wa nkútawala wa lupi.”

*Petulo ànkana Yesu
(Matayo 26:57-58, Mako 14:53-54,66-72,
Yohana 18:12-18,25-27)*

54 Bahi anevo vanu nkunkamula Yesu nkumpelekeja kuing'ande yanga Kuhani Nkulu. Henga Petulo nkuva wannondola Yesu kwa kulehu.

55 Valinzi nkukumbanya moto ching'ati luwani lwa lukumbi lwa kuhani nkulu, nkuva uvayota moto, Petulo nanang'e nkuhwena unaikala upala.

56 Bahi ntumishi yumo mmahe nkumwona Petulo aikèlè pepi na aula moto, nkumpalam-bahija meho, nkuhaua kuchidoni, “Ayu munu nanang'e ávele pamo na Yesu.”

57 Henga Petulo nkukana wachidoni, “Wako mmahe, nangu nikámmaite munu aneyo!”

58 Lukoto kadiki, munu yunji nkumwona Petulo, nanang'e nkuchidoni, “Na wako uchocho úvele nkumbo umo na Yesu.”

Petulo nkuyang'ula kuchidoni, “Wako munu, nangu nikee nkumbo umo nanang'e!”

59 Palipitile lisaa limo, munu yunji nkuhimya wachidoni, “Muhiu ayu munu ávele nkumbo umo na Yesu, kwa kuva, nanang'e N'galilaya.”

60 Henga Petulo nkuchidoni, “Wako munu, nangu nikálamaite anelo lutangola!”

Upopo panavele nkutangola, ung'uku nkukongovela.

⁶¹ Nang'olo nkulauka, nkunnola Petulo. Anepo Petulo nkulahimukila malove lanahawile Nang'olo kuva, “Chilo uchino cha nelo, kabla ung'uku akànambikongovela, wako ùmbekuva ungukanilè myanda mitatu.”

⁶² Bahi Petulo nkuhuma nnuwani, nkuhwena pawelu unatumbula chitangelo kwa uchungu.

*Yesu àtendewa mang'wanyu na kupanywa
(Matayo 26:67-68, Mako 14:65)*

⁶³ Vanu vachinchûnga Yesu nkutandilika kumpanya na kuntendela mang'wanyu Yesu.

⁶⁴ Nkun'diva chitambala kumeho, nkummuja kuchidoni, “Lauja, nnani akupanyîle!”

⁶⁵ Vanu anevo nkuntongolela Yesu malove lanji lohe lahakalenge.

*Yesu muyo Lukumbi Lukulu lwa Chiyahudi
(Matayo 26:59-66, Mako 14:55-64, Yohana
18:19-24)*

⁶⁶ Uhiku pauchele, vasele va Vayahudi pamo na makuhani vakulu na vakúhunda Sheliya yanga Musa nkukojana pamo. Nkumpelekeja Yesu ku Lukumbi lwao Lukulu.

⁶⁷ Nkummuja kuchidoni, “Tuhaulile, dachi, wako njo Kilisto?”

Yesu nkuvayang'ula kuchidoni, “Ata kunin-nyaulilanga, mukambengukulupila,

⁶⁸ na nikàmmujanga mukambenguyang'ula.

⁶⁹ Henga kutandikila hambu, Mwana wa Munu àmbekuva aikèlè m'bali wa kunkono wanga Nnungu Avêle na Dimongo.”

⁷⁰ Vanu vammalele nkummuja kuchidoni, “Vino wako wamba dachi, wako njo Mwana wa Nnungu?”

Nang'e nkuvayang'ula kuchidoni, “Mwenu m̀nihaula kuva nangu njo nang'e.”

⁷¹ Vanang'o nkuchidoni, “Mpaka anepo hwetu tuvene t̀nimpilikana watangola kwa kanya yake. Dachi, t̀vele na ing'anya ntwani ya kutaha ushahidi unji?”

23

Yesu àpelekejwa kwanga Pilato, nkulu wa Chiloma

(Matayo 27:1-2, 11-14, Mako 15:1-5, Yohana 18:28-38)

¹ Bahi vanu vammalele va Lukumbi Lukulu vanakojene apala, nkuimila, nkumpelekeja Yesu kwanga Pilato.

² Nkutandilika kunsitaki uvachidoni, “Ayuno munu t̀ninkojija wavahocheja vanu vetu, wava-haulila vanu vanahumye kodi kwanga Nfalume nkulu wa Loma, na kulichema kuva Kilisto, Nfalume.”

³ Pilato nkummuja Yesu kuchidoni, “Dachi, wako nni Nfalume wa Vayahudi?”

Yesu nkuyang'ula kuchidoni, “Wako ùnihaula.”

⁴ Anepo Pilato nkuvahaulila makuhani vakulu pamo na likuwa lya vanu kuchidoni, “Nangu nikáchona chinu chakosedile ayu munu.”

⁵ Henga vanang'o nkuhalija kuhimya uvachidoni, “Nang'e àvachonjela vanu vammalele va nchilambo cha Yudeya kwa mahundo lake uchinga vautahuke utawala wa Chiloma.

Àtandikidile chilambo cha ku Galilaya na hambì àvele apano pa Yelusalemu.”

Yesu àpelekejwa kwanga Helode

⁶ Pilato papilikene anelo, nkuuja kuchidoni, “Dachi, kwani ayuno munu N'galilaya?”

⁷ Pilato pakameke kuva Yesu nni munu wa chilambo chatawala Helode, bahi nkumpelekeja kwanga Helode, kwa kuva, maduva anelo Helode ávele upopo pa Yelusalemu.

⁸ Helode pammwene Yesu nkuhangalala namene, kwa kuva, kwa maduva lohe Helode álembela amwone Yesu ing'anya ánipilikana habali dyake, na álembela amwone Yesu watenda lisaibu.

⁹ Helode nkummuja Yesu malove lohe, henga Yesu nanga panayangw'ile lilove lyohelyo.

¹⁰ Makuhani vakulu pamo na vakúhunda Sheliya yanga Musa nkuimila, nkunsitaki Yesu kwa dimongo.

¹¹ Anepo Helode pamo na matiyala lake nkunhebula Yesu na kuntendela mang'wanyu. Nkummwaja inguwo ya chifalume, nkumpelekeja kavila kwanga Pilato.

¹² Liduva ulyolyo, Helode na Pilato nkupatana kuva munu na nnyanjawake, kwa kuva, anepo patandi vávele amongo.

Yesu àhukumiwa kuhwa

(Matayo 27:15-26, Mako 15:6-15, Yohana 18:39-19:16)

¹³ Bahi Pilato nkuvachema pamo makuhani vakulu na vakulu vanji na vanu,

¹⁴ nkuvahaulila kuchidoni, “Mwenu mùidile na munu ayuno kwang'une umuhaula kuva

àvachonjela vanu uchinga vautahuke ufalume wa Loma. Nangu ñnimujihha muyo mwenu kwamba mambo anelo, henga nikámmwene kuva àvele na likosa lya kusitakiwa,

¹⁵ na ata Helode nanang'e nanga paliwene likosa lyohelyo lyakosedile, njo mana ammuyihe kwetuhwe. Lola, ayu munu nanga patendile likosa lyohelyo lyalembelwa kuhukumiwa kuhwa.

¹⁶ Bahi nangu ñimbeamulisa chihi asulubulwe mijeledi, koka ninneke ahwene.”

¹⁷ Pilato ávele na nnyambo wa kuvahungulilila vanu nfungwa yumo kila sikukuu ya Pasaka.*

¹⁸ Anepo vanu vammalele nkutaya lwasu uvachidoni, “Mmwalale aneyo munu, utuhungulile Balaba!”

¹⁹ Balaba áhungwije nnilungu ing'anya ya kuvachonjela vanu kuutahuka utawala wa Chiloma na ing'anya ya kuwalala.

²⁰ Kwa kuva Pilato álebela anneke Yesu ahwene, bahi nkutangola na vanu kavila,

²¹ henga vanang'o nkutaya lwasu uvachidoni, “Mmambe munsalaba, mmambe munsalaba!”

²² Pilato nkuvauja mwanda watatu kuchidoni, “Kwani ayu munu átendile lilida lihakalenge? Nangu nikályona likosa lyohelyo lyatendile lyalembelwa ahukumiwe kuhwa. Ñimbeamulisa chihi asulubulwe mijeledi, koka ninneke ahwene.”

²³ Henga vanang'o nkuhaliya kutaya lwasu uvalembela Yesu avambwe munsalaba. Bahi anelwo lwasu nkuntenda Pilato avayambukilile.

---

* **23:17** Malemba lanji la kala lakávele na nsitali wa 17.

24 Anepo Pilato nkwamula atende muchi chivachilonga vanang'o.

25 Bahi nkunnyungulila ayula uvachinnembela, munu anahungwije nnilungu ing'anya ya kuva-chonjela vanu vautahuke utawala wa Chiloma na ing'anya ya kuwalala. Henga nkunkamuja Yesu kwa matiyala uchinga atendewe muchi chivalem-bela Vayahudi.

*Yesu àvambwa munsalaba
(Matayo 27:31-44, Mako 15:21-32, Yohana 19:17-27)*

26 Bahi pavachimpelekeja Yesu unavambwa, nndila nkukojana na munu yumo achihaloka ku-mawelu, lina lyake Simoni, mwenedi wa imanga ya ku Kilene. Nkunkamula, nkunnyakuja nsalaba na kunnamatija annondole Yesu pachikundu.

27 Likuwa likulungwa lya vanu nkuva ulinnondola Yesu. Nnikuwa anelyo múvele na vamahe vachinhinginikila Yesu na kunkutangila.

28 Yesu nkulauka nkuvalola, nkuchidoni, “Mwenu mmamahe mma pa Yelusalemu, munangukutile nangu, henga likutile mwenu mmene na vavana venu.

29 Kwa kuva, mahiku làvenkwida lavambetan-gola vanu kuchidoni, ‘Wasa amahe mitonga, vakávaleke na kuyong'eja!’

30 Mahiku anelo vanu vàmbelahaulila machinga kuchidoni, ‘Tuyangukilange na kutubulikija!’

31 Kwa kuva, ikàva vanu vàutendela uvila nnandi mmihi, ìmbekuva dachi kwa nnandi uyumíle?”

32 Uchocho, pávele na vanu vanji vavili, vakútenda lahakalenge, navanang'o nkupeleke-jwa chalumo na Yesu uchinga vakavambwe.

33 Pavahwikile pachinu pavachema, “Libadang’a,” anepo nkummamba Yesu chalumo na avala vanu vanji vavili, yumo m’bali wa kunkono na yunji m’bali wa kunchinda.

34 Anepo Yesu nkuchidoni, “Atata, vasamehe kwa kuva, vakálimaite livalitenda.”† Vanu nkuyavana dinguwu dyake kwa kuyela indingi.

35 Bahi vanu nkuva vaimilèngè uvalola. Vakulu va Vayahudi nkuva uvantendela Yesu mang’wanyu uvachidoni, “Ávapohije vanu vanji, hambi alipohe mwene ikàva nang’e njo Kilisto, atandolwejíje na Nnungu!”

36 Na matiyala navanang’o nkuntendela Yesu mang’wanyu, vánimmwenela nkumwing’a divayi dihahâma,

37 uvachidoni, “Ikàva wako njo Nfalume wa Vayahudi, lipohe umwene.”

38 Na pachanya muti wake vákomedile chibao chinalembwije kuva, “AYUNO NJO NFALUME WA VAYAHUDI.”

39 Yumo wa avala vakútenda lahakalenge vanavambwije mmisalaba nkuntongolela Yesu malove lahakalenge wachidoni, “Dachi, kwani wako tenda Kilisto? Bahi lipohe umwene na utupohe na hwetu!”

40 Henga ayula wavili nkunkalipila nnyake wachidoni, “Kwani wako ukánnyopa Nnungu kananga kadiki ikàna na wako ùvenkupata asabu malinga yanga nang’e?”

41 Nangu na wako tùhukumiwa chihi kwa haki, kwa kuva, kupapatana na matendo letu

---

† 23:34 Mmalemba lanji la kala, malove anelo látangwèlè Yesu munsitali auno lakapali.

lahakalenge, hwetu ìnituvaikila kuhwa. Henga ayu munu nanga likosa lyohelyo lyatendile.”

⁴² Ayula munu nkuhweneha kutangola wachidoni, “Chonde Yesu, ngùyuwa ungukumbukile paumbeinjila mu Ufalume wako.”

⁴³ Yesu nkunyang'ula kuchidoni, “Nangu nìkuhaulila uhiu kuva, unelo wako ùmbekuva pamo na nangu ku Paladiso.”

Kuhila kwanga Yesu

(Matayo 27:45-56, Mako 15:33-41, Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Yavele malinga sasita ya muhi, chilambo chammalele nkuva na lupi mpaka satisa,

⁴⁵ ing'anya liduva línileka kuvala. Lipasiya linahungwije paching'ati mu Ing'ande ya Nnungu nkudaluka vipande vivili.

⁴⁶ Yesu nkunonoha lidi wachidoni, “Atata, nangu ngùivika isungu yangu mmakono lako,” Pamalidile kutangola anelo, nkuhila.

⁴⁷ Nkulu yumo wa matiyala la Chiloma palawene anelo lahumidîle, nkunombolela Nnungu wachidoni, “Muhiu ayu munu akanavele na likosa.”

⁴⁸ Vanu vammalele vanapwawije apala uvalola mambo anelo, pavalawene anelo lahumidîle, nkuhweneng'ana kukaya kwavo uvahinginika.

⁴⁹ Ayanjavake vammalele chalumo na avala amahe vanapapatene nawe kuhaloka ku Galilaya, nkuva vaimilenge kulehu uvalola mambo anelo.

Kusikwa kwanga Yesu

(Matayo 27:57-61, Mako 15:42-47, Yohana 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pávele na munu yumo uvanchema Yusufu, mwenedi wa ku Alimataya, chilambo cha ku Yudeya. Munu aneyo ávele wambone na átenda àlálá lalalembela Nnungu, na álolela kwida kwa Ufalume wa Nnungu. Nang'e ávele n'jumbe wa Lukumbi Lukulu lwa Vayahudi, henga nanga panakubaliene na àlálá lanakudungiwîje na avake palukumbi.

⁵² Bahi Yusufu nkuhwena kwanga Pilato, nkunyuwa autwale mmili wanga Yesu.

⁵³ Na pausulupusije mmili wa Yesu munsalaba, nkuudingilija sanda, nkunausika munsati unavedwîje nniyanga likulungwa namene, uvakanambikunsika munu.

⁵⁴ Na liduva anelyo lívele liduva lya kulipanganiha kwajili ya Liduva lya Kuyewelela, na uhiku wa kutandilika kwa Liduva lya Kuyewelela wavele pepi.

⁵⁵ Avala amahe vanalongene na Yesu kuhaloka ku Galilaya nkuva uvannondola Yusufu, nkuwona anewo nsati na namuna mmili wanga Yesu chiusikwije.

⁵⁶ Bahi nkuuyang'ana kukaya, nkunaandaa manukato na malashi la kuupaka mmili wanga Yesu.

Henga Liduva lya Kuyewelela navanang'o nkuyewelela malinga chiilajije Sheliya yanga Musa.

24

*Kufufuka kwa Yesu
(Matayo 28:1-10, Mako 16:1-8, Yohana 20:1-10)*

¹ Liduva lya Jumapili, ulyamba na mambumbu, avala amahe nkuhwena kunsati akuno vanyakwilè manukato lavanaandee.

² Pavahwikile pansati, nkukoja liyanga livanavikile pannango wa nsati lihingiliwijijwe kunyenje nnango.

³ Pavainjidile nkati nanga pavanaukojije mmili wa Nang'olo Yesu.

⁴ Na pavanavele nkukangana chinu anecho, upala nkuhumila vanu vavili vavête dinguwo dya kung'anyima namene nkuimilanga pepi na vanang'o.

⁵ Bahi ing'anya ya kuyopa, avala amahe nkuhuna nama mpaka pahi. Henga avala vanu nkuchidoni, “Ing'anya ntwani muntaha munu mumi pachinu pavanu vahwîle?”

⁶ Yesu akapali apano, ànifufuliwa. Himukilanga malove lanannyaulidile panavele ku Galilaya kuva,

⁷ ‘Mwana wa Munu àlembelewa akamujwe mmakono la vanu vavêle na masambi uchinga avambwe munsalaba, henga liduva lya tatu lya kuhwa kwake àmbefufuliwa.’ ”

⁸ Anepo avala amahe nkulahimukila àlalá malove lanatangwele Yesu.

⁹ Nkuukananga pansati, nkuhwena kukaya, nkunavahaulila mambo anelo avala mitume kumi na moja pamo na vakuhundwa vanji vammalele.

¹⁰ Amahe vanahawile habali anedyo kwa mitume nni, Maliya wa imanga ya ku Magidala na Yoana na Maliya anyokwe Yakobo pamo na vakongwe vanji uvanapapatene navo.

11 Henga avala mitume nanga pavanalakulupidile malove la amahe anevo, kwa kuva, válawene chihi kuva lakee mana.

12 Henga Petulo nkuuka watukuta kuhwena ya kunsati. Pakamwele nkutepa uchinga alole nkati, palolite nkuyona chihi sanda. Anepo Petulo nkuuka akuno wakangana na kuliuja muntima mwake ing'anya ya mambo lahumidíle.

*Yesu ávahumila vakuhundwa vavili
(Mako 16:12-13)*

13 Liduva ulyolyo, vakuhundwa vavili va Yesu vávele nndila uvahwena chijiji chimo chivachema Emau, chinavele malinga ulehu wa kilometa kumi na moja kuuka pa Yelusalemu.

14 Vakuhundwa anevo vávele nkulonjela kuyamba mambo lammalele lahumidíle pa Yelusalemu.

15 Bahi pavanavele nkulonjela na kuujana, Yesu mwene nkuvaidila, nkulondojana navo.

16 Henga Nnungu ánivapumbaja uchinga vanam-male.

17 Yesu nkuvauja kuchidoni, “Mùlonjelela chani amuno nndila akuno mmenkuhwènà?”

Vanang'o nkuimilanga, akuno vayundèlè.

18 Bahi nkuhundwa yumo, uvanchema Kileopa nkuyang'ula kuchidoni, “Kwani wako unnyeni pa Yelusalemu mpaka unalamale mambo lahumidíle mmaduva alano matatu?”

19 Nang'e nkuvauja kuchidoni, “Mambo nt-wani?”

Vanang'o nkunnyaulila kuchidoni, “Mambo lankojê Yesu wa ku Nasaleti. Nang'e ánimaihwa na Nnungu na vanu vammalele kuva ávele nabii

avêle na dimongo kwa mambo lachilatenda na kulatangola.

²⁰ Makuhani vakulu na vakulu vetu vâninnyumya uchinga ahukumiwe kuhwa, na vanang'o nkummamba munsalaba.

²¹ Hwetu túvele na lilolelo kuva nang'e njo am-bevakombôla Vaisilaeli. Henga nelo nni liduva lya tatu kutandikila mambo anelo palatendeke.

²² Pamo na anelo, amahe fulani va nnikuwa lyetu nelo vânitusususa. Amahe anevo nelo vâpíte kunsati wake ulyamba na mambumbu,

²³ henga nanga pavanaukojije mmili wake. Bahi nkuuyang'ana nkunatuhaila hwetu kuva, malaika vânivahumila nkuvahaila kuva, Yesu mumi.

²⁴ Anepo vanu vanji va nnikuwa lyetu nkuh-wena kunsati. Na vanang'o uchocho nanga pavanauwene mmili wanga Yesu, malinga chivana-hawile avala amahe.”

²⁵ Bahi Yesu nkuvahaila avala vakuhundwa vavili kuchidoni, “Mwenu ni mmanu mukávele na lúnda na mitima yenu ìninonopa kulakulupila mambo lammalele lavanatangwele manabii!

²⁶ Dachi, ikáchilembelewa Kilisto abanihwe namuna aneyo na kuinjila muukulu wake?”

²⁷ Bahi Yesu nkuvafafanulila saana mambo lammalele lamwâmba mwene, lalembwîje Mmalemba Lanaswe, kutandikila vitabu vya Musa mpaka vitabu vya manabii vammalele.

²⁸ Pavanavele pepi na chijiji chivachihwena, Yesu nkulitenda kuva muchi àmbewenaha na mwanda.

²⁹ Henga vanang'o nkunnyuwa namene uvachidoni, “Ikala chalumo na hwetu apano kwa kuva,

vino nni chinalyulo na liduva l̄iniswa.” Bahi Yesu nkuinjila nng'ande, nkuikala navo.

³⁰ Yesu panaikele kulya chakulya pamo na anevo vakuhundwa, nkuutwala nkate, nkunshukulu Nnungu, nkuumeya, nkuvayavila.

³¹ Upala, ding'ano dyavo nkuvauila, nkupata kummala Yesu, henga Yesu nkuwalawala pameho pavo.

³² Bahi anevo vakuhundwa nkuva uvahaulanila kuva, “Dachi, tenda mitima yetu ínahangalala apala pachitangola na hwetu nndila na kutufafanulila Malemba Lanaswe?”

³³ Uhiku uula anevo vakuhundwa nkuukananga, nkuhwena ku Yelusalemu. Aneko nkuvakoja avala vakuhundwa kumi na moja vanga Yesu chalumo na vanu vanji vanavelenge pamo na vanang'o.

³⁴ Anevo vanu nkuvahaulila avala vakuhundwa vavili kuchidoni, “Muhiu Nang'olo ànifufuka, na ànnyumidile Simoni.”

³⁵ Na avala vakuhundwa vavili navanang'o nkuvahaulila anevo vanu mambo lammalele lanahumidile nndila na namuna chivanapete kummala Yesu panaumeite nkate.

Yesu àvahumila vakuhundwa vake

(Matayo 28:16-20, Mako 16:14-18, Yohana 20:19-23, Matendo 1:6-8)

³⁶ Bahi pavachilonjelela mambo anelo, upala Yesu mwene nkuimila paching'ati pavo, nkuvahaulila kuchidoni, “Amani ììve pamo na mwenu.”

³⁷ Vammalele nkususuka na kuyopa namene kwa kuva, vátenda kuva vàliwene lihoka lyake.

38 Henga Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Ing'anya ntwani m̀unayopa na kuva na lipamba mmitima yenu?”

39 Lolanga makono na madodo langu, mumale kuva nangu njo nimwene. Ngupamepame mulole, kwa kuva, lihoka nanga paliva na mmili wala mawangwa muchi chimungwona nangu.”

40 Patangwele malove anelo, nkuvalanguja makono na madodo lake.

41 Pavanavele bado vak̀anambikukulupila ing'anya ya ihangaladi na ikangani ivanavenayo, Yesu nkuvauja kuchidoni, “M̀univa na chakulya chohecho apano?”

42 Vanang'o nkumwing'a chipande cha uhomba anayanikwije pamoto.

43 Yesu nkuchitwala, nkuchilya, akuno vammalele vavenkunnòlà.

44 Anepo Yesu nkuvahaulila kuchidoni, “Pannavele pamo na mwenu naninnyaulilanga kuva, mambo lammalele langw`amba nangu lalembw`ije mmitabu vya Sheliya yanga Musa na mmitabu vya manabii na mu Sabuli, lasima latimiswe.”

45 Bahi Yesu nkudilangajija ding'ano dyavo uchinga vapate kulamala Malemba Lanaswe.

46 Nkuvahaulila kuchidoni, “Inilembwa Mmalemba Lanaswe kuva, Kilisto `ambebanihwa mpaka kuhwa, na liduva lya tatu lya kuhwa kwake `ambefufuliwa.

47 Uchocho, inilembwa kuva, kutandikila pa Yelusalemu, vanu va vilambo vyammalele v`ambehubiliwa kuyamba kuleka masambi na kusamehewa masambi kwa mamulaka la lina lyake.

⁴⁸ Na mwenu njo mumbehûmya ushahidi wa mambo anelo lammalele.

⁴⁹ Na nangu nimwene nguchinimpelekejije mwenu ahadi aila yaahidite Atatangu kwenu mwenu. Henga ikalanga upano pa Yelusalemu mpaka pamumbepwechelela dimongo dihalôka muha kulihunde.”

Kutwaliwa kwanga Yesu kuhwena muha kulihunde

(Mako 16:19-20, Matendo 1:9-11)

⁵⁰ Bahi Yesu nkuvalodya vakuhundwa vake kuhwena pepi na chijiji cha ku Besaniya, aneko nkunyoloja makono lake muha, nkuvabaliki.

⁵¹ Panavele nkuvabaliki nkuhapukana navo, Nnungu nkuntwala Yesu kuhwena muha kulihunde.

⁵² Vanang'o nkumwabudu, anepo nkuuyang'ana ku Yelusalemu akuno uvahangalala namene.

⁵³ Bahi anevo vakuhundwa maduva lammalele nkuva uvatimba pa Ing'ande ya Nnungu uvanombolela Nnungu.

**Lilailano Lyahambi Lya Nnungu Kwa Vanu
Vammalele**
**Portions of the Holy Bible in the Makonde language of
Mozambique and Tanzania**
**Porções da Bíblia Sagrada no idioma Makonde de
Moçambique**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Makonde

Contributor: Pioneer Bible Translators

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makonde

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025

e50d2b9d-5016-5132-9a8e-701dc953e2af